

108. заседание

Понеделникъ, 29 юний 1925 година

(Открито отъ подпредседателя Н. Найденовъ, въ 15 ч. 45 м.)

Председателстваващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Моля г. секретаря да направи провѣрка на присѣстваващитѣ г. г. народни представители.

Секретарь А. Пиронковъ (д. сг): (Прочита списъка. Отъ заседанието сж отсъствуваха следнитѣ народни представители: Агушевъ Еминъ, Алексиевъ Никола, Алиевъ Афузъ Садъкъ, Ангеловъ Исая, Аптуловъ Хюсни, Балтовъ Никола, Беровъ Добри, Вояджиевъ Стефанъ, Буровъ Атанасъ, Велиновъ Тончо, Влайковъ Тодоръ, Геровъ д-ръ Борисъ, Горбановъ Иванъ, Господиновъ Христо I, Господиновъ Христо II, Гочевъ Стефанъ, Грозевъ Иванъ, Гургутски Ралгелъ, Давидовъ д-ръ Ханъмъ Исаковъ, Дамьяновъ Владимиръ, Дановъ Григоръ, Димитровъ П. Рашиевъ, Дончевъ Георги, Драгановъ Пънто, Думановъ Тончо, Дяковъ д-ръ Цвѣтанъ, Караджовъ д-ръ Илия, Косовски Георги, Котевъ Захари, Марковъ Михо, Марковъ Никола, Марулевъ Иосифъ, Милковски Александъръ, Минковъ Атанасъ, Михайловъ Христо, Мошановъ Стойчо, Недѣлковъ Лачо, Новоселски Атанасъ, Палиевъ Петко, Панайотовъ Тодоръ, Парасковъ Василъ, Петрини Николай, Петровичъ Петъръ, Петровъ Борисъ, Петровъ Иванъ, Поповъ Георги, Пулешковъ Цвѣтанъ, Савовъ Николай, Силянковъ Христо, Славейковъ Христо, Сталийски Александъръ, Стоилковъ Таско, Тодоровъ Грую, Тотковъ Банчо, Търпановъ Петко, Хаджиевъ Никола, Харизановъ Иванъ, Хрелопановъ Иванъ, Христовъ Александъръ, Чернооковъ Георги, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Чолабовъ Стефанъ, Яламовъ д-ръ Георги и Янковъ Василъ)

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Присѣствуватъ 94 души народни представители. Понеже имаме законното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

Преди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, има да направя нѣкои съобщения, на първо мѣсто за разрешенитѣ отпуски, а именно:

- На г. Никола Борисовъ — 1 день;
- На г. Иосифъ Марулевъ — 1 день;
- На г. Захари Кръстевъ — 2 дни;
- На г. Еминъ Агушевъ — 5 дни;
- На г. Хюсни Аптуловъ — 5 дни;
- На г. Александъръ Сталийски — 3 дни;
- На г. Христо Славейковъ — 4 дни;
- На г. Атанасъ Минковъ — 3 дни;
- На г. Петко Търпановъ — 1 день.

Народниятъ представитель г. Маринъ п. Николовъ моли да му се разреши 2 дни отпускъ по важни домашни причини. Ползувалъ се е досега съ 20 дни отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши 2 дни отпускъ на г. Маринъ п. Николовъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Парашкевъ Димитровъ моли да му се разреши 30 дни отпускъ. Причинитѣ нѣ сж посочени. Ползувалъ се е досега съ 30 дни отпускъ. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Меншинство, Събранието не приема.

Г. Велико Мочуровъ моли да му се разреши 2 дни отпускъ. Ползувалъ се е съ 26 дни. Които сж съгласни да му се разреши 2 дни отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Афузъ Садкъ Алиевъ моли да му се разреши 4 дни отпускъ по случай байрама. Ползувалъ се е съ 18 дни отпускъ. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Постъпилъ е законопроектъ за измѣнение на забележка III къмъ глава I отъ закона за бюджета на Министерството на правосъдието за 1925/1926 финансова година.

К. Пастуховъ (с. д): Искамъ думата.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: По какво искате думата, г. Пастуховъ?

К. Пастуховъ (с. д): Бѣхъ отправилъ питаниа: едного къмъ г. министъръ-председателя, а другото къмъ г. министра на външнитѣ работи. Ще моля да се отговори на питанията, тъй като, доколкото ми е известно, сесията въ скоро време ще се закрие. Очаквамъ утре поне да имъ напомните да ми отговорятъ.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Ще имъ напомня.

К. Пастуховъ (с. д): Не само на думи, а да стане фактъ.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Не мога да Ви обещая.

Г. г. народни представители! Ще пристъпимъ къмъ първата точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за въвеждане измѣнение въ административното дѣлене територията на царството.

Моля г. докладчика да докладва.

Докладчикъ В. Начевъ (д. сг): (Прочита изгѣло законопроекта, заедно съ прибавнитѣ и поправнитѣ, приети на второ четене).

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Постъпили сж нѣколко предложения за поправка на законопроекта.

На първо мѣсто има предложение отъ г. Георги Т. Пѣевъ, подкрѣпено отъ нужното число народни представители, за измѣнение на буква б отъ чл. 2 въ смисълъ да си остане Велковци, както е било при първото четене на законопроекта.

Има думата г. Пѣевъ.

Г. Т. Пѣевъ (д. сг): Азъ имамъ случая да обясня на почитаемото Народно събрание, че при изработването на законопроекта не само парламентарната комисия, но и административната комисия, когато е проучвала нуждата отъ стадаването на Брезнишката околия, единодушно се е установила тия села да останатъ къмъ тази околия. Велковската община фигурираше въ законопроекта, обаче, при второто четене, по едно недоразумение, понеже азъ съмъ предложилъ с. Зидарци да остане къмъ Радомирска околия, Велковци отпадна отъ чл. 2 и остана къмъ Радомирска околия. Загубъ направихъ туй предложение, Велковци да остане къмъ Брезнишка околия. Г. докладчикътъ е ималъ възможность да проучи въпроса, и азъ го моля да каже мнението на комисията по този въпросъ.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ В. Начевъ (д. сг): За Велковци въпросътъ се повдигна и въ комисията. Предъ видъ на малкото села, които се придаватъ къмъ Брезнишката околия, реши се да се отпеш отъ Радомирската и да отиде къмъ Брезнишката околия. Това е становището на комисията и азъ поддържамъ пакъ същото мнение.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата г. Александъръ Додовъ.

И. Симеоновъ (д): Не може на трето четене да се дава думата като при второто четене.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля, г-да, правятъ се предложения, които се разискватъ както при второто четене.

А. Додовъ (д. сг) Велковската община е много близко до Брезникъ и много основателно е предложението на г. Пѣевъ, тя да се присъедини къмъ гр. Брезникъ, толкова

повече, г. г. народни представители, че Брезнишката околия е останала твърде малка. Ние отъ нея отдължихме няколко общини и ги присъединихме къмъ Радомирската околия. А Радомирската околия е доста голѣма, за да не се смѣта, че съ придаването на тази община къмъ Брезнишката околия ще ѝ се повреди.

Ето защо, г. да, азъ моля това предложение да се приеме. Ние съ г. Пѣвевъ проучихме въпроса и видѣхме, че е просто една несъобразностъ Велковци да отиде къмъ Радомирската околия. Това е противъ интереситѣ на самото население.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Ще пристъпимъ къмъ гласуване.

Направено е предложение отъ г. Георги Пѣвевъ къмъ точка 6 на чл. 2 да се прибави „и Велковци“, както о било въ първоначалния проектъ. Съ това предложение о съгласенъ г. докладчикътъ, а също така и г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Който приематъ предложението на г. Пѣвевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрашето приема.

Направено е предложението отъ народнитѣ представители г. г. Никола Салунджиевъ и Никола Пждаревъ къмъ чл. 14 да се прибави нова алинея: (Чете) „Общинитѣ Чипоровци и Влашко-село се отцепватъ отъ Берковска околия и присъединяватъ къмъ Фердинандска околия.

В. Молловъ (д. сг): То се гласува тукъ на второ четене.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата г. Салунджиевъ.

Н. Салунджиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Селата Чипоровци и Влашко-село се намиратъ на северозападната граница на България. Тѣ сж въ балкана, въ средата на Берковска околия. Обаче, пътятъ ѝ непроходимъ и ло шикой начинъ селянитѣ не могатъ да отиватъ направо въ Берковица. Тѣ минаватъ презъ Фердинандъ и следъ туй трѣбва да се връщатъ назадъ и да отиватъ въ Берковица. Естествениятъ имъ пътъ е да отидатъ въ Фердинандъ. И аслъ тѣ отиватъ тамъ на пазаръ за всички свои нужди. Ето защо азъ моля да се приеме нашето предложение.

Отъ много години населението иска това нѣщо, обаче, не се намѣриха народни представители, които да се застъпятъ за неговитѣ интереси. Азъ моля, въ интереса на самото население отъ селата Чипоровци и Влашко-село, да се приеме това предложение.

В. Молловъ (д. сг): Не може да се възстановява единъ текстъ, следъ като Камарата на второ четене го е отхвърлила.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ В. Начевъ (д. сг): Комисията поддържа старото си становище, както е представенъ законопроектътъ на първо четене — че тия две села следва да се отцепятъ отъ Берковска околия и да се присъединятъ къмъ Фердинандска околия. Това е най-удобно за самото население, защото тамъ е съсредоточенъ стопанскиятъ и икономическиятъ животъ на тия две села. Останатъ ли тѣ въ Берковска околия, това значи хората да продължаватъ да се изтезаватъ. Това е по желанието на самитѣ селяни.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата г. Молловъ.

В. Молловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ако приемемъ това предложение, тогава Народното събрание ще бъде въ противоречие съ себе си, защото при второто четене на законопроекта ние гласувахме премахването на тая алинея, а сега отново Народното събрание иска да приеме тая алинея. Азъ не знамъ на какво ще залпичаеме.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Отхвърлено при второто четене, може да бъде прието същото предложение при третото четене.

В. Молловъ (д. сг): А нѣкъ колкото за аргументи, тѣ се изказаха отъ г. Симеонова и отъ г. Борисъ Петрова. Тогава ще трѣбва половината отъ Берковската околия да се присъедини къмъ Фердинандската околия.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата г. Иванъ Симеоновъ.

И. Симеоновъ (д): Ако г. Молловъ искаше искрено да се не прехвърлятъ селата Чипоровци и Влашко-село къмъ Фердинандска околия, нѣмаше да повтаря аргументитѣ на

Симеонова като опозиционеръ, той щѣше да посочи само аргументитѣ на г. Борисъ Петровъ, за да иматъ по-го-лѣма тежестъ предъ болшинството. И все ми се струва, че той е съгласенъ съ мнението на г. Салунджиева. Обаче, азъ пакъ стоя на старото си становище, че тия села трѣбва да останатъ къмъ своя икономически центъръ — Берковска околия.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата г. Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ние сме предъ спора на народнитѣ представители отъ две или три заинтересовани околии, дали да бъдатъ селата въ околията на едни или въ околията на другия. Народното представителство, обаче, трѣбва да се издигне надъ интереситѣ на тия околии и да види, какво изискватъ общитѣ интереси и какво е установила комисията при проучването на тия общи интереси. Азъ моля г. докладчикъ да съобщи на Народното събрание, вѣрно ли е, че населението отъ тия села, за да отиде въ гр. Берковица по работа, отива на 5 км. до Фердинандъ и подиръ това прави други 30 км. до Берковица.

К. Пастуховъ (с. д): Вѣрно е.

Н. Пждаревъ (д. сг): Ако това е вѣрно, г. г. народни представители, азъ не знамъ какви съображения могатъ да има, за да не приемемъ да се присъединятъ тия села къмъ Фердинандска околия, когато самото население иска това. Може-би, ще се намали Берковската околия съ две-три села, но съ това нѣма да пострадаатъ нейнитѣ интереси. Ние разрешаваме тия въпроси съ огледъ на общитѣ интереси. А първиятъ и най-съществениятъ интересъ е да задоволимъ искането на населението отъ тия села, когато виждаме, че то наистина не може да отиде въ Берковица. Ние не можемъ да решаваме въпроситѣ съобразно съ това, дали единъ или другъ народенъ представител ги повдига. Комисията е имала всичко това предъ видъ и е постановила въ законопроекта тия две села да бъдатъ къмъ Фердинандска околия. Парламентарната комисия, като е провѣрила работата на първоначалната административна комисия, като е взела въ съображение всички тия данни, решава същото. Тукъ, въ пленума на Народното събрание случайно се получава другъ вотъ. Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че ние сме длъжни да поправимъ тая грѣшка.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Ще пристъпимъ къмъ гласуване.

Има предложение отъ народнитѣ представители г. г. Салунджиевъ и Пждаревъ, къмъ чл. 14 да се прибави нова алинея съ следното съдържание: (Чете) „Общинитѣ Чипоровци и Влашко-село се отцепватъ отъ Берковска околия и присъединяватъ къмъ Фердинандска околия“. Съ това предложение е съгласенъ и г. докладчикътъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): И г. министърътъ е съгласенъ съ него.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрашето приема.

Направено е предложение отъ г. Миланъ Минковъ, подкрепено отъ нужното число народни представители, къмъ чл. 31 да се прибави следната алинея: „Общината Брѣгово се отцепва отъ Хасковската околия и се присъединява къмъ Харманлийската околия“.

Има думата народниятъ представител г. Миланъ Минковъ.

М. Минковъ (д. сг): Г. г. народни представители! С. Брѣгово се намира на шосето Харманлий—Хасково и отекои на 22 км. отъ Хасково и само на 8 км. отъ Харманлий. Естествено е, значи, да се присъедини къмъ Харманлийска околия. Това е желанието и на населението, което се чувствува свързано съ гр. Харманлий.

Азъ ще моля Народното събрание да приеме предложението отъ мене тежестъ, още повече като се има предъ видъ, че отъ Харманлийска околия се отнематъ много села и се присъединяватъ къмъ други околии.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представител г. Крумъ Славовъ.

К. Славовъ (с. д): Г. г. народни представители! Когато при третото четене се повдига въпросъ за прехвърлянето на известна община или село отъ една околия въ друга, това може да създаде аномалности. Съ какво ще ни увѣрите, че икономическиятъ нужди налагатъ или че жела-

нието на населението е действително да се прехвърли една община от една околия въ друга, когато при първото и второто четене на законопроекта такъв въпрос не се е повдигал?

Председателстващ Н. Найденов: Предложението е направено съгласно правилника.

К. Славов (с. д.): Безспорно, то е направено съгласно правилника, но народният представител трябва да има това съображение предъ видъ, защото някои предложения могат да минаят контрабанда.

Председателстващ Н. Найденов: Не е контрабанда.

К. Славов (с. д.): Фактически така ще стане — просто по доверие към една личност или по убеждение ще се гласува.

И. Симеонов (д.): Г. Петко Найденов отсъства, а той щеше да даде също своите обяснения.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата г. докладчикът.

Докладчик В. Начев (д. ст.): Г. г. народни представители! Този въпрос въ комисията не е повдиганъ, но предъ видъ на това, че отъ Харманлийска околия се откъснаха достатъчно села, като Любимецъ, Малко-Градище и други, тая околия се чувствително намали. Понеже с. Бръгово е по-близо до Харманлий, отколкото до Хасково, азъ съмъ съгласенъ съ предложението на г. Минкова.

К. Пастуховъ (с. д.): Ами хората искатъ ли?

П. Стояновъ (р.): Отде знаете, че жителитъ на с. Бръгово са съгласни?

Докладчик В. Начев (д. ст.): Тютюнитъ си ще продаватъ въ Хасково, а въ всички други отношения ще са свързани съ Харманлий. Това е положението.

С. Костурковъ (р.): Г. докладчикътъ не даде тия съображения въ полза на Панагюрската околия, отъ която се откъснаха две села, въпреки това, че тази околия е свършено малка. Тия доводи не са дадоха и за други общини. Не разбирамъ защо се даватъ тѣ села за Харманлийската околия. Изглежда, че споредъ случая се даватъ и доводитъ.

Председателстващ Н. Найденов: Ще пристъпимъ къмъ гласуване. Прави се предложение отъ г. Милавъ Минковъ, къмъ чл. 31 да се прибави следущата алинея: „Общината Бръгово се отцепва отъ Хасковска околия и се присъединява къмъ Харманлийска околия“. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мейшинство, Събранието не приема.

Отъ сѣщия народенъ представител има направено предложение, въ чл. 32 да се заличи селото Малко-Градище.

Има думата народниятъ представител г. Милавъ Минковъ.

М. Минковъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Както казахъ, отъ Харманлийска околия се отцепиха 30 села. Едно отъ тѣзи села е и с. Малко-Градище, което се присъединява къмъ Свиленградска околия. Естественото мѣсто на с. Малко-Градище и желанието на селянитъ, както се вижда отъ самата преписка, е тѣ да останатъ къмъ Харманлийската околия. Въ защо, ще моля Народното събрание да се съгласи, с. Малко-Градище да си остане къмъ Харманлийска околия.

Председателстващ Н. Найденов: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчик В. Начев (д. ст.): Въпросътъ бѣше повдиганъ въ комисията, но това предложение се отхвърли, защото ако Малко-Градище се придаде къмъ Харманлийска околия, последната отъ къмъ Ортакой остава много малка и се обезобразява. Това село отстои по-близо до Свиленградъ, отколкото до Харманлий.

Председателстващ Н. Найденов: Ще пристъпимъ къмъ гласуване.

Които приематъ предложението на г. Минковъ въ чл. 32 да се заличи с. Малко-Градище, моля, да вдигнатъ ръка. Мейшинство, Събранието не приема.

Които приематъ на трето четене законопроекта за възвждане измѣнение въ административното дѣленіе на територията на царството, така както се докладва, заедно съ току-що приетитъ добавки, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

(Вж. приложение № 66, Т. II)

И. Симеоновъ (д.): Нѣма ли предложение за Тетевенъ и Ябланица? (Смѣхъ)

Докладчик В. Начев (д. ст.): Нѣма.

Председателстващ Н. Найденов: Ще пристъпимъ къмъ разглежданъ точка втора отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение протокола за споразумение по нерешенитъ въпроси относно предаването на зърнени храни, съгласно заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г.

Моля г. секретаря да прочете предложението.

Секретаръ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„МОТИВИ

къмъ предложението за одобрение протокола за споразумение по нерешенитъ въпроси относно предаването на зърнени храни, съгласно заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г.

Г. г. народни представители! По силата на първия заключителенъ протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г., България трѣбваше да предаде на Кралството на сърбиятъ, хърватитъ и словенитъ презъ 1924 г. царевича за 22.500.000 л. равни, споредъ установения въ сѣщия протоколъ постояненъ курсъ 490 зл. фр. за 100 лева, на 1.102.500 зл. фр. и пшеница за 30.000.000 л., равни на 1.740.000 зл. франка. Поради недостигъ, обаче, на зърнени храни въ страната, особено на пшеница, предадоха се минимална година на Кралството на С. Х. С. за 945.950 зл. фр. царевича и за 439.595 зл. фр. пшеница. За уреждане на оставащитъ нерешени въпроси по предаването на хранитъ, Министерскиятъ съветъ съ III-то си постановление отъ 20 юлий 1924 год., протоколъ № 54, назначи комисия, която замина за Българскитъ и съвмѣстно съ комисията на кралството на с. х. с. постигна едно споразумение, щото остатъка отъ царевича за 156.550 зл. фр. и отъ пшеницата за 1.030.405 зл. фр. да се издѣлжи въ пари, вмѣсто въ храни, и то въ долари по постоянния курсъ, споредъ заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г., 5-18 зл. фр. за доларъ или 229.142 долара, за която целъ е подписанъ протокола отъ 28 юлий 1924 г.; за споразумение по нерешенитъ въпроси, относно предаването на зърнени храни, съгласно заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г.

Сумата отъ 229.142 долара съ чекъ срѣщу Нью-Йоркъ се предаде на 2 августъ 1924 г. на легацията въ София на Кралството на С. Х. С.

Предъ видъ на това, моля Ви, г. г. народни представители, да одобрите послѣднатото споразумение въ Българскитъ, като гласуватъ и приемете настоящето предложение за одобрение протокола отъ 28 юлий 1924 г. за споразумение по нерешенитъ въпроси относно предаването на зърнени храни, съгласно заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г.

София, 4 априлъ 1925 г.

Министъръ на финанситъ: П. Годоровъ“.

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

за одобрение протокола за споразумение по нерешенитъ въпроси относно предаването на зърнени храни, съгласно заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г., който гласи:

Делегацията на българското правителство въ съставъ: председателъ: г. Петъръ Г. Петровитъ, народенъ представител, членове: г. Добри Божиловъ, подуправителъ на Българската народна банка, г. Димитъръ Шипмановъ, началникъ на отдѣление въ Българското комисарство за репарациитъ, и делегацията на сѣрбо-хърватско-словенското правителство въ съставъ: председателъ:

г. Душанъ Гргинъ, народенъ представителъ, членове: г. Данило Даничъ, началникъ на отдѣленіе въ Министерството на външнитѣ работи и г. Шичаревичъ, директоръ на „Ядранско-Подунавска банка“, г. Тихомиръ Велковичъ, началникъ на отдѣленіе въ Министерството на финанситѣ, г. Никола Милковичъ, инспекторъ въ Министерството на правосъдието и г. Любовой Благоевичъ, воененъ интендантъ, следъ като размѣниха своитѣ пълномощия и намѣриха, че сж опълномощени да уредятъ нерешенитѣ въпроси, относно предаването на зърнени храни, съгласно заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г., въ заседанията си на 26, 27 и 28 юлий 1924 г., се споразумѣха върху следното:

I. По въпроса за царевичата.

- 1) Че цената на царевичата, предадена презъ м. априль 1924 г. трѣбва да се пресметне по цената на българската царевича въ Анверсъ, сифъ, на 9 априль 1924 г., и че тая цена е била 180 шиллинга на тонъ.
- 2) Че навалото Варна—Анверсъ презъ м. априль 1924 г. е било 15 шиллинга за тонъ.
- 3) Че меродавенъ за пресметането на цената на царевичата е девизния курсъ на английската лира и на долара на Брюкселската, Лондонската и Ню-Йоркската борси на 9 априль 1924 г. и че тоя курсъ е билъ английска лира равна на 4.335 долара.
- 4) Че пресметната по горнитѣ предпоставки и съгласно заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г. точка I, ал. I, стойността на петстехъ хиляди и сто (5.100) тона царевича предадена отъ царство България на кралството на сърбитѣ, хърватитѣ и словенитѣ презъ м. априль 1924 г. възлиза на 945.950 златни франка.

II. По въпроса за пшеницата.

- 1) Че цената на пшеницата предадена на кралството на сърбитѣ, хърватитѣ и словенитѣ презъ м. юний 1924 г., трѣбва да се пресметне по цената на Дунавската пшеница въ Анверсъ, сифъ, на 9 юний 1924 г., и че тая цена е била 210 шиллинга на тонъ.
- 2) Че навалото Варна—Анверсъ презъ м. юний 1924 г., било 15 шиллинга за тонъ.
- 3) Че меродавенъ за пресметане на цената на пшеницата е девизния курсъ на английската лира и на долара на Брюкселската, Лондонската и Ню-Йоркската борси на 9 юний 1924 г., и че тоя курсъ е билъ: английска лира равна на 4.31 долара.
- 4) Че като се вземе предъ видъ:
  - а) че презъ м. юний 1924 г. царство България е предало на кралството на сърбитѣ, хърватитѣ и словенитѣ 598.935 кгр. пшеница съ 76.125 кгр. срѣдна тежина, 4% примѣсъ безъ ржжъ; 452.061 кгр. пшеница съ 75.7 кгр. срѣдна тежина, 3.75% примѣсъ, отъ които 0.5% ржжъ; 500.000 кгр. пшеница съ 75.65 кгр. срѣдна тежина, 6% примѣсъ, отъ които 4% ржжъ; 500.000 кгр. пшеница съ 75.9 кгр. срѣдна тежина 10.50% примѣсъ, отъ които 7.7% ржжъ;
  - б) че съгласно заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г. точка 2, алинея II, пшеницата, която се предава, трѣбва да има срѣдна тежина 75 кгр. на хектолитъръ и най-много 3% примѣсъ;
  - в) че предадената отъ царство България на кралството на сърбитѣ, хърватитѣ и словенитѣ пшеница има по-голяма срѣдна тежина отъ установената въ заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г., но че съгласно търговскитѣ юзани тая разлика не може да се бонифицира, понеже подобно условие не е предвидено въ поменатия заключителенъ протоколъ.
  - г) че съгласно сжитѣ търговски юзани за всѣки процентъ примѣсъ въ повече се бонифицира 1%, а за всѣки процентъ ржжъ, като примѣсъ се бонифицира 0.50% — върху предаденитѣ презъ м. юний 1924 год. 2.050.996 кгр. пшеница трѣбва да се бонифициратъ 31.500 килограма, или трѣбва да се смѣтне, че сж били предадени 2.019.496 килограма пшеница.
5. Че пресметната при горнитѣ предпоставки и съгласно заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г., точка I, алинея I, стойността на казанитѣ 2.019.496 кгр. пшеница възлиза на 439.595 златни франка.

Следъ като се споразумѣха върху горното и взеха предъ видъ, че съгласно заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1924 г., точка I, алинея I, царство България се е задължило да предаде на кралството на сърбитѣ, хърватитѣ и словенитѣ презъ 1924 г., царевича

и пшеница за една сума 2.572.500 зл. франка, че е предало царевича и пшеница за една сума отъ 1.385.545 зл. франка и че остава, следователно, да дължи сумата 1.186.955 зл. франка, равна споредъ установения въ заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г., постояненъ курсъ отъ 5.18 зл. франка за долларъ на 229.142 долара, — двотѣ делегации се споразумѣха, че горната дължима сума отъ 229.142 долара ще бѣде изплатена отъ правителството на царство България на правителството на кралството на сърбитѣ, хърватитѣ и словенитѣ най-късно до 4 августъ 1924 г., включително, чрезъ чекъ издаденъ на заловѣдѣта на народната банка на кралството на сърбитѣ, хърватитѣ и словенитѣ срещу Ню-Йоркъ, който чекъ ще се предаде на легацията на кралството на сърбитѣ, хърватитѣ и словенитѣ въ София. Настоящия протоколъ е съставенъ въ по два еднообразни екземпляра на български и сръбски езикъ.

Бѣлградъ, 28. юлий 1924 г.

Подписаха: **Петъръ Г. Петровичъ**
Добри Божиловъ
Димитъръ Шишмановъ
Душанъ Гргинъ
Данило Даничъ
Шичаревичъ
Тихомиръ Велковичъ
Никола Милковичъ
Любовой Благоевичъ“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ прочетеното предложение за одобрение протокола за споразумѣние по нерешенитѣ въпроси относно предаването на зърнени храни съгласно заключителния протоколъ отъ 26 ноемврий 1923 г., моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. и приложение № 9, Т. III)

Пристапваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — одобрение предложението за приемане на обществена служба въ България чужди подданици.

Моля г. секретаря да прочете предложението.

Секретаръ Г. Семерджиевъ (д. ср.): (Чете)

„МОТИВИ

къмъ решението за приемане на обществена служба въ България чужди подданици.

Г. г. народни представители! По липса на правоспособни лица — български подданици, — които да заематъ свободни обществени служби, стана нужда да бѣдатъ назначени на такава имащи пужната подготовка чужди подданици.

Вследствие на това и съгласно чл. 66 отъ конституцията, внасямъ въ настоящата сесия въ Народното събрание за разглеждане и гласуване приложеното тукъ решение, въ което подробно сж означени имената на кандидатитѣ, тѣхното подданство и учрежденията, които ще ги приематъ на служба.

София, 17 мартъ 1925 г.

Министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве:
И. А. Русевъ

„ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за приемане на обществена служба въ България чужди подданици.

Чл. 1. Разрешава се на столичното общинско управление да приеме временно на служба за сестри милосердни въ яслитѣ на благотворителното дружество „Евдокия“ рускитѣ подданици: Люба Иванова Козмарарова и Татяна Петрова Благовещенска.

Чл. 2. Разрешава се на Хасковското градско общинско управление да приеме временно на служба рускитѣ подданици: Павелъ Криловъ и Тодоръ Дроновъ, първия за полицейтъ, а втория за фигурантъ“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д): Азъ предлагамъ въ чл. чл. 1 и 2, дѣто е казано, че тия чужди подданици се приематъ „временно“ на служба, да се каже „най-много за три години“. Тоя е споредъ закона за държавнитѣ служители,

Председателстващ Н. Найденов: Има думата народният представител г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг.): Азъ вземахъ думата, за да попитамъ г. докладчика, дали нѣма българи, които да могатъ да изпълняватъ тая служба. Тукъ става дума за фигурантъ. Нѣма ли въ България такъвъ човѣкъ, който да изпълни тая служба на фигурантъ?

Председателстващ Н. Найденов: Г. Пждаревъ! Мотивитѣ къмъ законопроекта съдържатъ отговора на вашето питане.

Н. Пждаревъ (д. сг.): Азъ констатирамъ, че се иска разрешение да се приематъ чужди подданици за една служба, която всѣки българиинъ може да изпълни. Приемането на чужди подданици на служба у насъ е изключено — тогава, когато нѣма българиинъ, който да може да изпълнява дадена служба. Днесъ, когато има безработица, когато имаме толкова много хора да висятъ по капинитѣ на всички учреждения, да да намбръятъ хлѣбъ, азъ смѣтамъ, че това не бива да става.

Секретаръ Г. Семерджиевъ (д. сг.): Има писмо отъ общината, че такова хора нѣма.

Председателстващ Н. Найденов: Народниятъ представител г. Мирски пръвн предложение въ текста на чл. 1 и 2 думата „временно“ да се замѣни съ думитѣ „най-много за три години“. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраниего приема.

Които одобряватъ проектрешението за приемане на обществена служба въ България чужди подданици, заедно съ току-що приетото измѣнение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраниего приема.

Пристъпваме къмъ разглеждането на точка четвърта отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за извънбюджетенъ (свърхсметенъ) кредитъ отъ 14,000,000 л. по бюджета за 1924/1925 финансова година, за изкупуване отъ компанията на източнитѣ желѣзници правото за експлоатация и пр.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ Г. Семерджиевъ (д. сг.): Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. приложение № 95, Т. I)

Председателстващ Н. Найденов: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. Които приематъ на първо четене законопроекта за извънбюджетенъ (свърхсметенъ) кредитъ отъ 14,000,000 л. по бюджета за 1924/1925 г., за изкупуване отъ компанията на източнитѣ желѣзници правото на експлоатация и пр., моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраниего приема.

Г. г. народни представители! Ще изоставимъ точка пета отъ дневния редъ, а точка шеста ще разгледаме следъ точка девета.

Сега ще пристѣпимъ къмъ разглеждане на точка седма отъ дневния редъ: първо четене законопроекта за измѣнение алинея трета на чл. 6 отъ закона за търговията съ външни платежни средства — продължение разискванията.

Има думата народниятъ представител г. Петъръ Бъкловъ.

П. Бъкловъ (д. сг.): (Отъ трибунала) Г. г. народни представители! Когато въ сжбота бѣ на дневенъ редъ и се разглежда законодателното предложение за измѣнение на алинея трета отъ чл. 6 отъ закона за търговията съ външни платежни средства, азъ мислѣхъ, че въпроситѣ е достатъчно осветляванъ, тъй като той бѣше повдигнатъ въ пресата, и едва ли ще стане нужда тукъ, въ Народното събрание, да се говори по него. Не мислѣхъ да вземамъ думата. Но понеже народнитѣ представители, които говориха, говориха съ най-голямъ ожесточение, силно енергично, като че-ли има нѣкакво злоупотребиение и като-че-ли съ милиони е опетена Народната банка и като-че-ли нѣкои търговци сж я изкориствали — понеже се казаха обидни думи противъ нашитѣ търговци — взехъ думата за да дамъ нѣкои осветления по въпроса. Отъ това което казаха нѣкои колеги тукъ, особено г. Донсузовъ и г. Славовъ, ясно е за мене, че все още има народни представители, които не сж въ течение на въпроса и взематъ думата, безъ да сж си дали трудъ да поизучатъ малко, какъ стоя работата и направо хвърлятъ маса клевети по адресъ на цѣлото търговско и промишлено съсловие у насъ.

М. Донсузовъ (с. д.): Нѣма никакви клевети.

П. Бъкловъ (д. сг.): Стенограмитѣ сж тукъ и всичко може да избѣе наяве.

М. Донсузовъ (с. д.): Съставени сж актове.

П. Бъкловъ (д. сг.): Съставени сж актове, това е вѣрно, но защо сж съставени, Вие не сте си дали трудъ да разберете.

М. Донсузовъ (с. д.): Съставени сж по силата на закона.

П. Бъкловъ (д. сг.): Ако ме прекъсвате, ще кажа и нѣщо повече.

М. Донсузовъ (с. д.): Недейте клевети.

П. Бъкловъ (д. сг.): Азъ съмъ напълно убеденъ, че ако изслушате моитѣ обяснения по сжщността на въпроса, не само ще измѣните Вашето мнение, но и ще гласувате за предложението. Въ това съмъ твърдо убеденъ, защото законодателното предложение е подписано отъ 75 души и единъ отъ вашитѣ другари, на му помня името, отъ по-възрастнитѣ, виждайки мѣ, че поднасямъ предложението за подписъ, ме попита: „За какво е?“ и като му казахъ, че е за съставенитѣ актове на търговцитѣ, той ми каза: „Това е скандалъ. Дайте да го подпиша и азъ“ — и го подписа. Може да му има и подписа, ако се е подписалъ четливо, защото има 10—15 души, подписанитѣ на които не сж могли да се дешифриратъ и затова тѣхнитѣ подписи не фигуриратъ въ печаланото предложение. Азъ вѣрвамъ, че ако въпроситѣ бѣше изясненъ на г. г. социалдемократитѣ, и тѣ нѣма не само да подпишатъ предложението, но — както съмъ убеденъ — ще го и гласуватъ. Прочее, по този въпросъ толкова.

Въпроситѣ се заселна тукъ отъ нѣкои отъ г. г. юриститѣ. Предложението се разкритикува отъ юридическа гледача точка. Азъ не съмъ юристъ и по материята не съмъ компетентенъ. Оставямъ на г. г. юриститѣ да се произнесатъ, дали съ това измѣнение на алинея трета отъ чл. 6 е правилно поставенъ въпроситѣ или не. Но за осветление на народното представителство дѣлжа да съобща, че мотивитѣ на законодателното предложение сж писани отъ г. министра на финанситѣ, а текститѣ е изработенъ отъ насъ съ одобрение на финансовата комисиия, въ която участвуватъ наши другари видни юристи, които сж си дали съгласието да се представи този текстъ. Дали е право или не юриститѣ ще си кажатъ думата. Моята задача е главно да дамъ известни осветления, въ какво се състои работата, за да могатъ г. г. народнитѣ представители при пълно съзнание да вдигнатъ или свединатъ рѣка, когато ще се постави въпроситѣ на гласуване.

Г. г. народни представители! Когато първоначално бѣ представенъ на първо четене законопроектитѣ за търговията съ чужди платежни средства на разглеждане тукъ, чл. 6, тъй както е сега въ закона, не сжществувало. Въ законопроекта фигурираше само текститѣ на първата му алинея, и то въ другъ чланъ — чл. 5. При второто четене на законопроекта чл. 5 отъ първоначалния проектъ стана чл. 6, и то само съ селашната първа алинея, безъ втората и третата; втората се е добавила, ако се не лѣжа, при третото четене на законопроекта, а може-би и при второто — не помня добре това. Азъ направихъ справка и положително знамъ, че третата алинея, за която е дума, се е прибавила при третото четене на законопроекта по предложението на докладчика г. Болшяковъ.

Какво е съдържанието и смислитѣ на алинея трета отъ чл. 6 на закона? Въ тая алинея е казано така: „Импорторитѣ, вносителитѣ на чужди стоки, сж длѣжни да съобщаватъ на Народната банка стойността на валутиитѣ, които ще имъ трѣбватъ, и стокитѣ, които ще се вынасятъ, по количество, качество и цена и общата стойностъ, при даванетоъ на порѣчката.“ Сбелелжете добре тая фраза — „при даванетоъ на порѣчката“ — защото тя е много важна.

Тая алинея, предложена отъ докладчика, е била приета на трето четене безъ никакви дебати — както често пкти става. Законитѣ влѣзе въ сила отъ м. априлъ 1924 г. и пѣла година Българската народна банка продължава да дава чужда валута за внесени стоки срещу предвиденитѣ въ сжщия законъ и представлявани на Народната банка предварително оригинални фактури, минали презъ митницата, съ печата и подписа на оценителя, и митническата декларация, по която се е оперирало, за да се платятъ митническитѣ такси и берии. Значи, два държавни документа се представляватъ на Българската народна банка и тя възъ

основа на тия два документа, съгласно този закон и правилника за приложението му, отпуща чуждата валута.

Това се е практикувало още от самото начало на влизането на закона в сила и продължава да се практикува и до днес. Декларациите, които е предвидено в алинея трета на чл. 6 да се искат при поръчката, през 1924 г. не са били искани. На няколко търговци, които, базирайки се на точния текст на алинея трета от чл. 6, са подавали декларации в Народната банка, предварително, за да имат се отпусне валута, казано им е от Народната банка, че тия декларации не служат. И много право. Защо? Защото поръчката още не представлява абсолютно нищо. За да бъде перфектна една поръчка, трябва да стане договор, т. е. продавачът и купувачът трябва лично или чрез разменна на писма да сключат договор. Обикновено съ поръчките и въ чужбина и у нас става следното нещо. Този, който събира поръчките, издава само една белешка, която не е задължителна, докато не се одобри от фабриката. И често пъти фабриката, благодарение на доверието и личните връзки, които има съ търговеца, взема белешка само, че толкова и толкова дузини или килограми ще му изпрати. Но търговецът не дава ангажмент; той може след 15—20 дни да се откаже от поръчката, или пък фабриката може да не изпрати стоката.

Понеже търговията се върши на доверие, може да зададе някой въпроса: какъ така единият фабрикант ще дойде да събира поръчки от търговците без да бъде сигурен, че тѣ ще приемат стоката? Но забележете, че чужденците, които идват въ България, имат стари връзки; тѣ познават клиентите и знаят кой ще им направи пикани и кой не. А когато един търговец се опита да направи пикани, когато се откаже от поръчката си, той вече се лишва от доверието на фабриката, и последният вече свършва съ него. Българските търговци са били винаги редовни и знаят какво да поръчат; винаги си правят сметката, дали ще могат да плащират стоката, и правят поръчки въ ограничено количество, а не както правят търговците въ някои други държави: взимат толкова стока, колкото им дават, напалат се съ стока, без да правят сметка, дали ще могат да я плащират. Поради тая си осторожност българският търговец се ползува съ много по-голямо доверие въ странство, отколкото търговците въ съседните нам държави. Кредитът на българския търговец е по-голям, отколкото кредитът на търговците въ съседните нам държави, даже и след войните.

Та казвамъ, правилно е било, дето Народната банка не е прилагала постановлението въ алинея трета на чл. 6, защото да изисква такива декларации, то значи тя самата да си замотае сметките, да не знае какво прави, тъй като абсолютно никой от търговците не е въ положение да съобщи въ момента, когато прави поръчката, някои подробности сведения на Народната банка.

Ще ви дамъ един примѣръ. Аз съмъ кожаръ, поръчвамъ напр. 20 дузини боксъ. Боксовете могат да бъдат и 2000 и 3000 фуса — зависи от големината на кожата. Когато фабрикантът изготвява кожата чрез малпана, той измѣрва фузовете на всяка кожа. Ако са кожата големи, фузовете могат да бъдат много. Аз мога да кажа количеството на дузините, които съмъ поръчал, а не и количеството на фузовете, които не знамъ колко ще бъдат. Следователно, аз не мога да знамъ и общата стойност на фактурата. Кой търговец е въ положение да изпрати точно и добросъвестно това нареждане на закона? Абсолютно никой.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Защо сега искате декларации?

П. Бъковъ (д. ст.): Ще ви кажа, недейте бърза.

Аз искамъ най-напредъ да оправдая Народната банка, която седмъ-осемъ месеца, цѣла година, не е искала декларации, не е изпълнявала това нареждане. За да има Народната банка сведения, от които да ѝ бъде ясно въ всеки моментъ каква валута ще ѝ трябва, тя трябва да нареди да ѝ се дават декларации не при правене поръчката, а при получаване на фактурата, защото когато се получи вече фактура, стоката е прѣмѣрена, прѣгледана, експедирана и се знае каква стойност има. Ако се искаше декларация следъ получаването на фактурата, всички търговци можеше да даде точни сведения. Но въ закона е казано, че веднага следъ даване на поръчката, трябва да се декларира на Народната банка. Обаче, Народната банка, като е виждала, че няма полза от тѣзи декларации, не ги е искала. Има случаи през февруарий — няма да ви ци-

тирамъ имена — на търговци, които са подали декларации, от Народната банка са имъ казвали: „Не щемъ тия декларации, защото те ни служат за нищо“.

Чакъ през априлъ т. г. господата от Народната банка се усѣтиха и почнаха да съставятъ актове. И действително Народната банка издаде едно-две окръжни въ общъ смисълъ, но тия окръжни не бѣха ясни и категорични. Предъ видъ на обстоятелството, че това положение се е търпѣло толкова месеци, никой не е обърналъ внимание на това искане на Народната банка.

Азъ лично, съ г. Караджова, председател на търговската камара, и съ председател на манифактурния бранш — секретаря на съюза — ходихме при управителя на банката по други работи, и между другото поменаме и за тия актове. Тогава бѣха съставени два-три акта само. Разправихме работата на г. управителя и той каза: „Виждамъ какъ стои работата, но законътъ ме задължава да съставямъ актове на тѣзи, които не са подали декларации; ще ги съставя и ще ги изпрати на финансовия министъръ, а той, ако иска, да ѝ имъ дава ходъ“. Той се оправдаваше предъ насъ. Ние му казахме, че няма защо да съставя актове, защото няма нарушения, никой никого не е ограбилъ, не е изкористилъ нищо. Той не го откажа, призна го и той. Но ние не искахме да влизаме въ по-сваталниши шрения съ него и си отидохме. Последствията знаема: следъ няколко дни се арестуваха 30 души, и понеже бѣше събогненъ денъ, мъчно намѣриха гаранция, за да ги пуснатъ. Следъ това арестуваха и втора и трета партия.

Какъ ще се постѣли — азъ зададохъ този въпросъ на управителя на Народната банка — когато имаме следното положение: има пристигнали стоки, за които ще се иска чужда валута, има стоки на път, за които ще се иска чужда валута, и стоки, които първо ще се поръчатъ, за които ще трябва да се даватъ декларации? Ако управителят на Народната банка бѣше на мѣстото си и бѣше съ добри разбираня по въпроса, ако знаеше последствията, които ще донесе едно таквова раздражение на търговското съсловие съ искането търговците да даватъ декларации още при правене на поръчката; ако той бѣше малко по-предвидливъ, щѣше веднага, следъ влизането на законъ в сила, да издаде една наредба: „Понеже алинея трета отъ чл. 6 на закона за търговията съ чужди платежни средства изисква при поръчките да се даватъ декларации, въ които да се означава видътъ, количеството на поръчаните стоки, валутата и датата, когато ще се изплащатъ, то, за да не попаднатъ някои търговци въ заблуждение, или да телятъ последствията отъ евакуателните разпореждания, умолявамъ всички търговци да съобщатъ въ разстояние на 5—10 дни каква валута ще имъ трябва за стоките, които са имъ пристигнали и които са на път“ — защото, когато влизаше законътъ в сила, имаше стоки поръчани, имаше стоки пристигнали и стоки на път; съ тѣхъ какво ще стане — нищо не се казваше. Управителят на Народната банка трябва да нареди: „Дайте една декларация за стоките, които са пристигнали вече, дайте друга декларация за стоките, които са на път и запалредъ продължавайте да изпълнявате чл. 6 — да давате декларации. Дали тѣзи декларации ще трябва да на насъ, то не е важно“.

Това той не направи въ продължение на цѣла година, и чакъ през априлъ се сети да съставя актове на хората. За какво? Защото не били дали сведения, за да служатъ на Народната банка.

Н. Падаревъ (д. ст.): Г. Бъковъ! Вие казахте: „ако управителят бѣше на мѣстото си“. Считате ли, че той не е на мѣстото си?

П. Бъковъ (д. ст.): Като ми задавате този въпросъ, ще ви отговоря: считамъ. Пъкъ и мнозина считатъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Много прибързано говорите.

П. Бъковъ (д. ст.): То е мое лично мнение, г. министър.

Министъръ П. Тодоровъ: Тогава и азъ ще говоря.

П. Бъковъ (д. ст.): Така стои въпросътъ въ неговата същност. Направили сме една грѣшка, като на бърза ръка сме гласували едно такво постановление, съ прилагането на което не могатъ да се добиятъ никакви статистически данни.

При една разпавия, която имаме тукъ преди няколко дена съ министра на финансите, пристигна управителят на банката. Той дойде малко нашественъ и съ желание да се кара. Азъ му казахъ: това разпореждане не може да ви служи за добиване на никакви сведения и не

трѣбваше да съставите актове, ами трѣбваше да поискате измѣненіето на закона; трѣбваше да осведомите вашия министъръ и да поискате да внесе измѣнение на алинея трета отъ чл. 6, което да ви даде възможност да имате същия полза отъ него, да имате истински и точни данни. Той това не го направи. Не можахъ и да го убедя; даже казахме си заде прижавки — не искамъ да влизамъ въ подробности тукъ. Но понеже егана дума, дали управителътъ е на мѣстото си, не мога да не констатирамъ, макаръ и съ прискърбене, факта, че г. управителътъ беше толкова надмѣненъ . . .

Отъ социалдемократитѣ: А-а-а! Нѣма такова нѣщо.

П. Бѣлковъ (д. ст.): Това е вѣрно; нѣколко души народни представители присѣтствуваха на тая разпрания: г. Славейко Василевъ, г. Кожухаровъ, г. Тобаковъ, и г. министърътъ, който слушаше всичкия разговоръ. Управителътъ на банката се опита да ме изкара глжевецъ. Този споръ бѣше на 18 юний. Тогавъ азъ казахъ на управителя на Народната банка: вчера, на 17 юний, азъ бѣхъ въ вашата банка, при вашитѣ първи чиновници, при директора на банката, при тримата души, които боравятъ съ чужди валути, и видѣхъ, че има една каша. Той се възмути. — Каша, казвамъ, защото азъ вчера бѣхъ тамъ и видѣхъ, че до 8 май само ви сж заведени декларациитѣ. Азъ се явихъ въ банката като народенъ представителъ, за да вида, за какво имъ служатъ тия декларации и какъ ги използватъ. Дадоха ми тефтеритѣ и азъ видѣхъ — това бѣше на 17 юний — че книгитѣ имъ бѣха заведени до 8 май. И то какъ заведени? Въ единъ редъ всичко систематизирано; 5—10 исцания систематизирани въ единъ редъ. Намирамъ партидата на нашата фирма. Казано е толкова хиляди француски франка. Казвамъ имъ: азъ съмъ взелъ половината. Нали това служи за сведение? Кажете, къде сте отбелѣвали, че 200 хиляди франка сж взети въ продължение на единъ месецъ? Чиновникътъ искаше да ме глже, по азъ му казахъ: „35 години борая съ тефтери, не можешъ да ме излъжешъ“, и той самъ призна, признава го и другитѣ чиновници, по-голтми отъ него, включително и директорътъ, че тия декларации не имъ служатъ за нищо. И азъ ви казвамъ, и всѣки, който отчасти се занимава съ търговия ще ви каже, че тия сведения, дадени при поржкитѣ, не могатъ да бждатъ точни. Въ всичкитѣ мои декларации, които съмъ подавалъ като търговецъ, и тия, които сж подавани отъ други търговци, се казва: около толкова валута ще ми трѣба. — „Когато ще я плащате?“ — „Когато намѣря за добре“. Туй може ли да служи за ориентировка? Абсолютно не.

Ето какъ стои същността на въпроса и вѣрвамъ, че вие ще си съставите едно ясно понятие, че ние, народнитѣ представители, сме направили една грѣшка. Но тази грѣшка пакъ ние ще я поправимъ.

А г. управителътъ на Българската народна банка не трѣба да се нахвърля съ такова ожесточение срещу насъ. Като му доказахъ, че туй е една грѣшка, че туй не може да служи за ориентировка на Българската народна банка, той ми каза: „Вижте си законитѣ!“ Той ли ще критикува Народното събрание? Казахъ му: „Ние, народнитѣ представители, сме хора и може да сгрѣши пѣлото Народно събрание, защото нѣма човѣкъ непогрѣшимъ — който грѣши, азъ си поправи грѣшката.“

Та понеже ми се зададе такъвъ въпросъ, азъ трѣбваше да ви обясня, защо намирамъ, че този човѣкъ не е на мѣстото си.

Казахъ, че по юридическата страна на въпроса нѣма да говоря.

Сега по предложението, което ние внасяме. Казахъ ви, че мотивитѣ къмъ него сж на г. министра на финанситѣ. Текстътъ му е минавалъ презъ финансовата комисия, макаръ и неофициално, но въ комисията присѣтствуваха почти всички нейни членове: тамъ бѣше г. Ляпчевъ, тамъ бѣше г. Буровъ, тамъ бѣше г. Данаиловъ, . . .

Г. Данаиловъ (д. ст.): А, не, азъ не бѣхъ. Азъ съмъ противъ.

П. Бѣлковъ (д. ст.): Вѣрно, г. Данаиловъ не бѣше тамъ. . . тамъ бѣше г. Фаданхетъ — ръководитѣ е неговъ, имамъ го въ джоба си — тамъ бѣше и г. Цопо Бръшляновъ.

Запитанъ г. Бошнаковъ отъ мене и отъ други нѣколцина, дали когато той е направилъ това предложението на трето четене, е ималъ предъ видъ, че нарушенията,

които ще ставатъ съ неподването на декларации, ще подлежатъ на санкцията на чл. 11 отъ закона, която санкция е много толкова — по-рано е била за съществени нарушения 300.000 л. глоба или затворъ, а въ последствие се е измѣнила на до 1.000.000 л. глоба и затворъ, съюзътъ „или“ е замѣненъ съ „и“, така е сега — дали г. Бошнаковъ и неговитѣ другари, които сж му дали тази бележка да я прокара въ закона, сж имали предъ видъ, че неизпълненіето на тази алинея трета, която само за формалностъ иска тѣзи сведения да се даватъ на Народната банка, ще попада подъ санкцията на чл. 11, той ми каза, че по никакъ начинъ не се е мислило това. Ето, г. Бошнаковъ е тукъ, да каже. И ние, като искаме да измѣнимъ този законъ, въ смисълъ, както се предлага, искаме да дадемъ действително на Българската народна банка възможностъ да има точни, прецизни сведения за валутитѣ, които ще се исчатъ, поне единъ месецъ по-рано.

По-рано азъ самъ предложихъ единъ месецъ. Но мене ми казаха голѣми чиновници отъ Народната банка, че не е нужденъ такъвъ срокъ отъ единъ месецъ, че 15 дни стигатъ. Защото, когато банката има пари въ каквато и да било монета, тя може въ три, въ петъ дни да си направи арбитражъ, т. е. да обрине средствата, съ които разполага, въ такава валута, каквато ще ѝ трѣба. Това става винаги телеграфически. Азъ не вѣрвамъ, че Българската народна банка ще дойде въ нѣкой моментъ до такава положение, че да не може да даде единъ чекъ на търговецъ или индустриалецъ отъ 100—200 хиляди франски франка, за да изплати внесенитѣ отъ него стоки. Когато Българската народна банка намира средства, за да плаща всички задължения на държавата, които възлизатъ на милиарди, безъ да прави заемъ, то за обикновенитѣ, за постояннитѣ исцания на чужда валута за внесени стоки банката винаги ще намери пари. И когато тя има пари, арбитражътъ става за петъ дни, а когато нѣма пари, и петъ години по-рано да ѝ съобщите, тя нѣма да ги даде.

Какво искаме ние сега? Искаме алинея трета на чл. 6 да се измѣни въ следния смисълъ: „Търговцитѣ импортери сж длъжни да предизвеставатъ Българската народна банка 30 дни преди да поискатъ чужда валута за изплащането на внесенитѣ отъ тѣхъ стоки“. Значи търговецътъ-импортеръ е длъженъ да предизвести Българската народна банка, че следъ 30 дни ще му трѣбватъ толкова хиляди франка или толкова хиляди долари за изплащането на внесени отъ него стоки. Нѣма нужда даже да упоменава какви сж стокитѣ; достатъчно е само да каже, че такава чужда валута ще му трѣба, защото когато единъ търговецъ ще поиска чужда валута, длъженъ е да представи, съгласно други постановления на закона, фактура за внесенитѣ стоки и митническа декларация за същитѣ. Значи, трѣба да представи два документа. Това положение си остава. Значи, всѣки единъ, който ще иска чужда валута, особено ако се касае за по-голтми суми, всѣкога ще съобщава поне 30 дни по-рано. Той, обаче, може да съобщава и много по-рано. Макаръ този срокъ да се намира отъ нѣкои за голѣмъ, понеже се иска отъ страна на Народната банка, азъ съмъ съгласенъ да се даде.

Въ втората алинея на чл. 6 ние предлагаме да се предвиди следното: „На неоторитѣ това Българската народна банка може — значи факултативно — да откаже даването на чужда валута преди изтичането на тридесетидневния срокъ“. Ние предлагаме това да се предвиди като санкция за тѣзи, които ще нарушаватъ тази алинея въ бъдеще. Защото ние не можемъ и за това нарушение, че не подали декларация, да ги подведемъ подъ 1 милионъ лева глоба и затворъ. Достатъчно е Народната банка да откаже даването на чужда валута преди изтичането на 30-дневния срокъ. Т. е. ако днесъ поискамъ чужда валута, безъ да съмъ предизвестилъ единъ месецъ по-рано, и банката не желае да ми даде поради това, че сумата, която искамъ, е голѣма, тя ще ми каже днесъ: чакайте, следъ 30 дни ще Ви дамъ. Това е достатъчна санкция.

Сега, има случаи, когато стоки идватъ срещу коносаментъ, а често пакъ пристигатъ фактуритѣ заедно съ коносамента. Търговецътъ не е ималъ по-рано фактурата на ръка, за да може да опредѣли единъ месецъ по-рано, какво количество валута ще му бжде нужно, а фактурата му пристига чрезъ нѣкоя банка заедно съ коносамента и докато банката изпълни формалността, стоката пристига. За да се не плаща магазинажъ, ще стгне нужда Народната банка да отпусне валута срещу коносамента, преди стоката да е освободена отъ митницата, преди да има възможностъ търговецътъ да представи миналата

вече през митницата фактура и миналата през митницата декларация. Тогва България народна банка ще отпусне валутата, както я е отпуснала досега, срещу задължение, че въ три месеца — има такъв постановление — търговецът, който вземе въ аванс тази валута, е длъжен да я оправдае. Какъ ще я оправдае? Съ миналитъ през митницата фактура и декларация. Това става и днесъ за такива малки суми. Но азъ мисля, че и това даже не е нужно. Защото, като оставимъ тази втора алинея съ факултативното „може“, предоставяме на умението, на сръчността, на практичността на директора на Българската народна банка и на нейното управление да отпусна или не чужда валута. Единъ уменъ управител, единъ уменъ директоръ на Народната банка, нѣма да откаже никому чужда валута, когато се касае за малки суми, макаръ да не е съобщилъ 30 дни по-рано. Ще му откаже, когато ще поиска милиони, но търговецитъ не искатъ милиони. Последното слава въ много рѣдки случаи: винаги исканията сѣ за дребни суми — 20.000, 30.000, най-много 100.000 френски франка, които правятъ 700.000 български лева. Понеже Българската народна банка има всичкото камбио, което получаваме отъ износа на нашитъ произведения, тя ще може всѣкога да услужва, но може и да откаже, защото ако нѣма таквава постановление, тя се страхува, че може да се яви търговецъ да каже: дайте ми 100 милиона франка. Това е изключено, но се предположа. Тогва банката ще му каже: г-не, ще чакате едномесечния соркъ. Но по се отнася за малкитъ суми за текуцитъ нужди, опитниятъ директоръ или управител на банката, че ги отпусна всѣкога, защото той ще разсъждава тъй, както би разсъждавалъ всѣки човѣкъ, който е на своя работа.

Та по никакъ начинъ не мѣ е страхъ, като туряме и втората алинея, че рѣкой ще попадне въ същото положение, какъто имаме сега. Опасността не е толкова голѣма. Най-сетне, който поиска валута и не е съобщилъ по-рано, ще почака единъ месецъ и тогва ще си я вземе, ако управлението на банката се амбицира да не му я даде.

Така че моля да си остане тази втора алинея така, както е.

Следъ туй следва последната алинея трета: (Чете) „Всячки досегашни нарушения на алинея трета отъ чл. 6 на закона се освобождаватъ отъ наказателната санкция, предвидена въ чл. 11 отъ закона“. Нѣкои отъ г. г. юриститъ се произнесоха на времето, че трѣбва да се създадатъ два закона: единъ законъ за измѣнение на алинея трета отъ чл. 6, въ смисълъ да стане приложима и да стане полезна за Българската народна банка, и единъ тълкувателенъ законъ за старата алинея отъ чл. 6, че нарушенията по нея не подпадатъ подъ санкциитъ на чл. 11. Обаче намѣри се за добре да не се създаватъ два закона, а съ единъ законъ да стане тази работа и да се постигнатъ и дветѣ цели. И последната алинея ще има значение само по отношение на актоветъ, които ще паднатъ, за да не се тормозятъ българскитъ търговци, а за бъдеще тя не ще има никаква приложимостъ.

Азъ вѣрвамъ, че достатъчно освѣтлихъ Народното събрание по същността на въпроса. Следъ тия обяснения, вѣрвамъ, че нашитъ колеги отъ лѣвицата, така осведомени, не само нѣма да бѣжатъ противъ, но заедно съ насъ ще гласуватъ това законодателно предложение, за да се поправи една възпираща неправда, една сторзна отъ насъ самитъ грѣшка.

Г. Данаиловъ (д. ср.): Нѣма грѣшка Народното събрание.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Защо говорите такива работи бе, г. Данаиловъ?

Д. Тодоровъ (д. ср.): Моля, г. Бъковъ, позволете.

П. Бъковъ (д. ср.): Заповѣдайте.

Д. Тодоровъ (д. ср.): Бихте ли могли да обясните на насъ, неосвѣдоменитъ, следното: банката има ли право да прави изборъ по декларациитъ кому да даде валута — напр., ако азъ съмъ искалъ валута за внасяне на салунгъ, а Вие сте искали валута за внасяне на жито или храни, тя да откаже на менъ, а да даде Вамъ? И второ, ако азъ поискамъ напр. валута за кожи, а я употребя за други стоки и банката провери това, подлежа ли на нѣкакво наказание?

П. Бъковъ (д. ср.): Да ви отговоря най-напредъ на последния въпросъ. Никакъ не може да поиска валута за кожи, а да плати салунгъ, защото отъ фактурата личи ясно кому се изпраща стоката и банката не дава чека на името

на фабриканта, който е издалъ фактурата. Често пакти тѣ издава чека на частна банка когато откупуването става чрезъ други банки, но тѣ банки отговарятъ по закона. А пъкъ дали Народната банка има право да даде на единъ чужда валута, а на други да не отпусна — мисля, че тя нѣма това право, защото всичко у насъ трѣбва да става съгласно съ законитъ на страната. Народната банка трѣбва да дава чужда валута, безразлично, на всички, които иматъ нужда отъ такава и които представятъ изискуемитъ отъ закона документи. Може да не се даде чужда валута, която се иска за стоки, чийто вносъ е забраненъ и който асж не можемъ да внасяме.

Г-да! При това положение ние ще извършимъ единъ актъ на справедливостъ, като гласуваме законопроекта тъй, както е предложенъ. Въ събота се направи намекъ на г. министра на финанситъ, че самъ той трѣбвало да внесе предложението за измѣнение на закона. Това, както ви казахъ, г. министърътъ го направи — мотивитъ на настоящия законопроектъ сѣ негови. Но ние, внесителитъ, го помолехме да внесемъ това предложение, защото знаемъ, че процедурата по внасянето на законопроектитъ и дълга и работата ще се забави. Ще трѣбва Министерскиятъ съветъ да взема решение, ще трѣбва указъ, а имаме се предъ видъ, че Народното събрание ще преустанови своитъ заседания следъ два-три дни. Въпросътъ е много бързъ, защото постоянно се арестуватъ хора. Имаме постоянно телеграми отъ провинцията. Г. Александъръ Христовъ ви каза, че той е билъ опълномощенъ отъ пловдивскитъ търговци да внесе тѣхнитъ искания. И азъ също днесъ получихъ телеграми отъ Бургасъ и Пловдивъ. Българскитъ търговци и индустриалци, на които сѣ съставени актове, сѣ въ едно нервно състояние, което може да се изрази въ нѣщо повече. Та, казвамъ, за да се разреши въпросътъ по-бързо, ние помолехме г. министра на финанситъ да се съгласи ние да внесемъ законодателното предложение, за да може работата да се свърши въ два-три дни. Така че въ това отношение г. министърътъ на финанситъ е свършено невиненъ.

Виждате, прочее, г. г. народни представители, въ какво се състои пѣлата работа, която предвидна такава голѣма буря. Въ пѣлия нашъ печатъ се пише и се нападатъ търговецитъ, а отъ друга страна, отъ страна на заинтересованитъ търговци и индустриалци се печататъ опровержения. Търговецитъ и индустриалцитъ въ пѣлата страна се намиратъ въ едно възбудено състояние. Това се отразява не само вътре въ страната, но то вреди на Народната банка и на нашия кредитъ въ странство. Защото нека ви кажа, че единъ чуждъ представител е отивалъ да пита дали Народната банка не отпусна кредитъ, защото действително търговецитъ сѣ злоупотрѣбили, за което сѣ имъ били съставени актове, или Народната банка нарочно прави тѣзи шикани, защото нѣма чужда валута. Представете си, г-да, какво ще бѣде положението на България и на българския левъ, ако се намѣрятъ нѣкои чужденци, които да донесатъ въ странство погрѣшно, че действително Българската народна банка прави тѣзи съпки защото не може да отпусна чужда валута. А това не е истина, банката продължава да дава чужда валута. Има съставени актове на нѣкои търговци, защото не сѣ съобщили навреме, че искатъ чужда валута. На тѣзи които се интересуватъ, азъ мога да покажа декларации. Напр. на 1 май се подава декларация, че се иска такава и такава чужда валута; на 29 май тази валута се отпусна и отгоре се отбелязва: „Взето бележка за съставянето на актъ“. Така че актоветъ ще следватъ и ще надминатъ 2—3 хиляди. Всички търговци сѣ нарушили закона, защото сѣ били подвеждани отъ самото управление на Народната банка да не даватъ такива декларации.

Г. г. народни представители! Българското търговско-промишлено съсловие по отношение политиката на България, по отношение постѣпкитъ, които сѣ правени отъ страна на нашето правителство за закупуването на чужда валута и за облекчение финансовото и икономическо положение на страната, е направило твърде много Вие знаете, че напоследъкъ българскитъ търговци, индустриалци, замятчи и акционернитъ дружества издадоха единъ апелъ на четири езика и го изпратиха до своитъ колеги въ чужбина. Този апелъ биде приенатъ по цѣлия свѣтъ — до дипломатическитъ агенти, до мѣродавнитъ весници и до председателитъ на търговско-индустриалнитъ камари. При това, ние вече имаме резултати. Всички намиратъ, че каузата на България е права и изнесенитъ освѣтления отъ страна на нашия търговско-промишленъ свѣтъ за много навременни. Нѣкои даже ни съобщиха официално, че нашия апелъ, изпратенъ въ десетни хиляди екземпляра

на четири чужди езици, е допринесъл твърде много за улеснението на задачата, с която нашето правителство бѣше натоварило г. министър Калфовъ. Съ този аспект ние сме дошли въ пълна подкрепа за извоюване на онова, което България заслужава, а именно облекчение на репарационнитѣ задължения и даване на България такава армия, какваго сме имали до преди войната, а не наемна. Въ това отношение сме направили твърде много, защото на българския търговски свѣтъ, на неговото раноме въ чужбина може да се върва много повече, отколкото на нѣкои заинтересовани чужди органи и вестници, които иматъ интересъ да петпятъ хубавото име на България и на българскитѣ търговци.

Така че следъ тѣзи обяснения, които дадохъ, азъ вървамъ, че нѣма да се намѣри въ Парламента български народенъ представителъ, който да не рлигне рѣка за гласуването на това предложение. Защото е велика оная държава, въ която има високо издигната търговия и силно развита индустрия. Такива държави сж били навремето Венеция, Генуа и др. а днесъ Англия и Америка сж велики държави благодарение пакъ на високо развитата си търговия и индустрия. (Рѣкопльскапия отъ нѣкои отъ говориститѣ)

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ въ финанситѣ.

Д. Кьорчевъ (н. л): Нека г. министърътъ вземе думата накрая. И ние ще говоримъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Азъ най-напредъ трѣбва да забележа, г. г. народни представители, че Народната банка абсолютно никого не е подвѣждала нито се превратно тълкуване на тѣзи алинеи и членове отъ закона, нито съ своитѣ административни нареждания. Дълженъ съмъ да подкрепя наово, че нито единъ органъ не е искалъ съзнателно, а доколкото се простиратъ моитѣ сведения по въпроса, и несъзнателно да подвѣжда който и да било браншъ, което и да било съсловие, особено търгоското. Трѣбваше да направя тази бележка заради това, защото това пада извънредно много тежко, когато се каза отъ страна на г. Бѣкловъ, човѣкъ авторитетенъ по този въпросъ, особено за единъ съставъ и за една управа, която носи извънредно тежка отговорностъ за стабилизирането на лева и за положението на нашия кредитъ.

А. Станковъ (р): Банката защо не е искала декларация?

Министъръ П. Тодоровъ: Въ първоначалния законопроектъ, както е известно на г. г. народнитѣ представители отъ всичко онова, което се писа и каза досега, тази алинея не е фигурирала. Тя не бѣше поставена не заради това, защото комисията я смѣтна за ненужна, но заради туй, защото не се смѣташе за абсолютно необходима. Но тя се обсъждаше още при съставянето на първоначалния проектъ на Министерството на финанситѣ, при което взеха участие и хора на Народната банка. Тогава се счете, че тази алинея не е толкова потребна да фигурира въ закона. Смѣташе се, че подаването на тѣзи декларации ще се уреди съ единъ правилникъ. Въ Парламента при третото четене на законопроекта — за голѣмо нещастие на нашето законодателство, често пъти много тежки санкции и важни постановления се прокарватъ на трето четене — и тази алинея, следъ като бѣше обсъдена въ финансовата комисия, се внесе и прие отъ Парламента.

Д. Кьорчевъ (н. л): Въ духа на времето! Ваша грѣпка е това.

Министъръ П. Тодоровъ: Г. Кьорчевъ! Ако е въпросъ за духа на времето, мога по този въпросъ да Ви направя известна конкесия. Въпросътъ не е толкова за духа на времето, който погѣлога налага известни положения въ даденъ законъ, които при нормални условия не могатъ да бъдатъ помислени, не могатъ да бъдатъ търпяни. Въпросътъ е за изключителното време, което ние тогава преживѣвахме, когато клатушканията на нашия левъ бѣха голѣми. Тогава нашиятъ левъ падаше съ 200—300 пункта и трѣбваше — понеже се говори за отговорностъ, нека не заборя да спомена въ парантезъ — по телефона, съ едно, така да кажа, административно нареждане да закрива борсата. Това въ последствие се оформи съ постановление на Министерския свѣтъ и Парламентътъ даде своето одобрение, че е имало нужда, че е имало смисълъ

да се прибѣгне къмъ едни по-тежки санкции. Азъ не говоря, че тази тежка санкция е трѣбвало да остане и за нарушителитѣ на тази алинея. Това не поддържамъ, и това, безспорно, никой отъ г. г. народнитѣ представители не трѣбва да поддържа.

Но, г. г. народни представители, когато имаме единъ камбиаленъ оборотъ отъ 7½ милиарда лева, отъ който 5½ милиарда срѣдно годишно за импортъ, безспорно е, че този членъ отъ закона, толкова важенъ и тогава, и сега, е билъ процудиралъ въ финансовата комисия подетайлно и сж казали: най-после ще трѣбва отъ тѣзи срѣди, които ще искатъ годишно 5½ милиарда лева камбио отъ Народната банка, да постѣпятъ известни информации въ банката, какъ тѣ ще използватъ това камбио да предупредятъ Народната банка, че за този или онзи срокъ, въ този или онзи периодъ отъ време тѣ се нуждаятъ отъ такова и такова камбио. Следователно, има разумъ, има голѣмъ смисълъ въ това постановление на закона, макаръ и прието на трето четене. Грѣшката е, че имаме само една единствена санкция за най-тежкото нарушение, за нарушението на най-важнитѣ членове въ закона — за контрабандата на валута. Отъ тамъ тя автоматически е минала и за тѣзи нарушения.

Азъ искамъ да подчертая едно. Обръщамъ вниманието на г. г. народнитѣ представители, че тази алинея не е била безъ значение. Отъ 7½ милиарда камбио, което отпуска Народната банка, нашиятъ импортъ се нуждае отъ 5½ милиарда и трѣбва да искаме отъ хората, които сж заети съ това посредничество, да информиратъ отвреме навреме Народната банка въ какви партии да осребри тѣхнитѣ фактури.

Повдигна се въпросъ не само отъ г. Бѣкловъ, но общо, кога трѣбва да се подаватъ декларациитѣ: дали въ момента на порѣчката, или малко по-късно, въ другъ единъ срокъ? Азъ нѣмамъ нищо противъ поставянето на този въпросъ. Намирамъ всички идеи, изказани отъ който и да е страна, съвършено ценни, съвършено умѣстни. Ако въ финансовата комисия и тукъ въ Парламента се установи, че наистина търговецътъ, вносителъ на известни стоки, може съ една по-голѣма положителностъ да ви каже 10—15 или 20 дни следъ порѣчката, следъ като се е уговорилъ съ съответния фабрикантъ, каква валута му е нужна, безспорно, това ще се узакони; то е въпросъ за измѣнение на закона, и по него нѣма какво да споримъ.

Другиятъ въпросъ е: има ли нарушение на алинея трета на чл. 6 или нѣма? Че не е била взета подъ внимание мисълъта на г. Бѣкловъ и на заинтересованитѣ хора — че декларацията трѣбва да се подава не въ момента на порѣчката, а следъ 15—20 дни, когато търговецътъ получи отговоръ отъ фабриканта — това е съвършено друга работа, то е отдѣленъ въпросъ, по който можемъ да споримъ въ финансовата комисия и тукъ. Азъ обаче, г. г. народни представители, съмъ на мнение, че помъ като Народната банка не е изисквала отъ търговцитѣ, отъ търгоското съсловие, или отъ вносителитѣ, казано на широко, бележки, декларации за нуждата отъ валута, нѣма нарушение на тази алинея.

П. Бѣкловъ (д. ст): Но тя ги връща.

Министъръ П. Тодоровъ: Моля, недейте ме прекъсва, г. Бѣкловъ. Вие ще се убедите, че азъ ни най-малко не държа страна въ тази работа. Ние сме говорили съ Васъ по този въпросъ. Въпросътъ е да се намѣри начинъ, за да може това, което е създадено въ една или друга форма, да се ликвидира по-безболезнено и сжщевременно — съ нужното достоинство и за Народната банка, и за тѣзи, които сж засѣгнати, и за Парламента, който е допусналъ тежки санкции за това нарушение.

Отпуцането на валута отъ Народната банка и декларирането не сж органически свързани. Тѣ сж два момента отъ единъ и сжщи процесъ. Народната банка — безъ да искамъ да бъда софистъ, да застъпвамъ едно положение, което не може да се защити — е длъжна да ви даде валута, помъ представите документи, отъ които се вижда, че вие искате валута за реални нужди. Репанющъ факторъ тукъ е доказателствената сила на вашитѣ документи; ако вие имате право да получите валута, не можете да излѣзете отъ Народната банка безъ валута. Народната банка може да получи отъ васъ ясни декларации, и да не ви даде сантимъ валута, ако намѣри, че вашитѣ документи не заслужаватъ внимание, и не могатъ да бъдатъ осребрени.

На тѣзи, които вземат една енергична позиция срещу търговците, азъ бихъ казалъ: въпросътъ не трѣбва да се разглежда само презъ призмата на сухата формалност, а трѣбва да се разглежда дълво, човѣшки, трѣбва да се види има ли въ нарушението на тази алиеня елементъ користь, има ли желание да се извърши нѣкакво престѣпление, има ли мотиви да се подбие валутата, да се извлече нѣкаква облага? Ясно е, че нѣма, г. г. народни представители: никой не е ималъ тази мисль, когато не е подавалъ декларация.

Азъ мога да подчертая, че не е вѣрно, какво отъ Народната банка не сж изисквани декларации; не е вѣрно, че съ правилника, който е печатанъ въ „Държавенъ вестникъ“ и съ постояннитѣ публикации, давани въ различнитѣ вестници, не е обръщано внимание на търговцитѣ и заинтересованитѣ страни върху нуждата отъ тѣзи декларации. Нуждата отъ тѣзи декларации се е схващала отъ всички, които иматъ работа съ Народната банка. Обстоятелството, че само въ София, отъ момента, когато законътъ е възбзълъ въ сила, сж подадени 8,240 декларации, показва, че самитѣ търговци сж знаели значението на тѣзи декларации.

Отбелзвамъ този фактъ, който е важенъ, да се знае, защото обикновено се казва, че Народната банка не се интересува отъ прилагането на този членъ, че той билъ една мъртва буква и никой въобще не е схващалъ неговото значение. Не е вѣрно това. Може да се осмъжда Народната банка за това, че нѣкои декларации не сж приведени въ ажуръ, че не всѣки моментъ ги е имала предъ видъ. Но, г. г. народни представители, ако банката има достатъчно камбио на разположение, тя може въ всѣки моментъ да даде на всѣкого — стига да има единъ документъ, отъ който да се вижда, че камбиото му е потрѣбно за реални нужди — да му даде еквивалента въ сребро, долари и пр. Въ такъвъ случай, може-би, тя ще остави на страна тѣзи декларации, нѣма да ги анализира, да ги шудира и т. н.; това не я интересува. Но когато шакътъ намалѣе, Народната банка, безспорно, ще подири книгата, ще иска да си създаде мнение за търговеца, който иска валута. Тя може цѣла година не, ами 5 години да не ви състави актъ, по простата причина, че едно нарушение или престѣпление — собствено тукъ не може да става дума за престѣпление — може да се констатира всѣкога отъ органитѣ на хазната и отъ органитѣ на банката дори.

Въ всѣки случай никой не може да ме убеди, че едно закононарушение, тежко или незначително, трѣбва непременно въ самия моментъ на извършването да се констатира. То е толкова очевидно, че нѣма какво да споримъ. Но азъ привличамъ отново вниманието ви на това, че Народната банка въ извесни моменти отъ своята дейностъ не е обръщала толкова сериозно внимание на тѣзи декларации, не ги е систематизирвала, не ги е проанализирвала, за да направи нужнитѣ изводи, обаче отъ туй не може да се тегли заключение, г. г. народни представители, че тѣзи декларации не е трѣбвало да бъдатъ подзавани, и че въ никой случай тѣ нѣмало да бъдатъ нужни. Настъпва другъ моментъ, отъ месецъ априль т. г., Народната банка казва: „Дайте да видимъ какво камбио е необходимо, и дайте да видимъ, дали тѣзи хора изпълняватъ законитѣ, които уреждатъ тази материя.“

Сега азъ подчертавамъ, че това нарушение е свършено дребно, свършено нищожно и тогава, когато не е извършено съ цель за облага, съ цель да минара лева, безспорно е, че не може да подпадне подъ тежкитѣ санкции на чл. 11, въ който се предвижда грамадна глоба и затворъ 1—2 години.

Защо сж препратени актоветѣ на прокурора? Има изричанъ членъ — азъ не можахъ да ги спра. Даже да имахъ нужния куражъ въ случая да кажа, че това е една очевидна грѣшка, азъ не можахъ да спра тѣзи актове по простата причина, че законътъ е категориченъ: въ разстояние на 5 дни отъ съставянето имъ тѣзи актове трѣбва да се изпратятъ на прокурора.

П. Бънловъ (д. ст.): Тамъ е грѣшката.

Министъръ П. Тодоровъ: Оставете грѣшката на страна, ние не говоримъ за грѣшки — това е съвсемъ друга работа. Ако се касае за грѣшки и неотлеждания и за отговорностъ на министра на финанситѣ, който въ момента, когато сж му предложени този текстъ на трето четене не го е хармонизиралъ съ тежкитѣ наказания въ закона — то е отдѣлна работа; по това можемъ да поговоримъ; то не е голѣмъ усталъкъ, бихъ казалъ, следъ голѣмитѣ ре-

зултати, които даде този законъ, да търсимъ да обвиняваме нѣкого за дребни факти. Азъ казвамъ, че грѣшки може да има и отъ васъ и отъ насъ, но тѣ могатъ да се поправятъ. Азъ твърдя само едно — и на него обръщамъ вашето внимание — че азъ не мога да спра актоветѣ по простата причина, че законътъ ми повелѣва да ги изпратя на прокурора.

Но, г. г. народни представители, при тази подозрителностъ, при тази мислителностъ у насъ, при тази особена атмосфера, при която често пѣти се коватъ интриги и тогава, когато нѣма основания за това, следъ като Народната банка, право или криво — азъ твърдя, че е право — ми е препратила тѣзи актове, особено при тѣзи категорични постановления на закона, азъ не можахъ да ги спра, тѣй като Парламентътъ не заседаваше; на и да заседаваше азъ трѣбваше въ разстояние само на 5 дни да ликвидирамъ съ тѣхъ.

Но кой отъ васъ, кой разуменъ човѣкъ, като четете този текстъ отъ закона, можеше да помисли, че щомъ тѣзи актове отидатъ въ съда, прокуроритѣ ще взематъ да арестуватъ хората, смѣтайки, че трѣбва на тия хора да се наложи толкова наказание каквото се налага на онѣзи, които контрабандиратъ съ валута, и че ще се създаде единъ такъвъ трикъ, който действително смущава всички ни и създава условия, отъ нищо да се правятъ голѣми въпроси? Четете закона, г. г. народни представители, тамъ е казано това: „Само въ изключителни случаи, когато престѣплението е извънредно тежко, прокурорътъ може, докато му се представи гаранция, да задържи тѣзи, които се обвиняватъ по тѣзи актове“. Че това ли е най-тежкото престѣпление по закона? Че за това ли трѣбваше този или онзи да бъде задържанъ? Азъ не искамъ да депласирамъ отговорността. Ако е отговорността на Народната банка или въ Финансовото министерство — нека я понесе Народната банка или министерството; ако азъ лично съмъ отговоренъ, ще я понеса. Но азъ искамъ да подчертая, че далечъ не трѣбваше да се създава една такава суматоха съ актове, за които наказанието по закона може да бъде до 100 л. глоба и 1 денъ затворъ. Въ всѣки случай нѣмаше защо да бъдатъ арестувани хората преди да имъ се вземе гаранция.

Това е, г. г. народни представители, което искахъ да кажа на бързо въ свързка съ този законопроектъ.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Прокурорътъ не е кривъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Азъ не казвамъ, че прокурорътъ е кривъ. Въ всѣки случай, г. Кьорчевъ, въ закона се казва, че прокурорътъ има право, следъ постѣпване на актоветѣ при него, да постанови при по-важнитѣ нарушения — това е въпросъ на субективна преценка — задържането на нарушителитѣ до представяне на гаранция. Шумътъ и трѣсъка се създадоха отъ недоглеждане и престараване. Азъ не осмъждамъ никого. Въобще всѣки е смѣталъ, че когато се говори за валута, за камбио, за стабилизация на българския левъ, трѣбва да се действува бързо и брутално, за да се постигне нѣщо, и въ края на крайщата се създаде това положение.

Но, г. г. народни представители, азъ си позволявамъ въ свързка съ това, което казахъ преди малко, да отбележа и нѣщо друго. Актове отъ чиновницитѣ на Народната банка сж съставени не само за тѣзи дребни закононарушения, но и за по-важнитѣ престѣпления. Процеситѣ отдавна се ликвидираха, отговорноститѣ се поеха, глобитѣ бѣха страшни, защото наистина трѣбва да се пазятъ това, което се казва българска валута. Актоветѣ не сж съставени отъ неприязнь къмъ тази или онази личностъ, още по-малко — къмъ това или онова съсловие.

И азъ мисля, че въ този моментъ, когато говоримъ, когато българското съкровище е вземало отъ Народната банка не само размѣра на цѣлата монетна емисия, но и грамадна частъ отъ влоговетѣ, които сж се приотили въ Българската народна банка; въ този моментъ, когато къмъ Народната банка ежедневно вървятъ градушка платежи за ликвидация на нещастнитѣ войни; въ този моментъ, когато се правятъ свѣрхчовѣшки усилия отъ всички васъ, и отъ всички насъ, и стъ хората на Народната банка, за да се закрѣпи левътъ, ако не съ задоволство и благодарностъ, въ всѣки случай не съ неприязнь трѣбва да се отнасяме къмъ тия фактори, които толкова много допринасятъ за стабилизирането на българската валута.

Н. Славовъ (с. д.): Г. министре! Единъ въпросъ. Съгласни ли сте, че по този начинъ, подъ тая форма, съ по-

следната алинея въ предложението да се ликвидира тоя въпрос? Не трѣбва ли да се създаде единъ тълкувателенъ законъ?

Министъръ П. Тодоровъ: Азъ моля това предложение на господата да отиде въ комисията и тамъ ще се намѣри най-подходящата форма отъ ония господа, които сж по-вещи по тоя въпросъ. Азъ бѣхъ и си оставамъ на мнение да се предвиди една санкция, ако ще би и до 100 л., но въ края на крайщата да се ликвидира съ този въпросъ по-разумно отъ гледището на правнитѣ понятия и теории. Но ако Парламентътъ иска така да бжде — нѣмамъ нищо противъ това, по простата причина, че не смѣтамъ това нарушение толкова тежко, че да е нужно да се затворятъ тѣзи хора.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д): Нека отиде въ комисията по Министерството на правосъдието.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателъ д-ръ Б. Вазовъ)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата на родниятъ представител г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (р): Г. г. народни представители! Въпросътъ, съ който сме сезирани, е много важенъ, затова, защото обстоятелствата, при които отведнажъ търговското съсловие се оказа подъ разгорелдавията на чл. 6 отъ закона за търговията съ външни платежни средства, създадоха едно голѣмо смущение въ цѣлото общество. И, разбира се, когато се търсятъ отговорности предъ видъ на обстоятелството, че смущението несъмнено съставлява единъ минусъ за нашия общественъ и правенъ животъ, тия фактори, които участвуватъ въ неговото създаване, иматъ всичкитѣ основания, естествено, отъ свое гледище, да търсятъ възможностъ да свалятъ отъ себе си отговорността и да я стоварватъ върху друго. Азъ не мога да констатирамъ нищо друго, освенъ това стремление — отражение на което видѣхъ предварително и въ пресата — непременно отговорността на ония фактори, които участвуватъ въ създаването на това смущение, нѣкакъ си да се свали отъ тѣхъ и да се стовари върху други нѣкѣди, които не присѣтствуватъ или които по-малко говорятъ и по-малко могатъ да се обяснятъ, и къмъ които трѣбва да се отнесемъ съ по-голѣмо снизхождение, или поне отговорноститѣ да бждатъ поставени въ едно по-друго освѣтление. Въ това, което току-що каза г. министърътъ на финанситѣ, азъ съзираамъ тенденцията съдебнитѣ власти да бждатъ представени като едни отъ отговорницитѣ по създаването на този шумъ и на това произшествие, което поставя България предъ външния свѣтъ въ едно твърде деликатно освѣтление.

Искамъ да кажа, че въ това отношение трѣбва да се оперира внимателно; правилно да се поставятъ въпроситѣ, за да може да се правятъ и правилни заключения.

Преди всичко алинея трета на чл. 6 отъ закона за търговията съ външни платежни средства, трѣбва да бжде разумно тълкувана. Да се квалифицира алинея трета на чл. 6 отъ закона като недоразумение, като грѣшка на Народното събрание — това е едно свършено погрѣшно тълкуване, едно свършено неправилно поставяне на въпроса. Да се казва, че този, който е съставилъ тази алинея, или докладчикътъ, който я е докладвалъ, или най-после Народното събрание, което я е приело, не е обсъдило въпроса, направило е грѣшка, и ако въ настоящия моментъ има нѣкаква отговорност, тая отговорностъ я носи Народното събрание — тая теза, г. г. народни представители, е издѣно фалшива.

Ц. Бръшляновъ (д. ст): Въпросътъ е за санкцията.

П. Стояновъ (р): Въпросътъ е за смисъла на чл. 6. Всѣки законъ има както свята норма, така също и своята санкция — и тѣ не могатъ да се дѣлятъ. Може да говорите, че нѣма съответствие между целта, която се е гонила да се постигне и санкцията, която е била предвидена за постигането на тая целъ. То е свършено другъ въпросъ.

Така че въ това отношение трѣбва да се признае едно: нито Народното събрание, нито съставителитѣ на алинея трета отъ чл. 6 сж извършили нѣкаква грѣшка и, следователно, не носятъ никаква отговорностъ за всичко това, което администрацията на Българската народна банка,

респ. Българското правосъдие, е извършило по отношение на търговцитѣ.

Азъ трѣбва да констатирамъ, че действително шумътъ съ прилагането на чл. 6 отведнажъ, въ връзка съ чл. 11, по отношение всички ония, които своевременно не сж дали декларации, произведе много неприятно впечатление не само въ страната, но и вънъ. И въ това отношение свършено вѣрна е констатацията, която тукъ се направи, че действително ние, като икономическа единица и като държава, която промишлява върху икономическитѣ проблеми, извършихме една голѣма грѣшка. Съ прилагането на единъ законъ отъ такова естество ние създадохме една лоша слава за българскитѣ учреждения и преди всичко за Българската народна банка, усилията и заслугитѣ на която за запазване стабилитета на българската валута въ този моментъ не поставямъ на обсъждане — не е този въпросътъ, съ който трѣбва да се занимаваме въ настоящия моментъ. Грѣшката, която е направила банката — при голѣмитѣ ѝ услуги за запазване на лева — като е изложила една голѣма частъ отъ българското търговско съсловие на преследване и дискредитиране, не е нѣщо маловажно.

Министъръ П. Тодоровъ: Съставени сж само 50 акта. Това е просто смѣшно. Говорите само фрази.

П. Стояновъ (р): Какви 50 акта сте съставили, г. министре? Ние четемъ изъ весниците, пъкъ слушаме и това, което се говори въ търговското съсловие и въ търговскитѣ конгреси, четемъ и резолюциитѣ имъ: тамъ се говори за много повече актове.

Н. Славовъ (с. д): Ако слушаме всички търговци, ще изтъне, че цѣлиятъ кабинетъ и цѣлата Камара сж виновни, а само тѣ сж прави.

Г. Т. Пѣевъ (д. ст): Ако пъкъ слушаме васъ, ще направимъ болшевишка Камара.

Н. Славовъ (с. д): Бждете малко по-скромни и недейте петни цѣлия Парламентъ. Какъ 8 хиляди сж подали декларации, а 50 души не сж подали?

П. Стояновъ (р): Моего гледище е малко по-друго. Азъ не знамъ, дали е вѣрна декларацията на г. министра въ това отношение, защото тя е въ пълнейша противоположностъ на онова, което говорятъ търговцитѣ и тия, които се арестуватъ и имъ се взематъ гаранции.

Министъръ П. Тодоровъ: Тѣ сж около 50 души.

М. Донсузовъ (с. д): Дали сж декларации 8 хиляди души.

Министъръ П. Тодоровъ: Декларации сж дали 8.240 души.

Н. Славовъ (с. д): Това е изкуствено надуто.

Д. Кьорчевъ (н. л): Може да бжде и една.

П. Стояновъ (р): Така шото, г. г. народни представители, въ шума, който се вдига, може-би действително има заинтересованостъ отъ страна на онѣзи, които сж засегнати или които ще бждатъ засегнати. Но азъ сжшо така съмъ въ контактъ съ това съсловие и виждамъ, че не сж 50, а много повече лица, които сж заинтересовани. Но не е важно всичко това — може да не е подадена декларация само отъ единъ търговецъ — както каза единъ отъ колежитѣ — важенъ е ефектътъ, който се получава отъ всичко това; а той е минусъ, той е съкрушителенъ за мнѣнието, което външниятъ свѣтъ трѣбва да има за насъ, и въобще за нашия редъ тукъ, за това, което се нарича икономически строй, икономически порядъкъ. Това не може да го отрече, нито г. министърътъ, нито авторитѣ на предложението — никой. А го е най-важното въ настоящия случай. Откаже се явява този шумъ, защо се създава, и кои сж неговитѣ причини — ето въпросътъ, на който трѣбва да се отговори, и ликвидацията, която се предлага въ този случай, трѣбва да се прецени отъ това гледище.

Така шото, на първо мѣсто азъ констатирамъ, че да се вини Народното събрание, че е направило грѣшка, като е галсувало закона съ такава алинея къмъ единъ отъ неговитѣ членове, е абсолютно неоправдано. Въ всѣки единъ

законъ, въ каквато форма и видъ да бъде създаденъ, имъ вложенъ единъ разумъ, и всеки единъ членъ отъ него трѣбва да бъде глъкуватъ разумно, съ огледъ на всичкитѣ постановления на този законъ.

Прочее, какъвъ е смисълътъ на алинея трета на чл. 6 отъ закона за търговията съ външни платежни средства? Споредъ тая алинея търговцитѣ-импортъори, които иматъ връзки съ странство, независимо отъ това, какви сж — голѣми или малки — сж задължени при поръчка на стоки въ странство да деклариратъ качеството, вида и стойността на поръчанитѣ стоки и датата на изплащането. Смисълътъ на тая алинея е да се постави Българската народна банка всекога при правенето на поръчките — т. е. при започването връзки съ странство, за да дойде нѣкаква стока отъ тамъ — въ известностъ, какво ще трѣбва да се изнесе отъ България въ пари за тия стоки, които сж поръчани. Вѣрно е, че много отъ тия декларации могатъ да не доведатъ до действително задължение на българското народно стопанство и да не предизвикатъ износъ на валута. Валута за изплащане въ странство се дава само при доказани реални нужди; а тия реални нужди не се доказватъ съ тѣзи декларации, но се доказватъ съ свършено други книжа, по другъ начинъ. Смисълътъ на чл. 6 отъ закона за търговията съ външни платежни средства е: Българската народна банка за себе си да бъде въ известностъ, какви поръчки, горе-долу, възнамява българскиятъ търговски свѣтъ да направи въ странство, и следователно, въ какви размѣри ще се задължи българското народно стопанство съ евентуалното изнасяне на валута. Тѣзи поръчки, които се правятъ, могатъ да дойдатъ, както ви обясни тога г. Бълковъ, въ една свършено друга форма, отколкото фактически сж направени. Също така може много поръчани стоки да не дойдатъ въ страната, да отидатъ на друго мѣсто, вследствие на туй, че сж се промѣнили условията на тържището, и че лицата, които сж направили поръчки, искатъ да се дебарсиратъ отъ стоката, преди тя да е дошла въ страната.

Следователно постановленията въ закона, които се отнасятъ до отпушането на валута и до даванетоъ деклараций не се намиратъ въ непосредствена връзка. Смисълътъ на третата алинея на чл. 6 е въ това: Българската народна банка да има свой регистъръ, въ който да отбелъзва какво се поръчва, и следователно, съ какво евентуално би могло да бъде задължено нашето стопанство. Смисълътъ на това постановление не е да се поставятъ предъ евентуални санкции търговцитѣ — ако не деклариратъ стокитѣ, които поръчватъ, да не имъ се даде валута, да не могатъ да си платятъ и следователно, да не могатъ да ги внесатъ — но, казвамъ, е въ това: Българската народна банка да държи свои регистри за поръчките въ странство. И затова, на въпроса — къде трѣбва да се търси причината на този смутъ, който се внесе въ търговския свѣтъ — трѣбва да се отговори, че на първо мѣсто тя лежи въ управлението на Българската народна банка. Не може да се казва, че понеже Българската народна банка правила героически усилия да запази до сега положението на нашия левъ, не трѣбовало да ѝ правимъ упрекъ, че е пропуснала да изиска отъ търговцитѣ-импортъори декларации — което по закона е нейно задължение. Това не може да ѝ служи като оправдание затуй, защото ние сме предъ едно смущение въ търговския свѣтъ, въ нашето народно стопанство, въ нашата държава, което се отрази извънредно зле и въ странство.

Българската народна банка е длъжна да изиска отъ всеки търговецъ-импортъоръ да даде една таява декларация. Отъ де ще знае тя, че азъ, търговецъ-импортъоръ, съмъ решилъ да си поръчамъ стока отъ странство? Това е моя лична работа, но тя ще стане известна на банката, когато евентуално азъ ще поискамъ валута за частъ или за пълната стока, която съмъ поръчалъ въ странство и съ документи ще доказвамъ, че имамъ реална нужда отъ такава валута.

Прочее, кога Българската народна банка — въ интереса, на която е създадено преди всичко това постановление — ще бъде известена за поръчките? — Тогава, когато търговцитѣ ще дойдатъ да искатъ валута. Законътъ влѣзе въ сила отъ 2 май 1924 г., отъ тогава сж се изменили година и два месеца, значи банката е имала възможностъ да бъде известена много по-рано по изпълнението на задълженията, които алинея трета отъ чл. 6 възлага върху търговцитѣ-импортъори.

Българската народна банка, споредъ моето разбиране, е главната причина, за да не се приложи алинея трета на чл. 6 отъ закона за търговията съ чужди платежни сред-

ства. Никаква друга причина нѣма за това. Търговцитѣ понасятъ санкциитѣ на чл. 11, но констатирането на нарушението може да стане, когато е истана валута за реални нужди.

Е добре, на всички ви е известно, че търговското съсловие е едно отъ ония съсловия, които най-добре и най-старателно се приспособяватъ къмъ всека нова наредба, къмъ всеки новъ режимъ; тѣ иматъ, така да се каже, най-голѣмата аклиматическа способностъ къмъ всички положения. Банката можеше да констатира, че единъ, двама, или трима търговци представяватъ фактури за поръчки, които сж направили еди-кога си, преди или следъ влизането на закона въ сила — защото разпореденията на този законъ важатъ и за поръчки, направени преди влизането на закона въ сила — безъ да сж направили декларация веднага следъ влизането на закона въ сила, и да имъ състави актъ за нарушение на алинея трета отъ чл. 6 на закона за търговията съ външни платежни средства. Съставенъ на времето единъ или нѣколко такива актове отъ Българската народна банка, която има монополъ на търговията съ валута — това щѣше да бъде достатъчно да вразуми всички търговци.

Ето защо, причинителътъ на този смутъ е Българската народна банка, която, знаейки съвременно разпоредението на тая алинея — което е изключително въ нейна полза — не е съставила актове за примѣръ на единъ, на двама отъ търговцитѣ. По силата на чл. 443, алинея първа, отъ наказателния законъ, ние въ това отношение имаме вече личната отговорностъ на чиновницитѣ отъ Българската народна банка, които не сж изпълнили това свое задължение — да съставятъ веднага актове. Споредъ чл. 443 отъ наказателния законъ, чиновникъ, който се отрече да изпълни длъжността си, която му се налага отъ службата, се наказва съ тъмниченъ затворъ.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Това умислено ли е направено — хайде де! —

П. Стояновъ (р): Когато предъ директора или предъ администратора на банката или на клона ѝ се явятъ търговцитѣ съ своитѣ фактури и искатъ да имъ се даде валута за плащане въ странство, тогава този чиновникъ има въ първия моментъ длъжността да се справи съ алинея трета отъ чл. 6 на закона за търговията съ външни платежни средства. Той ще запита търговеца: „Вие, г-не, подали ли сте декларация за това, за което имате фактура?“ — „Нѣмамъ“. — „Ще Ви състави актъ“. Не съставилъ акта — чиновницитѣ, г. Кьорчевъ, може да върши това умислено, по прѣкъ или косвенъ начинъ. Вие, г. Кьорчевъ, съ Вашата магистрална юриспруденция въ случая некате да игнорирате най-основнитѣ нѣща, предвидени въ чл. 443 отъ наказателния законъ.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Какъ така?

П. Стояновъ (р): Всеки единъ чиновникъ, който при наличността на факти, които се визиратъ като съставъ на едно престъпно деяние, не изпълни това, което законътъ му налага — въ случая да състави актъ — носи своята отговорностъ предъ закона.

К. Кънчевъ (д. ст): Умисълътъ е необходимъ елементъ, за да може да бъде държанъ отговоренъ.

П. Стояновъ (р): Работата е тамъ, че чиновницитѣ въ този случай върши omission: пропусна да състави актъ на време.

Н. Кънчевъ (д. ст): Нѣма умисълъ въ самото пропушане.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Виждале санкцията — тя е три години.

П. Стояновъ (р): Вие се плашите отъ санкциитѣ, които сж наложени на г. г. търговцитѣ, а не се плашите отъ това, че чиновницитѣ не сж изпълнили длъга си. Законътъ за търговията съ външни платежни средства, е единъ специаленъ законъ, съставенъ при една специална обществена психология; той е законъ на голѣмитѣ санкции, на непосредствената реакция, на непосредственото влияние, за сшпримиряне на всекакви противозаконни намѣрения. Та, като се има предъ видъ това нѣщо, трѣбва г. министърътъ, когато прави прегледъ на актоветѣ, които балковитѣ чиновници сж съставили съгласно чл. 11 отъ закона, да поиска отъ последнитѣ отговоръ за това, кога сж констатирани дадено нарушение, кога е внесена дадена

стока, кога сж дадени пари за тази стока, дадена ли е на време декларация, и да види, дали има отъ чиновниците пропуанато време.

Д-ръ Й. Фаденхехт (д. сг): И ако има, прокурорътъ ще ги натика въ затвора.

П. Стояновъ (р): Той гъма да ги натика, но законътъ ще ги натика, г. Фаденхехтъ — този законъ, за който Вие сте гласували.

Д-ръ Й. Фаденхехт (д. сг): Наказателниятъ законъ.

П. Стояновъ (р): И наказателниятъ законъ, и специалниятъ законъ за търговията съ външни платежни средства ще ги натикатъ въ затвора, а не прокурорътъ, който си изпълнява длъжността. Защо искате да стоварите отговорността на Народното събрание — че не знаело какво гласува? То е гласувало разумно, гласувало е смислено, но не е имало хора, които да приложатъ това, което въ закона така ясно е изложено. А тукъ е отговорността на банката — на банковитъ чиновници.

Азъ пакъ казвамъ, че ако Народната банка бѣше съставила единъ такъв актъ, българскитъ търговци, които сж достатъчно дисциплинирани и възприемливи, щѣха да схванатъ отъ съставянето на този актъ, каква е практиката на Народната банка въ никакъ нѣмаше да поемѣ да поиска валута, преди да е деклариралъ поръчката за тази стока, която му е дошла съ фактура. Ето къде е центърътъ на тежестта на този въпросъ.

Чл. 11, г. г. народни представители, предвижда една санкция, но тая санкция е много широка; . . .

Д. Кьорчевъ (н. л): И много дебела.

П. Стояновъ (р): . . . въ случая, тя е и най-подходящата; тя започва съ глоба отъ единъ левъ — а можемъ да кажемъ и отъ една стотинка — и стига до единъ милионъ лева.

Д-ръ Й. Фаденхехт (д. сг): Въпросътъ е: коя е предварителната мѣрка за неотклонение?

П. Стояновъ (р): Чакайте, ще дойда и до предварителната мѣрка за неотклонение. Защо бързате и искате тѣзи работи да се смѣсятъ? Позволете да продължавамъ по моя редъ. — Санкцията е глоба отъ една стотинка до единъ милионъ лева и затворъ отъ единъ денъ до една година.

Н. Пждаревъ (д. сг): Нѣма глоба една стотинка.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): 5 л.

П. Стояновъ (р): Добре, да бжде 5 л. Само че 5 л. е въ фискалнитъ закони, а този законъ не е фискаленъ — той е отъ друго естество, отъ икономическо естество. — Така че нарушенията на алинея трета отъ чл. 6, не може да се каже, че сж свързани съ ужасно строги санкции. Тѣ ставатъ строги сега, когаго се е изминало много време отъ извършването на деянието и се прави констатацията на това деяние.

Д. Кьорчевъ (н. л): И затворъ има.

П. Стояновъ (р): И следъ това, отива се всекога да се оперира съ максимумитъ — а максимумитъ сж винаги големи — но тѣ сж предвидени за други престѣпления, които се имаха предъ видъ, когаго се създаваше този законъ.

Сега по последния отводъ, така да се каже, който се прави — че Народното събрание е виновно, защото е гласувало като не е мислило и е направило грѣшка. Това е абсолютно невѣрно. Второ, казва се, че законътъ билъ неясенъ, защото била създадена една санкция за всички престѣпления. И това не е вѣрно. Защото, когаго създавате възможност на приложителя на закона да се движи отъ единъ левъ до единъ милионъ и отъ единъ денъ затворъ до една година затворъ, не е вѣрно, че създавате само една тежка санкция и че она, който ще прилага закона, е лишентъ отъ възможност да манипулира справедливо. Така че въ това отношение гѣма направена никаква грѣшка.

Най-после, третото възражение или третиятъ отводъ който се прави, е, че съдебнитъ власти не знаели какво правятъ, и тѣ създавали този таватуръ. И това е абсолютно невѣрно, г. г. народни представители. Споредъ чл. 220 отъ закона за углавното съдопроизводство, мѣрката за неотклонение среѣу всички ония деяния, които се наказватъ съ тъмниченъ затворъ до петъ години е поразителство. Може да се паправи на следствената властъ единъ упрекъ въ това отношение, че като е имала работа съ търговци, хора съ обществено положение, съ съветници, които разполагатъ съ единъ общественъ авторитетъ и по отношение на тѣхъ е постъпила така, като не имѣе дала по-голямъ срокъ за представитъ исканитъ гаранции. Но че законно е действувала съдебната властъ, това не подлежи на никакво съмнение. Действително въ последната алинея на чл. 11 е казано, че прокурорътъ има право следъ постъпването на акта у него, да разпореди при поважни нарушения задържането на нарушителитъ. Но това разпореджане не анулира чл. 220 отъ закона за углавното съдопроизводство. Тукъ, въ чл. 11, е казано, какво може да направи прокурорътъ при особено важни случаи: да лиши отъ свобода, да задържи престѣпникитъ, тѣзи които сж нарушили закона, т. е. не да имѣе дава възможностъ да представятъ гаранция предъ следствената властъ и да бждатъ пушани на свобода, но въпреки представената гаранция, при особени важни случаи, може да ги задържи подъ стража. Следователно, това е разпореджане, което отива къмъ чл. 222, ако не се каже, отъ закона за углавното съдопроизводство. Така че прокурорътъ въ случая, като не е задържалъ никого — защото никой не е билъ лишентъ отъ свобода, а всички сж били задържани до представяне на гаранция — се е движилъ, както той, така и следователитъ, напълно въ рамкитъ на закона. Следователно, ако за това, което се е извършило въ случая, има нѣкаква отговорност, тя е отговорността на банката — единствено въ интереса на която е да има регистри и сведения, какво евентуално би потрѣбвало и какво би се искало — която не е пристѣпила своевременно къмъ изпълнение на своитъ задължения. И всичко онова, което въ това отношение се приказва сега, за да се снематъ тази отговорност е свършено неоснователно. Азъ обяснихъ, че ако банката би си дала елементаренъ трудъ да състави актъ само на едно, ефектътъ щѣше да бжде поразителенъ и нѣмаше да имаме днесъ абсолютно нито едно лице, което да стои предъ властта съ неизпълненъ дългъ въ това отношение, т. е. да е избѣгнало подаването на нужната декларация.

Новото предложение, което се прави, въ това отношение, отива въ свършено друга противоположност, и азъ трѣбва да изповѣдамъ, че, споредъ моето разбиране, смисълътъ на първата алинея не се намира въ координация съ смисъла на алинея втора или, по-право, алинея втора свършено не подхожда на онова, което се казва въ алинея първа. Задължението на импортѣритъ търговци да подаватъ декларации — нарушението на което задължение се наказва съ санкциитъ предвидени въ чл. 11 отъ закона — днесъ се свежда свършено до нищо. Санкции абсолютно никакви не се даватъ. Вие чухте отъ обясненията, които даде г. министърътъ, че отъ месецъ априль — т. е. отъ онова време, когаго ние подложихме на обещане тукъ бюджета, когаго говорихме за старанията, която е настѣпила въ нашето народно стопанство, която отъ официално мѣсто се отрече — банката е заставена да държи точна сметка за евентуалнитъ ангажменти, които се поематъ по отношение на странство. Следователно, отъ месецъ априль се явява нуждата да се използва алинея трета на закона и да се види, какво търговцитъ сж поръчали, какво може да бжде дадено и какво евентуално ще се поиска отъ търговцитъ импортѣри.

Е добре, щомъ отъ месецъ априль тази работа става необходима, значи въ известни случаи тѣзи декларации иматъ своя смисълъ, точно така, както законодателтъ презъ 1924 г. е мислилъ, съобразилъ и постановилъ.

Министъръ П. Годоровъ: Г. Стояновъ! Позволете ми една бележка. Криво съмъ разбранъ. Декларации сж били подавани отъ началото, още откогаго е почнало прилаганетъ на закона. Не сега сж съставени актоветъ, но още отъ м. априль. И, следователно, не отъ м. априль Народната банка е почнала да казва: „Дайте декларации!“ Тѣя 8 хиляди декларации, които сж подадени въ София, произхождатъ още, откогаго е почнало прилагането на закона.

П. Стояновъ (р): Г. министре! Ако говорите за тия 3.200 декларации, за тия декларации, които се придружават от фактури, когато валутата се иска за реални нужди, то е съвсем друго.

П. Бълковъ (д. ст): Г. Стояновъ! Позволете да Ви кажа, че ако законътъ се бѣше прилагалъ отъ началото, когато той влѣще въ сила, шѣхме да имаме досега не 8 хиляди, а 80 хиляди декларации. Тия 8 хиляди и нѣщо декларации сѣ подадени отъ м. априлъ насамъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Имате грѣшка.

П. Бълковъ (д. ст): Азъ съмъ вземалъ за десетки милиона лева валута, безъ да съмъ подавалъ декларации презъ 1924 г. и безъ да ми сѣ съставени актове, и мога да Ви доведа стотица търговци, които, като сѣ подавали декларации, въ банката сѣ имъ казвали: „Нѣма нужда, нѣе не водимъ такава статистика“. Това е фактъ. Отъ м. априлъ пататъкъ, г. министре, разберете, почнаха да се съставятъ актове. Когато презъ м. априлъ се явихме предъ управителя на банката, ние му казахме: „Научихме се, че сте съставили нѣколко акта. Недейте имъ дава значение и ходъ, защото тия декларации не Ви служатъ. Ако направите това нѣщо, ще трѣбва да съставите актове на всички български търговци и ще настане аларма. Посъветвайте г. министра самъ да измѣни закона така, че тия декларации да Ви даватъ съществени сведения, защото тѣ сега нищо не могатъ да Ви дадатъ“.

Министъръ П. Тодоровъ: Защо повтаряме работи, които сѣ знаятъ?

П. Стояновъ (р): Народното събрание трѣбва да бѣде освѣтлено. 8-тъ хиляди декларации сѣ отъ м. априлъ насамъ, защото не може да се допусне, че въ София за една година ще се направятъ само 8 хиляди поръчки. За една година може да има повече отъ 100 хиляди поръчки.

Министъръ П. Тодоровъ: Въпросътъ е тамъ, че ако търговците навреме сѣ подавали декларациите, тѣ ще бѣдатъ не 8 хиляди, а 80 хиляди. По това никой не спори. Азъ говоря, че подаването на декларациите е почнало още отъ началото на прилагането на закона. Другъ е въпросътъ дали сѣ били изисквани сѣ сѣщата интензивностъ отъ начало до край. За това не споримъ.

П. Стояновъ (р): Азъ затова направихъ това разграничение. Има два вида декларации: декларации, които придружаватъ искането за валута, и декларации, които сѣ придружени сѣ книга, удостоверяващи изникнали задължения, които трѣбва да бѣдатъ погасени, а това е на първо място фактурата за търговеца. Тия декларации сѣ свършено други. Споредъ търговската статистика е известно, че нашиятъ оборотъ сѣ странство надминава милиарди и той не може да се вмѣсти въ 8 хиляди декларации. Изключено е да се мисли, че 8 хиляди декларации за покупки въ странство могатъ да съвмѣстятъ въ себе си петъ-милиардния български вносъ. Това е свършено невъзможно и не-серiously да се твърди. Следователно, ако банката бѣше поискала още въ първия моментъ да се прилага едно правило отъ закона, създадено изключително за нея, тя имаше възможностъ по поводъ на една поръчка следъ 2 май 1924 г. да създаде една цѣла юриспруденция и да накара търговското съсловие да изпълнява единъ редъ — съсловие, което знае какво знача редъ и какъ да се приспособява къмъ него. Следователно, всички тия декларации, които сѣ подадени сега, нѣматъ никакво значение за освѣтлението на въпроса, тѣ не намаляватъ вината на банката и на нейните представители. И ако трѣбва, следователно, въ заключение да търсимъ отговорности, това сѣ отговорността на ръководството на Българската народна банка, която не е изисквала да се прилага единъ законъ, създаденъ изключително въ нейна полза, законъ, създаващъ единъ нейнъ монополъ, и второ, едно специално нареждане — алинея трета на чл. 6 — предвидено изключително за нейната осведомителна служба. И най-после, ако трѣбва да търсимъ политическа и парламентарна отговорност, то тя е отговорността на г. министра на финансите, който, вмѣсто да препраша съставените актове съгласно алинея четвърта отъ чл. 11 въ 5-дневенъ срокъ на прокурора, за да се подведатъ хората подъ отговорностъ и да се създава аларма, трѣбваше да възиска отъ всички ония, които сѣ пропуснали да изпълнятъ своя дългъ.

Азъ ще кажа нѣщо повече, г-да, а ония, които сѣ специализисти въ това отношение, могатъ да дадатъ и повече обяснения. Единъ отъ елементите, за да има извършено престѣпно деяние въ дадения случай, е консегатацията на това деяние, именно съставянето на актъ. Следователно, трѣбваше хората на банката да съставятъ актове. Тѣ сѣ пропуснали да изпълнятъ своя дългъ. Азъ мисли, че въ това отношение не може да се говори, че има престѣпленые. Това е едно задължение изключително на банката, за неизпълнението на което не е предвидена санкция. Следователно, това е единъ lex impetesta, приложението на който е изоставено. И затова азъ смѣтамъ, че когато господата, които внасятъ това предложение, желаятъ да ликвидиратъ сѣ днешното положение, тѣ трѣбва да постѣпятъ по свършено другъ начинъ, т. е., по реда на тълкуванията на санкциите на чл. 11, да изключатъ неизпълнението на задълженията, които предвижда чл. 6 алинея трета. Това е единъ въпросъ чисто юридически; той е единъ въпросъ, който трѣбваше да бѣде обсъденъ не отъ финансовата комисия, а отъ правосъдната комисия — тамъ трѣбваше да се разгледа. Това бѣше задължение на правителството, респ. на министра на правосъдието.

Сега, що се отнася до съдържанието на законодателното предложение, мене ми се вижда, че се отива въ една друга крайна противоположностъ. Щомъ като е необходимо да се държатъ точни сведения за онова, което евентуално би трѣвало да се внесе въ странство въ форма на валута за поръчки, направени въ странство, тогава санкциите трѣбва да бѣдатъ по-ефикасни. Това, което се предвижда въ предложението, е свършено недостатъчно. Какво се предвижда въ предложението? Казва се: (Чете) „Търговците-импортъори сѣ длѣжни да предизвестяватъ Българската народна банка за нуждата имъ чужда валута за изплащането на внесените отъ тѣхъ стоки 30 дни преди да я поискатъ“. Внесените стоки въ случая могатъ да бѣдатъ много отдавна внесени въ антрепозитъ, и когато ще наближи времето да се изнесатъ отъ тамъ, тогава да се поиска валута за тѣхното изплащане. Значи не се касае за стоки, които трѣватъ отъ мѣстото си, не се касае за стоки, които пристигатъ въ митниците и трѣбва да бѣдатъ обезмитвани, не се касае за стоки, които се намиратъ въ антрепозитъ, а се касае за стоки, които ще трѣбва да влѣзатъ въ магазините на търговците. Това е едно съществено промѣнене въ положението. И каква е санкцията? 30 дни преди този моментъ, преди да внесатъ търговците стоките въ своите магазини и, следователно, да възникне за тѣхъ задължението да плащатъ, тѣ трѣбва да предизвестятъ Българската народна банка. Добре. Но съ алинея втора какво се постановява? (Чете) „На несторипитъ това Българската народна банка отказва даването на чужда валута преди изтичането на тридесетдневния срокъ“. Ами нали правото да получатъ тѣ валута се поражда следъ изтичането на 30-дневния срокъ, т. е. отъ 31-ия денъ? Банката за това има минимумъ тия 30 дни на разположение, за да може да приведе въ известностъ своите авоари и да ги съобрази съ това, какъ може да плати и по какъвъ начинъ. Следователно, може да се изиска валута отъ банката само отъ първия денъ следъ изтичането на срока, предвиденъ въ алинея първа. Иначе това не може да бѣде. Съгласно алинея първа, преди изтичането на 30-дневния срокъ, разбира се, че не може да се иска да се плаща валута, защото тя задължава да се стобити 30 дни преди да се иска плащането. Така че въ това отношение има едно вътрешно противоречие. Акръ ли вие искате да кажете, че банката трѣбва да бѣде предизвестена, азъ, търговецътъ-импортъоръ, може да бѣда задълженъ да декларирамъ 30 дни, преди да поискамъ да ми се плати валутата, но банката може и предварително, преди да изтекатъ тѣзи 30 дни, да ми даде валутата, ако има на разположение такава. Защо ще ми прави препятствия, защо ще спира търговците? Ако това искате да кажете, че банката може предварително да плати, това е вече работа, която не създава никакви права и задължения — тукъ трѣбва да бѣдемъ наясно — на търговеца. Та банката може да направи отъ себе си това отстъпление, предъ видъ на това, че нѣма да срещне затруднение въ намирането на средства или пъкъ че има на разположение такива средства. Но трѣбва да има една санкция, и тя трѣбва да бѣде отъ такова естество, че да се приложи, ако евентуално единъ търговецъ не изпълни това задължение, разбира се, ако се държи на него, ако то има смисълъ — ако не, заличете го. Азъ допускамъ, че такова едно задължение има смисълъ и затова трѣбва да има санкция. Премахнете

глобата, премахването затвора, защото действително нѣма смисълъ за една статистика, която се прави, да вкарват хората въ затвора, но турете една санкция, че ако единъ търговецъ не изпълни своето задължение да подаде декларация, нѣма да получи валута. Поставете го предъ такава перспектива и ще видите какъ търговското съсловие ще бъде изпълнително и какъ ще бъде точно въ всички свои декларации.

Това е именно, което липсва на цѣлия законъ по отношение на тия хора, на които сѣ възложени такива задължения.

Азъ смѣтамъ, че само по такъвъ начинъ въпросътъ ще бъде правилно поставенъ. Ние сме смѣтали и смѣтаме, че законитѣ всѣкога сѣ имали и трѣбва да иматъ смисълъ и трѣбва особено онѣзи, които прилагатъ тѣзи закони, да полагатъ колкото е възможно повече старание да намѣрятъ она смисълъ, она разумъ, който законодателятъ е внесълъ въ тѣхъ. И специално за това сѣ отговорни онѣзи, въ полза на които е създаденъ този законъ — въ случая Българската народна банка, въ лицето на нейнитѣ представители — още повече затуй, че безъ тѣхното бездействие такова престѣпление нѣмаше да бъде извършено нито отъ единъ търговецъ. И заради това, ние за това законодателно предложение нѣма да гласуваме. Ние искаме неговото промѣнение въ този смисълъ, както казахъ.

И, на трето мѣсто, що се отнася до третата алинея, тъй както е постановена, тя едва ли ще може да освободи търговцитѣ отъ всички тия неприятности, на които сѣ изложени въ настоящия моментъ. Защото, какъвъ е смисълътъ на алинея трета отъ настоящия законопроектъ? Споредъ нея, всички досегашни нарушения на алинея трета отъ чл. 6 на закона се освобождаватъ отъ наказателната санкция, предвидена въ чл. 11 отъ закона. Какво значи това? Споредъ моето разбиране, то значи, че съдятъ ще трѣбва да констатира, че това деяние, което е извършено, за което е съставенъ актъ, който г. министрътъ въ 5-дневенъ срокъ е препратилъ на прокурора, и съдятъ е вземалъ необходимата мѣрка за неотклонение, това деяние е действително подаващо подъ разпореджението на чл. 6 алинея трета и че това деяние е наказуемо по чл. 11, но, предъ видъ на новото законодателно предложение, което ще стане законъ, провинениитѣ се търговци се освобождаватъ отъ наказателната санкция; то значи, че хората ще бъдатъ разкарвани пакъ по съдилищата. Ако това е амнистия, тя трѣбва да бъде дадена правилно; ако е анулиране на едно престѣпно деяние, считано досега за такова, а занаядъ не, то трѣбва, по реда на единъ тълкувателенъ законъ, по реда на изключването на чл. 6 алинея трета отъ санкционитѣ на чл. 11, да се създаде едно преходно разпореджение и по този начинъ въпросътъ да бъде ликвидиранъ.

Заклучавамъ. Въ всичката тази работа има преди всичко една единствена отговорност на Българската народна банка, която само тогава, когато вижда, че последицието на българската валута започва да става повече или по-малко критическо, се сѣща за задълженията, които иматъ гражданитѣ по отношение на нея, и която, ако бѣше изпълнила своето задължение своевременно, по пътя на предупредението, щѣше да избави не само българскитѣ търговци, но щѣше да избави българското общество, щѣше да избави България и българския икономически святъ отъ това сътресение, което се причини съ тия неоправдани и въ голѣма смисълъ жестоки преследвания, на които бѣха изложени известни търговци, безъ да сѣ извършили каквото и да е престѣпно деяние — защото смисълътъ на чл. 6 алинея трета не е, че тукъ има извършено престѣпление — безъ да сѣ извършили престѣпления, да бъдатъ поставени въ положението на напълно дискредитирани и заедно съ това въ настоящия моментъ да се поставятъ чужденцитѣ предъ въпроса: „Какво става въ България? Тамъ освенъ, че ставатъ избивания, по става и арестуване на хора, на които ние сме повѣрили своя имотъ. И има случаи, когато наши търговци тукъ сѣ били изнедавани отъ телеграми и разпореджания на фабриканти, тѣхни кредитори, предъ които тѣ сѣ направили поръчки, че анулиратъ тѣхнитѣ поръчки, че тѣ нѣма да бъдатъ изпълнени, или че стокитѣ, които имъ сѣ изпратили, трѣбва да бъдатъ по такъвъ или иначе начинъ изплатени, за да не попадатъ въ нисой случай подъ неизвестноститѣ, създавани въ България, и то главно отъ една банка, отъ Българската народна банка, поради едно безсмислено прилагане на българскитѣ закони.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата на роднитѣт представителя г. Никола Балтовъ.
Обяждатъ се: Отсутствува.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата на роднитѣт представителя г. Димо Кьорчевъ.

Д. Кьорчевъ (н. л.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Дебатитѣ по това предложение иматъ полемиченъ характеръ. Правятъ се обвинения ту на банката, ту на министерството, ту на съдебната властъ, ту на Народното събрание.

Стоимъ предъ единъ интересенъ случай, когато, следъ като единъ законъ е изгълълъ отъ Народното събрание и е билъ предаденъ на изпълнителната властъ, въ нѣговото прилагане се забелзва, както неправда, така и грѣшка. Неправдата се състои въ туй, че лицата, които трѣбва да се считатъ за виновни, не сѣ извършили въ сѣщностъ нѣкакво нарушение или престѣпление, а грѣшката се състои въ това, че има единъ законъ, който и глѣкива лица наказва.

Вчера, както и днесъ, едни отъ ораторитѣ, които говориха по това законодателно предложение, считатъ, че стариятъ законъ е добъръ съ своята алинея трета на чл. 6, че той има разумъ, че той има смисълъ, други считатъ, че при това положение, както е въ законътъ, той е неправилно приложенъ, а трети казватъ, че законътъ е добъръ но санкцията е голѣма и тя трѣбва да се намали.

Самото законодателно предложение е направено отъ народни представители, въ съгласие съ г. министра на финанситѣ, като той е далъ мотивитѣ, а тѣ сѣ дали текста, като сѣ споразумѣли и сѣ направили единъ компромисъ, отъ който лица, че изпълнителната властъ иска да се споразумѣе съ законодателната по премахването на тая неправда и на тая грѣшка.

Въ мотивитѣ — г. министрътъ на финанситѣ призна, че сѣ негови — се казва: (Чете) „Алинея трета къмъ чл. 6 отъ закона за търговията съ вѣншни платажни средства изисква отъ купувачитѣ на валута даванетоъ декларация на Народната банка, която допринасятъ за ориентиранието ѝ за нуждата отъ камбио: Но, понеже санкционитѣ поставени въ края на този чл. 6, обематъ и нарушенята по тази алинея, затова е станало една грѣшка.“

Азъ считамъ, че ще може да се внесе яснота въ цѣлия споръ и въ тия дебати, ако стѣпимъ на онава становище, на което стѣпи г. министрътъ на финанситѣ — да раздѣлимъ значението на декларацията за искане валута отъ значението на фактурата, да раздѣлимъ значението на митническата декларация отъ даванетоъ на валута. Законитѣ предвижда даванетоъ на декларация, съ която се иска валута. Декларирашъ, че искашъ валута. Законитѣ изисква следъ туй фактура и митническа декларация. Въ първата декларация за искане на валута законитѣ изисква да се обозначи количеството на стоката, за която се иска валута, качеството ѝ и размѣра на валутата. Тази декларация, която прави търговецътъ по стария законъ, е пужна само на банката. Тя е нужна на банката за нейния вътрешенъ банковъ животъ, за нейната банковъ политика. Нѣкои казватъ, че това е нужно за статистически сведения. Не, може да не бъде за статистически сведения. Въ мотивитѣ къмъ законодателното предложение е казано: „... „която допринасятъ за ориентиранието ѝ за нуждата отъ камбио“ — За ориентиранието ѝ за нуждата отъ камбио — това значи банката да знае какво се иска и колко е отпуснато. Когато въ края на годината банката ще направи своя отчетъ, може въ една графа да каже: по прилагането на закона за отпусане чужди платажни средства на българскитѣ търговци-импортьори банката е получила толкова декларация, съ които се иска валута, да кажемъ, 1 милионъ долари, обаче въ сѣщностъ е отпуснато валута за 600 хиляди долари. Значи отъ поисканитѣ 1 милионъ долари, 400 хиляди не сѣ били отпуснати. Защо? Защото може-би не е постъпила стока, защото нѣма митнически декларации и пр. и пр. Следователно, има една разлика между това, което се декларира, като се иска валута, и това, което се дава като валута.

Какво е нарушено отъ търговцитѣ, на които сѣ съставени актове? Нарушена е алинея трета отъ чл. 6, че не сѣ подали декларации, въ които да кажатъ колко валута искатъ, за каква стока и какво е количеството на стоката. Г. Стояновъ счита, че това нарушение може да засѣгне живота на банката, а не самитѣ търговци, и той иска да бъдатъ подведени чиновницитѣ на банката подъ отговор-

ността по наказателния законъ, защото не сж изпълнили длъжността си, както заповѣдвалъ специалниятъ законъ. Азъ ще се съглася с г. проф. Стояновъ, но при едно условие: ако наистина самата банка е имала нужда отъ една такава ориентация, ако е имала нужда да прави ориентировка на своята камбиална политика отъ декларациитѣ, които се даватъ за искане камбио. Обаче считамъ, че въ закона това е поставено за едни много крайни, за едни много изключителни случаи, които обикновено не настѣпватъ. Защото една Народна банка, която представлява държавния кредитъ, която е монополизирала камбиалнитѣ операции, една банка, която е подъ режима на закона за запрещение вноса, на една ограничена търговия, въ никой случай не може да бъде поставена въ такава тежко положение, че, когато ѝ се поискатъ голѣми камбиални средства да нѣма тия средства, да нѣма авоари въ чужбина. Това е невъзможно, още повече, че статистиката въ България показва отъ години наредъ известенъ стабилитетъ за импорта — отъ 4½ милиарда лева до 5 милиарда лева. Тукъ нѣма качване, тукъ нѣма скокове, тукъ нѣма нѣкакво изключително положение, което да поставя банката предъ нѣкои неизвестности. Такова състояние на нѣщата нѣма отъ години наредъ. И който ще иска да изучи положението на банката, ще види, че тѣзи ограничения, които се правятъ тукъ, сж неумѣстни. Тѣ ставатъ още по-неумѣстни особено следъ падането на закона за борсата. Защото настоящиятъ законъ за търговията съ чужди платежни средства се гласува, когато още борсата не бѣше запрета — нали, г. министре? И азъ мисля, че този законъ бѣше първиятъ етапъ за ограничение спекулата съ чуждо камбио. Борсата, която бѣше мѣсто, където ставаха тѣзи спекулации, понеже банката не можеше да вземе всичко въ рѣцетъ си, се премахва, както каза г. министрътъ, съ една заповѣдъ по телефона. Това бѣше едно мѣроприятие, което всеобщо бѣше одобрено. И ако има нѣщо похвално за този кабинетъ, то е закриването на борсата, то е тази мѣрка, която не позволи, щото българскитѣ граждани отъ разнитѣ съсловия да осъбмятъ една сутринъ просеци. Ние ценимъ тази мѣрка, взета съ цель да бждатъ спасени българскитѣ спестявания, да бжде спасенъ българскитѣ трудъ, изразенъ въ монетата левъ. Правителството, както казахъ, взе тази мѣрка отначало съ закона за търговията съ чужди платежни средства. Обаче, следъ като дойде законътъ, съ който се премахва борсата, банката не може никога да бжде поставена въ такава тежко положение, каквото предвижда алинея трета на чл. 6, въ никой случай никой не може да ѝ постави въ положението, че като ѝ поиска валута, тя да каже: нѣмамъ. Такъвъ случай нѣма, г. министре. Вѣрно е, че можете да кажете, че банката трѣбва да има и такава предвидливостъ при законитѣ, съ които се управлява, но то бѣше когато съществувахе борсата. Може нѣкой външенъ напѣ дупманинъ или една чужда банка, отъ желание да спекулира съ нашия левъ, да поиска чужда валута за нѣща, които не сж запретиени и реалната нужда отъ които не може така лесно да се провери, и банката трѣбва да даде, ако нѣма тѣзи ориентации, които прави при тѣзи декларации. Но сега, при положението, че нѣмаме борса, азъ считамъ, че събирането на тѣзи декларации е излишно. И че е било излишно се доказва отъ факта, че банката не е искала тѣзи декларации. Банката е постѣпвала много добре. Азъ нѣма да ѝ обвинявамъ, азъ нѣма да обвинявамъ нейния директоръ, азъ нѣма да обвинявамъ нейнитѣ чиновници, които фактически вече сж въ едно стабилизирано положение, следъ като законътъ за борсата падна — тѣхъ никой не може да ги сплаши. Банката може да каже: „Защо ми сж тѣзи предварителни декларации? Азъ имамъ нужда отъ митническитѣ декларации, азъ имамъ нужда отъ фактуритѣ; но защо ми сж онѣзи предварителни декларации, които интересуватъ банката само за нейната камбиална политика?“ Когато тази политика е урегулирана, когато тази политика е само нейна, когато банката има монополъ на тѣзи нѣща, когато частни банки не могатъ да издаватъ девизи — когато тя е поставена въ едно такова положение съ единъ гласуванъ законъ, очевидно е, че тя е била права, че е напуснала старата практика, старата система.

Обаче, въ България чувството на отговорностъ е слабо и, когато се търсятъ отговорности, никой не излиза да каже: „Азъ съмъ виновенъ, азъ съмъ кабахатлия“ — винаги другиятъ е виновенъ, другиятъ е кабахатлия. И цѣлния споръ по това предложение е: дали е сгрѣшила Камарата, или е сгрѣшила банката, или сж сгрѣшили прокуроритѣ?

Има една грѣшка, която посочи г. Ляпчевъ. Ако г. Ляпчевъ бѣше на мѣстото на г. министрътъ Тодоровъ, той щѣше да постѣпи тѣй, както нарежда законътъ за борситѣ, който се гласува следъ закона за търговията съ външни платежни средства.

Съставенитѣ актове, споредъ чл. 11 отъ закона за търговията съ външни платежни средства, се изпращатъ веднага на министра на финанситѣ, който е длъженъ да ги изпрати на прокурора въ петдневенъ срокъ. Защо се изпращатъ на министра на финанситѣ? — За да може самото Финансово министерство да се ориентира за живота на банката. Казава се, че министрътъ трѣбва да ги изпрати на прокурора. Но когато законътъ за търговията съ външни платежни средства е промѣненъ отъ единъ последующъ законъ — закона за борситѣ — финансовиятъ министръ трѣбваше да се справи съ това положение да не изпраща тѣзи актове на съдебнитѣ мѣста, а да каже на Камарата: „Моля народното представителство да съчете, че венчикитѣ тия нарушения не подпадатъ подъ санкцията на чл. 11 отъ закона за търговията съ външни платежни средства — която е, глоба до единъ милионъ лева и затворъ до една година — защото банката не може да бжде поставена въ тежко положение отъ търговитѣ, които не деклариратъ поржчнитѣ си, тѣй като сега положението е друго — имаме законъ за борсата“. И Народното събрание щѣше веднага да възприеме мнението на финансовия министръ да съчете, че положението е друго и да снесе отъ него политическата и углавна отговорностъ.

Тукъ изслушахме много оратори. Позволето ми нескромността да направя забележка почти на всички, че тѣ не поставиха въпроса въ яснота, не го разграничиха, не го разчлениха, не поискаха да проследятъ неговото развитие и начина, по които нис, като законодателно тѣло, трѣбва да го разгледаме. Ако така бѣше поставенъ въпросътъ, нис щѣхме да видимъ, че нѣма виновни, щѣше да бжде удовлетворенъ и г. професоръ Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. ст): Ние не сме съдѣ и не можемъ да се мѣсимъ въ работата на съдебната властъ, г. Кьорчевъ. Когато единъ съдебенъ актъ дойде въ рѣцетъ на съдебната властъ, моето разбиране е, че ние не можемъ да се мѣсимъ.

Д. Кьорчевъ (н. л.): На какво ми възразявате?

Г. Данаиловъ (д. ст): Възразявамъ Ви затова, защото ме предизвикахте. Ние не можемъ да се смѣтаме за виновни за туй, че е станало известно нарушение и затова да отидемъ да разваляимъ цѣлото си законодателство.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Азъ не казахъ, че ние сме виновни. Азъ казахъ, че законътъ за борситѣ поправа положението на банката по този въпросъ за търговията съ външни платежни средства. Декларацията, която се дава отъ търговеца-импортбортъ за поржчаната отъ него стока, за нейния размѣръ, за нейното количество и т. п., вече нѣма значение за банката до получаването на камбиото, . . .

Г. Данаиловъ (д. ст): Какъ да нѣмагъ значение?

Д. Кьорчевъ (н. л.): . . . защото тя е монополизирала търговията съ камбиото.

Г. Данаиловъ (д. ст): Нима Народната банка не трѣбва да знае отъ какви платежни средства има нужда страната за една година или за шестъ месеца?

Д. Кьорчевъ (н. л.): Тя може да го знае отъ фактуритѣ и отъ митническитѣ декларации.

К. Николовъ (д. ст): Банката може да бжде поставена предъ единъ страшенъ фактъ — да изплати милиарди. Декларации сж нужни.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Не е вѣрно това. Отъ митническитѣ декларации и фактуритѣ банката ще знае какъ стои въпросътъ.

Г. Данаиловъ (д. ст): Митническитѣ декларации сж post factum, тѣ дохождатъ по-късно. Правите грѣшка, като смѣсвате този законъ съ закона за борсата.

Д. Кьорчевъ (н. л.): То е загуй, защото по-рано ставаше спекула със камбиото.

Г. Данаиловъ (д. ст.): Азъ не говоря за спекула със камбиото; азъ не вярвамъ, че търговците сж престанали да спекулиратъ съ камбиото. Важното е, че Българската народна банка, която регулира камбиото, трѣбва да знае какво ще има да плати и какво ще остане въ каситѣ ѝ.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Този въпросъ се разглежда отъ г. Бъкловъ тукъ. Г. Бъкловъ каза, че е право банката да знае срока отъ момента на поръчката до пристигането на стоката; но фактически банката не е чувствувала нужда отъ всичките тия мѣрки, защото никой не е билъ въ положение да я постави въ такава трудностъ, за която Вие говорите. Заради това тя не приемаше декларации. Това е положението.

Обаче идва единъ банковъ чиновникъ, който знае, че отъ глобата ще получи 10%, и казва да се съставятъ актове. Повдига се единъ другъ въпросъ: може ли да се направятъ актове, както въ митницитѣ, за нарушения, които не сж констатиращи въ момента?

К. Николовъ (д. ст.): Не може.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Не може. Ако вие сте ми дали валута и следъ петъ месеца ми казвате, че е трѣбвало да дамъ декларация, азъ ще ви възраза, че вие може да сте я загубили. Кой ще ви повѣрва? Актъ се прави на момента, когато се констатира нарушението.

П. Желѣзовъ (д. ст.): Декларацията се подава въ два екземпляра. Вториятъ екземпляръ, надлежно завѣренъ, се връща обратно на търговеца. Той, за да удостовери, че е далъ декларация, ще представи втория екземпляръ. Такава декларация се иска отъ всѣки търговецъ.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Нарушението трѣбва да го констатира на момента.

П. Желѣзовъ (д. ст.): Едно голѣмо заблуждение е да се казва, че банката не е искала декларация. Идете да се справите въ банката, за да видите какво говорятъ фактите.

Д. Кьорчевъ (н. л.): И Вие сте надхванн съ този духъ за борба съ търговцитѣ, съ този манталитетъ, че търговцитѣ сж виновни; това е Вашиятъ манталитетъ — да държите търговцитѣ отговорни. Тукъ пѣккой казаха, че търговцитѣ трѣбва да отговарятъ. Обаче това се отнася за спекулантитѣ. Вие грѣшите. Въпросътъ за декларациитѣ не може да се отдѣли отъ въпроса за фактуритѣ и митническите декларации, и крайния моментъ, когато се дава валутата. Това е единъ комплексъ. Банката си служи съ единитѣ документи, за да се ориентира, а съ другитѣ — за да опредѣли дали има нужда да даде чужда валута, дали има реални нужди. Това е то. Защото не сте дали възможностъ на банката да събере необходимитѣ ѝ сведения и да се ориентира, ще наложите на търговцитѣ наказание! Прокурорътъ имъ е взелъ по 60,000 л. гаранция. Какъ разбирате, г-да, вие това нарушение, за да имъ вземете по 60,000 л. гаранция? Какво значи това? Маса други дѣла висятъ по сѣдилищата, на тѣхъ не се дава ходъ, а на тѣзи се дава веднага ходъ, защото е много лесно да напишете единъ обвинителенъ актъ, който по закона, има пълна доказателствена сила, и да сѣдите хората. Г. Пѣвевъ сега ми даде единъ обвинителенъ актъ, съставенъ на единъ български гражданинъ, който се сѣди за това, че е далъ декларацията си 15 дни по-късно. Това не търпи никаква критика, г-да!

П. Бъкловъ (д. ст.): Да ви разправа азъ единъ случай.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Трѣбва Народното събрание да съзнае своята роля. То е, което трѣбва да бѣде регулаторъ на тѣзи нѣща. Не можемъ да обвиняваме Народната банка, че е усвоила една своя политика, защото тя е авторитетна: смѣтала е, че нѣма нужда отъ тѣзи декларации и не ги е искала; а сега, когато е почувствувала нужда да провѣри по тѣзи декларации своята камбалина политика, търси ги. Но тукъ има една случайностъ. Законътъ дава на всѣки единъ, който открива нарушения, 10% отъ глобата. Намира се единъ чиновникъ мераклия, да вземе отъ тази глоба и казва: „Дайте да съставимъ актове“. Тукъ трѣбваше финансовиятъ министъръ да изгълби своя дългъ; нѣмаше защо да казва на директора: „Спри, недей

съставя актове“, напротивъ трѣбваше да му каже: „Състави ги, но ги дай на мене“. Финансовиятъ министъръ не е бюрократъ; той е политическо лице, той не е длъженъ да се подчинява непрямо на разпоредбата на алинея трета на чл. 6, помѣжъ видѣта, че въ нея има една несъобразностъ. Ако има нѣкаква грѣшка, той ще иска отъ Народното събрание да съчете тѣзи нарушения не подпадащи подъ наказателнитѣ санкции на чл. 11. Тамъ трѣбвало да бѣде изходътъ. Не може въ Народното събрание да се хвърля упрекъ на който и да било, който стои вънъ, прокуроръ, банка или каквато и да е друга власт. Ние Народното събрание, имаме връзка само съ изпълнителната властъ, представлявана отъ министритѣ. Тѣхъ ще държимъ отговорни, на тѣхъ ще кажемъ: г-да, вие докарахте туй положение.

Азъ ще гласувамъ законопроекта, при условие, че ще се изправа въ респективнитѣ две комисии, по Министерството на правосѣдието и по Министерството на финанситѣ, защото не искамъ България да бѣде опозорена по този страшенъ начинъ — да нѣма кой да поеме отговорностъ за нѣща, които сж нормални, за нѣща, които сж протоколни, но които носятъ затворъ, които носятъ глоба. Какъ е възможно това нѣщо? Дотамъ ли стигнахме, че когато заседава Народното събрание, да не може да се оправи едно положение, което води безъ вина българскитѣ граждани въ затвора? Това нѣщо не може да се допусне. Тази работа, която трѣбваше да се свърши много по-рано отъ финансовия министъръ, ние сега трѣбва да ѝ свършимъ.

И ако може да се говори за отговорности — това е политическата отговорностъ на финансовия министъръ, който е искалъ да остане въ положението на директоръ на банката, а не на финансовъ министъръ. Банковиятъ директоръ не е виновенъ, не е виновенъ и прокурорътъ, и нѣма защо да ги винимъ, че тѣ сж се престарали. Единъ чиновникъ е по-голѣмъ бюрократъ, другъ не е такъвъ бюрократъ, единъ е съ по-широкъ умъ, другъ не е съ толкова широкъ умъ — но законътъ поставя рамки на всѣка една мисълъ, колкото и да е свободна или колкото и да е ограничена, и всѣки е длъженъ да върви въ тѣзи рамки. Обаче финансовиятъ министъръ е политическо лице; той не е нито чиновникъ, нито е длъженъ да изпълнява закона, тогава, когато е безмисленъ. Негова длъжностъ е, когато види дефектитъ на закона, да го корегира — разбира се съ наше съдействие.

И азъ протестирамъ, че това предложение се прави по частна инициатива на народни представители, макаръ и по споразумение съ финансовия министъръ. Това предложение трѣбваше да бѣде инициатива на Финансовото министерство, то трѣбваше да го внесе, за да се изяснятъ всичките тѣзи нѣщи. Тогава ние щѣхме да кажемъ: г- министре, ние защитаваме търговцитѣ, които сж невинни, които страдатъ вследствие на нещастно поставени санкции за едно нарушение неумѣстно поставено, наредъ съ други, по-тежки, въ чл. 6 отъ закона.

Г. г. народни представители! Въ дебатитѣ по това законодателно предложение се даде изразъ и на сжществуващата у насъ вражда къмъ търговското съсловие, между което били и спекулантитѣ. Г. Бъкловъ зачекна тази тема. Азъ нѣмамъ да говоря по нея, ако другаритѣ отъ дѣво вчера не се нахвърлиха върху търговцитѣ.

П. Бъкловъ (д. ст.): Пѣкъ и сега.

Д. Кьорчевъ (н. л.): Азъ считамъ, г. г. народни представители, че ще направимъ една много голѣма грѣшка, ако ние, като политици, не дадемъ защита на тѣзи тихи и мирни агенти на българския стопански и политически кредитъ въ чужбина. Защото, когато ние политичитѣ вършимъ нашата работа, раздѣлени на нѣколко партии, българскитѣ търговецъ-импортѣри върши една политическа работа като поддържа връзки съ чужбина, където се държи смѣтка за неговия моралъ, за неговата честъ, за неговата платежеспособностъ. Честътъ на единъ български търговецъ и довѣрието, което има той — това е частъ отъ честътъ на България. Азъ считамъ, че величието на Англия е въ величието на нейната търговия. Въ времето на Шекспира Англия имаше само 2½ милиона жители, по достигна голѣмо величие, защото нейниятъ търговецъ винаги се намираще подъ покровителството на държавата, на краля, на законитѣ. Ако има успѣхи грѣцката политика, това се дължи единствено на грѣцкия търговецъ, който се намира по всички континенти, който не си мѣнява подданството, а и когато го промѣни, пакъ служи на своето отечество,

Гръцкият търговец представлява на всежиде гръцкия кредит, а заедно съ това и гръцките интереси.

Мене ми е много радостно, че българският търговец е по-добър от търговците на другите съседни държави, че той въ най-тежките за него времена е успявал на своите задължения, че той носи почеността, от която ние се нуждаем, че той носи оня престиж, който ние искаме да създадем за нашето отечество. Защо да се нападат търговците, защо срещу тях да хвърляме стрели? Защото тѣ се стремят към печалба? Най-доброто нѣщо, което ще спаси нашата страна, е да създадем условия, щото всеки от нас да има надежда, че може да спечели въ нашия стопански живот.

П. Стоянов (р): Някой не е против това. Кой оспорва това нѣщо?

К. Славов (с. д): Не е тамъ спорътъ.

Д. Кьорчевъ (н. л): Вие, г. Славовъ, сте за колективната печалба — азъ съмъ за индивидуалната; азъ искамъ личността да печели. Ние сме свързани търговски съ цѣлия святъ. Ние желяемъ икономическия животъ да бѣде по-свободенъ, да се тласка отъ тази интрига, която стои въ желанието на всеки единъ, за законна печалба, чрезъ която се гради културата, чрезъ която се гради прогреса. Ето защо не бива ние, които сме вътрешно толкова много смазани, върху които бляятъ чужденците и душманите на България, така en masse да оклеветяваме и да подозираме нашите търговци по единъ въпросъ толкова ясенъ, толкова чистъ, по който тѣ не се нуждаятъ отъ каквато и да било защита. Дългъ е на народното представителство да издигне гласа си за тия български данъкоплатци, за тѣзи хора, които правятъ търговския баланс на държавата, безъ чиято мистична, тайнствена, бихъ казалъ, дейност, не би съществувалъ нашиятъ стопански животъ.

Французитѣ наричатъ търговията не занаятие, а изкуство. Търговията, г-да, е изкуство; тя не е занаятъ, ти не се учи. Овни търговецъ, който има успѣхи, дължи тия си успѣхи на това, че Господъ го е надарилъ съ спекулативенъ умъ, съ търговски дарби. Всеки не може да е търговецъ.

Ето, тия хора, тия квалифицирани граждани, се нуждаятъ отъ защита. Върху тѣхъ тежи 90% отъ благотворителността въ България, върху тѣхъ тежатъ данъците. Но върху тѣхъ се сипятъ хули; а онѣзи, които, като буржоазия, трѣбваше да ги защитятъ, нѣмаха куража да направятъ това. Въ България има лѣвница — тя съществува и има основание да съществува — но има ли дѣсница, създадена ли е тя? Съществува ли тая дѣсница, за да бѣдат и тѣ поставени въ едно положение на борба, на която може винаги да се предвиди развитието? Тамъ е ненормалното положение. Въ центъра на една такава дѣсница стои търговското съсловие, чийтѣ интереси не сж само негови, а сж и интереси на цѣлата страна, на цѣла България, която иска по конституционенъ редъ да живѣе.

Затова счехохъ за дългъ да защита търговците, да защита Народната банка, която е тѣхенъ институтъ. Азъ искамъ тази банка да разширява своя кредитъ и кредита на българския търговецъ. Ние не можемъ да нападаме търговците, а да защитаваме банката. Това е безсмислица. Тамъ грѣши г. Бъкловъ. Може тамъ въ банката известни личности да му сж неприятни — но не трѣбва заради това да закача банката.

П. Бъкловъ (д. сг): Банката не съмъ закачалъ. Поправете се.

Д. Кьорчевъ (н. л): Недейте напада управителятѣ на банката, защото тѣ не сж тукъ и не могатъ да се защитятъ. Трѣбва конкретно да се обсъжда този въпросъ и да се постави на онази висота, на която той трѣбва да стои.

Считамъ, че г. министърътъ на финансите трѣбва да приеме този законопроектъ напълно като свой, а не да го оставя да бѣде частна инициатива. Нека, прочее, този законопроектъ на второ четене бѣде представенъ като законопроектъ на Финансовото министерство. Въ комисията ще трѣбва да се поправи втората алинея, както предложих г. Петко Стояновъ, защото е погрѣшна, а сжко и четвъртата алинея, където се предвижда освобождаване отъ наказателна санкция, като се каже, че тия нарушения не попадатъ подъ санкцията на чл. 11 отъ закона.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Хиневъ Майеръ.

Х. Майеръ (д. сг): Отказвамъ се, понеже виждамъ, че законопроектътъ ще се приеме и ще отиде въ комисията.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Димитъръ Бошняковъ.

Д. Бошняковъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г-да! Следъ всичко това, което се каза по въпроса, азъ вземамъ думата само за да дамъ едно малко освѣтление върху начина, по който се предложиха да се гласува алинея 3 на чл. 6 отъ закона за търговията съ външни платежни средства. Комисията по Министерството на финансите, на която азъ бѣхъ членъ, следъ като законопроектътъ бѣше прокаранъ на второ четене въ Камарата, намѣри за необходимо да се предвиди тази алинея, съ която се задължаватъ търговците да даватъ декларации предварително, при поръчването на стоките, за количеството и качеството имъ и за валутата, отъ която ще иматъ нужда въ последствие за изплащането на тѣзи стоки. Комисията намѣри за необходимо да вмѣкне тази алинея въ чл. 3 отъ закона, главно, за да бѣде банковата управа предварително уведомена отъ какви количества валута, тя ще има нужда, и въ зависимостъ отъ това, да си опредѣли тя политиката, начина, по който ще се снабди съ тази валута. Това бѣше съображението на комисията. Това едно.

Второ. Никога комисията не е смѣтала, че тѣзи, които биха нарушили алинея 3 на чл. 6 отъ закона, подлежатъ на санкцията, предвидена въ чл. 11 отъ сѣщия законъ. Ние, членовете на комисията, мислихме, г-да, че споредъ тази алинея, — макаръ че, действително, сега като я четемъ, тя изглежда малко неясна — единствената санкция отъ страна на банковата управа спрямо тѣзи, които не биха дали декларации по начина и реда, предвиденъ въ нея, ще бѣде да имъ откаже даването на валута. И то е много естествено, много разумно. Банката ще държи смѣтка за това, което се декларира, и ще знае какво количество валута ще има да плаща на търговците въ края на месеца. Ако въ края на месеца, следъ като търговците сж декларирали, че иматъ нужда отъ 5 милиона долара, отъ банката бѣдатъ поискани 5 милиона лева, които тя не би имала на разположение, какво ще направи? Разбира се, ще да откаже да имъ даде вънъ отъ това, което тѣ сж декларирали. То е много естествено, съвсемъ разумно.

Но банковата управа е дала едно малко по-тѣсно тълкуване на тази алинея, и доста разумно отъ гледна точка на съображенията, които търговците изтъкватъ. Управителниятъ съветъ на банката, г-да, е далъ такава тълкуване на тази алинея главно затова, защото е смѣтналъ, че ако почне да отказва валута на търговците, които не сж декларирали поръчките си — а тѣ сж болшинство — съ това може да създаде паника на пазара и да предизвика едно евентуално падане на нашия левъ. Това е било едно отъ съображенията на банковата управа, за да даде едно таково тълкуване на закона. Както и да е, банковата управа, при това тълкуване на трета алинея отъ чл. 6 на закона — фактътѣ си е фактъ — е съставила доста актове, и прокуроритѣ искатъ на търговците нарушенията на тази алинея наказание по силата на чл. 11 отъ закона.

Всеички сме съгласни — съ изключение на другаритѣ широки социалисти — че въ настоящия случай нѣма извършено престѣпление; по този въпросъ още голѣмата частъ отъ народнитѣ представители сме на това мнение. Остава да се намѣри начинъ, по който ще може да се поправи тази грѣшка — допуснатата отъ когото и да е, това за мене не е важно. Начинътъ, г-да, е намѣренъ: ще гласуваме на първо четене настоящето законодателно предложение, така както ни е предложено, а въ комисията подробно ще се установимъ върху окончателния текстъ. Въ всеки случай текстътъ, който ще възприемемъ, ще бѣде единъ тълкувателенъ законъ на алинея трета отъ чл. 6. Това е смисълътъ на този законъ, който ще гласуваме. Съ алинея трета на чл. 6, както ви обяснихъ, не се е делило да се подвеждатъ подъ отговорностъ тия търговци, които не сж подали декларации, и да имъ се наложи санкцията, предвидена въ чл. 11.

Прочее, азъ моля това законодателно предложение да се разгледа отъ комисията по Министерството на финансите и отъ комисията по Министерството на правосъдието, да му дадатъ единъ най-подходящъ, най-добъръ текстъ, за да стане, както казахъ, единъ тълкувателенъ законъ на алинея трета отъ чл. 6 на закона за търговията съ външни средства.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народният представител г. д-ръ Александър Гиргиновъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д): Г. г. народни представители! Тръбва да признаемъ, че текстътъ на това законодателно предложение е несполучливъ — не издържа никаква критика. Първата алинея не е съгласувана съ втората, а третата нѣма никаква връзка съ първата и втората.

Споредъ мене законодателното предложение трѣбва да съдържа два параграфа. Въ първия параграфъ трѣбва да се каже въ каква смисълъ се измѣнява алинея трета на чл. 6, а именно — че декларации трѣбва да даватъ всички импортъори, и тѣзи, които въ даденъ срокъ, 15 или 30 дни, преди да поискатъ валута, не сж дали декларации, не могатъ да получатъ валута. Това трѣбва да бѣде въ сжщностъ съдържанието на тая алинея трета отъ чл. 6; въ това аспектъ всички сме съгласни. Въ втория параграфъ отъ това законодателно положение трѣбва да се каже така: къмъ чл. 11 отъ закона се добавя забележка въ смисълъ, че наказателнитѣ наредби по тоя членъ не се отнасятъ за нарушението на алинея трета отъ чл. 6. По този начинъ ще се ликвидиратъ всички въпроси.

Азъ бихъ молилъ да се приеме формулата на тълкувателния законъ, г-да, защото при единъ тълкувателенъ законъ ще се отблъсне въ какъвто твърдение или подозрение, че търговцитѣ, които не сж подали декларации, сж извършили престѣпление или нарушение на закона. Понеже тукъ отъ всички страни се обясни, че декларациитѣ се искатъ повече за научна и статистическа целъ, и че недаването декларации не е въ връзка съ нѣкакво злоупотребуване съ чужда валута; понеже отъ друга страна се обясни, че никога, нито правителството, нито Камарата, нито даже онѣзи, които сж предложили на времето алинея трета на чл. 6 сж желали да се приложи наказателната санкция по чл. 11 сирѣмо ония, които не подаватъ изискванитѣ по алинея трета на чл. 6 декларации, смѣтамъ, че ще бѣде най-правилно, ако това разбиране на Парламента, или на законодателя, се изрази въ една тълкувателна забележка къмъ чл. 11, като се каже, че недаването на декларации нито по-рано, нито сега, нито за въ бъдеще ще бѣде нарушение на закона, и по силата на това тълкуване на закона, да бѣдатъ унищожени всички заведени дѣла.

Азъ мисля, г. г. народни представители, че тая редакция ще бѣде най-добрата. Въ случая търговцитѣ не можемъ да ги обвиняваме въ нищо, тѣй като не е констатирана нито спекула, нито злоупотребуване нѣкакво отъ тѣхна страна. Г. министърътъ на финанситѣ, по починъ на банката, още въ първия моментъ, когато се е констатирало, че не се подаватъ декларации отъ търговцитѣ-импортъори, трѣбваше самъ да внесе предложението, за да се даде едно автентично тълкуване на закона, по реда предвиденъ въ нашата конституция за подобни случаи.

Тия думи искахъ да кажа, и моля да се иматъ предъ видъ отъ комисията при редактирането на това законодателно предложение.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. Когато приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение алинея трета на чл. 6 отъ закона за търговията съ външни платежни средства, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Законопроектътъ ще отиде въ комисията по Министерството на финанситѣ.

Д. Кьорчевъ (н. л): По-добре ще бѣде, ако се разгледа отъ дветѣ комисии — комисията по Министерството на правосъдието и тая по Министерството на финанситѣ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Кьорчевъ! Това не е удобно. Членоветѣ на комисията по Министерството на правосъдието могатъ да присѣствуватъ на заседанията на финансовата комисия.

Г-да! Този законопроектъ ще бѣде поставенъ за разглеждане на второ четене въ дневния редъ за утре. Той е малъкъ и лесно ще може да се напечата; затова моли комисията по Министерството на финанситѣ да се събере непремѣнно утре преди обѣдъ и да го разгледа.

Пристапваме къмъ точка осма отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за отгѣнение на закона за запрещение вноса на стоки, които не сж отъ първа необходимостъ.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретарь И. Лѣнарски (д. ст): (Прочита нагѣло законопроекта, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. приложение № 96, Т. I)

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народният предогавителъ г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д): Г. г. народни представители! Вземамъ думата по този законопроектъ, за да направя следнитѣ две констатации.

Първо, настоящиятъ законопроектъ много късно се внася за разглеждане отъ Народното събрание. Споредъ чл. 7 отъ закона за запрещение вноса на стоки, които не сж отъ първа необходимостъ, ако следъ 17 априлъ се намѣрятъ у нѣкои търговци артикули, вносътъ на които е забраненъ, тѣ се конфискуватъ, а тѣхнитѣ притежатели се глобяватъ. Когато е въпросъ да се отгѣни известенъ законъ, правителството трѣбва да направи това съ временното внасяне на законопроектъ.

Втората констатация, която искамъ да направя е следната. Още когато гласувахме този законъ — презъ месецъ януарий 1924 г. — азъ и други народни представители се противопоставихме на постановленията на чл. 3 и 4 отъ сжщия законъ, съ които се давае право на една административна комисия при Министерството на финанситѣ да определя въ отгѣлни случаи кои артикули отъ визиранитѣ въ този законъ биха могли да бѣдатъ внесени въ страната. Отъ статистически сведения, които азъ имамъ отъ Главната дирекция на статистиката, виждамъ, че въ страната сж внесени голѣмъ брой стоки, вносътъ на които е забраненъ по този законъ, за доста значителни суми, благодарение сжществуванетоъ именно на тия постановления въ чл. чл. 3 и 4. И затова целта, която се преследваше отъ законодателя — подобрене на нашата валута — не се постигна. Отъ тия статистически данни се вижда, че презъ цѣлата 1923 г., когато не е сжществувалъ този законъ, сж били внесени стоки на обща стойностъ 5.120.695.945 л., а презъ 1924 г., когато законътъ бѣше въ сила, сж внесени стоки за 5.557.311.404 л. Презъ 1923 г., когато не е сжществувалъ законътъ, сж били внесени плодове за 24.355.041 л., а въ 1924, когато вносътъ имъ по този законъ е билъ забраненъ, сж били внесени за 42.745.000 л. — двойно повече; парфюмерии, презъ 1923 г. сж внесени за 3.523.017 л., а презъ 1924 г. за 5.072.984 л.; консерви и конфитюри презъ 1923 г. сж били внесени за 46.337.704 л., а презъ 1924 г. — за 44.289.815 л. Като се направи прегледъ и на другитѣ цифри въ тази статистика, която имамъ, ще се види, че не е постигната целта, която се е гонила съ създаванетоъ на този законъ, и затова нашата група ще гласува за отгѣнението му.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ П. Тодоровъ: Г. г. народни представители! Внасянето на закона за запрещение вноса на артикулитѣ, които не сж отъ първа необходимостъ, съвпадна съ монополизирването отъ страна на Народната банка на търговията съ чужди платежни средства, и ние знаеме при какви условия, при каква психология той се гласува. Дали е имало нѣкакъвъ ефектъ отъ неговото прилагане или не — това е отгѣленъ въпросъ; ако азъ знаехъ, че г. Мирски ще постави този въпросъ тукъ, и азъ щяхъ да донеса нѣкои статистически сведения.

Обстоятелството, че по нѣкои митни статии вносътъ презъ тази година е по-голѣмъ, отколкото презъ миналата година, не показва абсолютно нищо друго, освенъ това, че държавата крѣпне, расте и че консомацията се засилва. Фактъ е, че категоричитѣ на стоки сж много широки; подъ думата „парфюмерия“ напр. се разбирайтъ известни сурови материяли, които сж необходими на българскитѣ фабрики, за да разширятъ своето производство. Цифрата на вноса на нѣкои артикули може да е по-голѣма днесъ, отколкото е била миналата година, обаче този артикулъ може да е служилъ порече на нашата индустрия като суровъ материялъ, отколкото на непосредствената консомация. Това е въпросъ на анализъ, по който азъ тукъ не мога да се впускамъ въ подробности тъй и нѣма защо да се впускамъ. Най-сетне отъ година и половина време нашиятъ левъ има едно постоянно отношение къмъ долара, знаете го, имаме една сравнително закрѣпена валута, и затова азъ моля да се гласува предложението законопроекта, за да се премахнатъ известни спънки, които тревожатъ търговското съсловие у насъ.

Азъ смѣтамъ, че съ по-големитѣ облагания на стокитѣ, вносетѣ на които до сега бѣше запретиенъ, ще може да се постигне отчасти скѣпниятъ ефектъ, който искахме да постигнемъ съ запретиенето на вноса имѣ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приемятъ на първо четене законопроекта за отгѣнене на закона за запретиене вноса на стокитѣ, които не сѣ отъ първа необходимостъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Законопроектътъ ще отиде въ комисията.

Пристапваме къмъ следующата точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за даване помощи на пострадалитѣ отъ атентата на 16 априль 1925 г. въ столичната катедрала „Св. Недѣля“.

Моля г. докладчика да докладва законопроекта.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за даване помощи на пострадалитѣ отъ атентата на 16 априль 1925 г. въ столичната катедрала „Св. Недѣля“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приемятъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 1. Отпущатъ се въ размѣритѣ, посочени въ приложенитѣ четири списъци:

а) еднократни помощи на наследницитѣ на починалитѣ лица отъ атентата на 16 априль 1925 г. въ столичната катедрала „Св. Недѣля“, упоменати въ списъкъ № 1;

б) еднократни помощи на раненитѣ отъ скѣпия атентатъ, упоменати въ списъкъ № 2;

„в) ежемесечни помощи отъ 1 юлий т. г. на малолѣтнитѣ наследници на убититѣ и починали отъ атентата, упоменати въ списъкъ № 3;

„г) ежемесечни пожизнени помощи отъ 1 юлий т. г. на раненитѣ, останали инвалиди и на недѣгави наследници на починалитѣ отъ атентата лица, упоменати въ списъкъ № 4.

Забележка. Даденитѣ въ авансъ суми срещу разписка на пострадалитѣ се удържатъ при изплащане на помощитѣ“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Михаилъ Донсузовъ.

М. Донсузовъ (с. д): Не зная дали могатъ да станатъ промѣни въ списъцитѣ, но азъ искамъ да се увеличи помощта на единъ бургазлия, раненъ при атентата, човѣкъ старъ, пенсионеръ, безъ каквато и да е работа. Виждамъ въ списъцитѣ на ранени чиновници да се даватъ отъ 2.000 л. до 5.000 л., а на него е опредѣлено само 2.000 л.

Правя предложение, г. председателю, да се увеличи помощта на пенсионера Илия Петровъ на 5.000 л. Той е поставенъ въ списъкъ № 2, пореденъ № 121.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): На какво основание искате това, кажете?

М. Донсузовъ (с. д): Много други ранени, поставени въ скѣпия списъкъ, получаватъ по 5.000 л.

К. Николовъ (д. сг): На нѣкои ранени се дава и 100.000 л.

М. Донсузовъ (с. д): Той е беденъ човѣкъ, пенсионеръ. Има ранени чиновници, които получаватъ повече, а нему е отпуснато по-малко.

Д. Кьорчевъ (н. л): Зависи отъ степенята на повредата.

М. Донсузовъ (с. д): Зная, но въ случая може да има грѣшка. Този човѣкъ стои тукъ въ болницата цѣль месецъ; бѣше раненъ въ главата. Азъ смѣтамъ, че помощта, която му е опредѣлена, е малка, и моля да се увеличи защото той е човѣкъ безъ работа.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Колко да му се увеличи?

М. Донсузовъ (с. д): Азъ правя предложение помощта на Илия Петровъ, който е поставенъ въ списъкъ № 2, пореденъ № 121, да се увеличи отъ 2.000 на 5.000 л.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. приложения № 86, Т. I.

К. Николовъ (д. сг): Четири нѣги се преработва тая материя, смѣтамъ, че се намѣри най-справедливото решение на всички въпроси.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Крумъ Славовъ.

К. Славовъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ вземамъ думата по-скоро за да подканя г. докладчика на комисията да направи съ нѣколко думи поне единъ докладъ, да ни даде едно освѣтление, на какви принципи почива това разпредѣление на категории, отъ какво се е ръководила комисията, когато е опредѣляла размѣра на помощта на различнитѣ лица. Мене ми обръща внимание следното.

Въ списъкъ № 1 се предвиждатъ помощи на семействата на починалитѣ отъ атентата на 16 априль 1925 г.; въ списъкъ № 2 се предвиждатъ помощи на раненитѣ отъ този атентатъ; въ списъкъ № 3 се предвижда ежемесечна държавна помощ на малолѣтнитѣ наследници на починалитѣ отъ атентата. Азъ поставямъ сега въпроса: въ списъкъ № 2 — на раненитѣ — влизатъ ли вътре и инвалидитѣ, осакатенитѣ? Безспорно е тѣ сѣ пострадали, тѣ сѣ ударени, но сѣ останали живи и сѣ оздравели. Но дали между тѣхъ има нѣкои останали инвалиди?

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Въ списъкъ № 4 сѣ само тия, които сѣ признати за постоянни, както и инвалиди, недѣгавитѣ наследници на убититѣ. Тѣ сѣ нѣколко души съ ампутирани крака или други неизлечими повреди, както и една душевно болна. По този списъкъ имъ се предвижда помощъ за издрѣжка, като инвалиди.

К. Славовъ (с. д): Значи въ списъкъ № 2 не сѣ ония, които сѣ признати за инвалиди, но сѣ ония, които сѣ пострадали, боледували сѣ и сѣ оздравѣли.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Въ списъкъ № 2 сѣ общо раненитѣ, на които трѣбва да се даде помощъ за лѣкуването имѣ. Слабо нараненитѣ, които нѣматъ нужда отъ лѣкуване не фигуриратъ.

Д. Кьорчевъ (н. л): Не е така.

К. Славовъ (с. д): Понеже отъ насъ, които не сѣ били въ комисията, по койка начинъ не могатъ да се ориентиратъ, азъ искамъ да се поясни тая работа. Азъ, кождо и да се мъчихъ, не можахъ да разбера, кои влизатъ въ този списъкъ № 2. Въ този списъкъ, напр. влизатъ лица, които ние виждаме тукъ ежедневно, лица, които отдавна сѣ оздравѣли, на втори или десетия донъ следъ атентата, сѣ били вече здрави и нѣматъ никакви недостатѣци.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Външно може да не личатъ недостатѣцитѣ. Важно е заключението на лѣкаря.

К. Славовъ (с. д): Именно затова повдигнахъ въпроса, за да бъдемъ освѣтлени, та да не вземаме думата и да споримъ за отгѣлни лица. Направете този докладъ, обяснете какъ стои работата, защото имаме различни случаи: на наследницитѣ на умрѣлитѣ се даватъ помощи, на разнитѣ останали инвалиди — сѣщо. На други, които сѣ ударени, но не сѣ останали инвалиди и сѣ поставени въ отгѣлна категория, виждаме да се даватъ голѣми суми. Всичко това трѣбва да се изясни.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Финансовата комисия съгласно дадения ѝ отъ Васъ мандатъ се занимава по отгѣлно съ всички случаи. Тя обаче имаше предъ видъ даннитѣ, събрани веднага следъ атентата, отъ специалната комисия, състояща се отъ народни представители, отъ разни парламентарни групи, която комисия бѣше анкетирала положението на всички пострадали. Размѣрѣтъ на помощта на пострадалитѣ стъ атентата е опредѣленъ, както се казва и въ писмения докладъ, съ огледъ на семейното, материалното и общественото положение на подпомаганитѣ. Относително раненитѣ имаме две категории: ранени, които ще се излѣ-

куват и нѣма да останат инвалиди — и други, които ще останат инвалиди. Списъкът № 2 се отнася до първата категория ранени. Обаче нараняването и последствието от нараняването за всички не е еднакво: една ранени, след кратковременно лѣкуване, ще бждат или напълно оздравѣли, а други ще имат нужда от специално, но-продължително лѣчение. На последните се предвиждат помощи въ по-голям размѣръ.

Когато се опредѣлише помощта, вземаше се предъ видъ, за всеки отдѣленъ случай, медицинският актъ за вида и важността на раната и за времето и начина за лѣчението, както и изказаното заключение на лѣкаря. На ония, които сж признати за пълни инвалиди и които сж поставени въ списъкъ № 4, се дава освенъ помощъ за лѣчение още и издрѣжка. Ще цитирамъ случаите съ инженеръ Софрониевъ, първи по списъка, той е съ ампутиранъ кракъ надъ колѣното. Също и другитъ въ този списъкъ сж инвалиди безъ какъвто и да е шансъ да възстановятъ своята работоспособностъ.

Помощитъ на наследниците на убититъ, списъкъ № 1 и списъкъ № 3, сж отпуснати съ огледъ на даннитъ за семейно, материалното и обществено положение на пострадалитъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата министъръ-председателъ г. Александъръ Ц. Цанковъ.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Г. г. народни представители! Отъ името на правителството моля ви да приемете и да гласувате предложения законопроектъ безъ разисквания, що се касае до списъкитъ, въ които се предвиждат сумнитъ, които се даватъ на пострадалитъ било като еднократна помощъ, било като постоянна помощъ на тѣхнитъ сираци. Струва ми се, че нѣма нужда отъ много голяма мотивировка. Вие чухте какъ е процедира на финансовата комисия. Представениятъ списъкъ е миналъ презъ две комисии. За улеснение на Министерския съветъ и на правителството, което трѣбваше да внесе законопроектъ, азъ се отнесохъ до група народни представители съ молба да улеснятъ правителството, като прочатъ въпроса въ неговата пълнота. И тая комисия, въ която бѣха представени всички партии, а социалдемократитъ съ двама души, обещи положението на всеки единъ пострадалъ. За всеки раненъ тя поиска мнението на лѣкаръ-специалистъ. Тя имаше предъ видъ, отъ една страна, общественото положение на пострадалия, отъ друга страна, децата, които оставя, пенсията, която получава и т. н. Възможно е, разбира се, да има нѣкои несправедливости и грѣшки въ списъкитъ. Но азъ не съмъ сигуренъ, ако народното представителство вземѣ да разглежда всеки една помощъ и пенсия по отдѣлно, дали нѣма да направи нѣкоя по-голяма грѣшка.

Освенъ това, финансовата комисия се съобрази съ желанието на народното представителство и прегледа списъкитъ на първата парламентарна комисия, за която казахъ, че бѣше съставена отъ представители на всички политически партии. Тя не намѣри за нужно да направи каквито и да било корекции. Азъ апелирамъ къмъ народното представителство да гласува тѣзи списъци еднородно и безъ разисквания, които могатъ да бждатъ обидни за паметта на нѣкои отъ пострадалитъ. Струва ми се, че ще бжде актъ на внимание и почитание къмъ паметта на загиналитъ, а така също и почитание къмъ онѣзи, които останали живи, запазили живота си, ако ние приемемъ еднородно списъкитъ така, както тѣ сж представени. (Ръкоплѣскания)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димо Кборчевъ.

Д. Кборчевъ (п. л.): Азъ ще прибавя две думи къмъ онова, което каза г. министъръ-председателъ, защото бѣхъ въ първата комисия и около 250 заявления минаха на мой докладъ. Въ комисията ние не се спрѣхме върху това, да дадемъ обезщетение на пострадалитъ, а да имъ дадемъ помощъ.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Да имъ помогнемъ.

Д. Кборчевъ (п. л.): И азъ искамъ да кажа нѣколко думи, защо правимъ разлика между тия две нѣща: обезщетение и помощъ. Тая разлика се прави тѣкмо заради това, което каза г. министъръ-председателъ. Когато Народното събрание чувствува единъ мораленъ дългъ да даде помощъ,

то държи смѣтка за лицето, на което иска да помогне, а ако Народното събрание чувствува дългъ юридически да обезщети погиналитъ, то е длъжно да иска данни за вредитъ, които е претърпѣлъ ранениятъ, убитиятъ или неговитъ наследници. Ние не се спрѣхме върху второто, защото българската държава не може да даде обезщетение на пострадалитъ поради това, че тя не е виновна, не е задължена, но може да даде помощъ, защото се чувствува нужда, тѣзи, които пострадаха, като частни лица, отъ една борба между правителството и нелегалната оппозиция, да бждатъ подпомогнати.

А. Пиронковъ (д. ср.): Не правителството, а държавата.

Д. Кборчевъ (п. л.): Да, държавата, приемамъ това; правителството представлява държавата. — Ние се спрѣхме на тази база да се даде помощъ. И ще си спомнятъ прилетитъ, които бѣха въ комисията, че се строго държехме навсѣкжде да бжде подчергана думата „помощъ“, за да не почувствуватъ лицата, които бѣха подали заявления до комисията, че, съ самото нараняване или като сж останали наследници на убититъ, сж придобили права. Ако ние и тукъ запазимъ това положение — да считаме, че даваме помощъ, ставатъ излишни разискванията, които може да станатъ за всеки отдѣленъ потърпевшъ, защото всеки отъ тѣхъ може да посочи своето материално и социално положение, възрастта си, негодитъ въ живота, маса нѣща, мжни за изследване. Има нѣщо невесомо въ преценката на всеки отдѣленъ човѣкъ, и ние тамъ не можемъ да се мѣсимъ. Нѣма законъ, който да урегулира тѣзи нѣща. И понеже помощта не може да бжде шито абсолютна, нито да покрива напълно всички вреди, съгласе се да бжде такава, какъвто е посочена отъ добросъвестността на дветъ парламентарни комисии, състоящи се отъ представители на всички политически партии, които сж работили съ желание, съ ревностъ да се помогне на онѣзи, които сж жертва на тежкото престѣпление въ сградата.

Тѣзи нѣколко думи искахъ да добавя къмъ предложението на г. министъръ-председателя. (Ръкоплѣскания)

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср.): Г. г. народни представители! Трѣбва да се поправятъ нѣколко грѣшки въ имената и адреситъ на пострадалитъ.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Тѣ ще се поправятъ на трето четене.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср.): Тѣ сж печатни грѣшки и сега е по-добре да се поправятъ.

С. Костурковъ (р.): Вие сами ще ги поправите.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ср.): Въ списъкъ № 1, въ пунктъ 3, вмѣсто „Недѣлка Александъръ Давидова“, трѣбва да се каже „Надежда Александъръ Давидова“.

Въ пунктъ 17 се попълва адресътъ: „София, ул. „Зайчаръ“ № 24б, с. Изворъ, Радомирска околия“. Името въ третата графа „Райна Б. Соколова“, става „Ружа Б. Соколова“.

Въ пунктъ 29, вмѣсто „бул. Дондуковъ“ № 5б“, става „гр. Котелъ“.

Въ пунктъ 30, въ третата графа, вмѣсто „Станко Г. Гъдевъ“ да стане „Стано Г. Гъдевъ“.

Въ пунктъ 31, вмѣсто „ул. Царъ-Шипманъ“ № 21“, да стане „Царъ-Шипманъ“ № 28.“

Въ пунктъ 78, въ графа трета, името „Амади К. Леви“ Топчигова“ става „Параскева Д. Дойчинова“.

Въ пунктъ 48, вмѣсто „Иванка Лукова Недѣлкова“, става „Иванка Лукова Недѣлева“, и въ третата графа вмѣсто „Лука Недѣлковъ“ — „Лука Недѣлевъ“.

Въ пунктъ 69 се попълва адресътъ: „бул. Дондуковъ“ № 81.

Въ пунктъ 72 се попълва адресътъ — ул. „Любенъ Каравеловъ“ № 25.

Въ пунктъ 78 въ графа трета името „Амади К. Леви“ се поправя „Амади К. Леви“.

Въ пунктъ 83 въ графа трета името „Тиню Рандевъ“ се поправя на „Тиню Гандевъ“.

Въ § 96 се поправя адресътъ вмѣсто „Раковска“ 37 — „Раковска“ 95.

Въ пунктъ 102, графа трета, вмѣсто „Петъръ Кръстю Бобошевски“ става „Петъръ Ц. Бобошевски“.

Въ пунктъ 121 се попълва адресътъ: ул. „Патриархъ Евтимий“ № 18.

Въ пунктъ 123 също се попълва адресътъ: ул. „Черковна“ № 44.

Въ пунктъ 125 въ графа трета се попълва името „Георги Ивановъ“.

Въ списъкъ IV въ пунктъ 5 се поправя адресътъ ул. „Московска“ № 19 вмѣсто № 99.

С. Костурковъ (р): Нѣма защо да се гласуватъ тѣзи поправки.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Само се отбелѣзватъ въ протокола. Които приематъ чл. 1 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 2. Ежемесечнитѣ помощи на малолетнитѣ наследници ще се изплащатъ за момчетата до оженването имъ или до навършване пълнолѣтието — 21 години и за момичетата до омѣжването имъ или до навършване 25-годишна възраст включително. За единитѣ и другитѣ, помощитѣ се прекратяватъ съ постъпването имъ на държавна, окръжна или общинска служба, а ежемесечнитѣ пожизнени помощи се прекратяватъ съ смъртта на получаващитѣ помощи лица.“

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 3. Изплащането на помощитѣ ще се извършва отъ Дирекцията на държавнитѣ дългове, отъ кредита предвиденъ въ § 40-а на бюджета на държавнитѣ дългове за 1925/26 г., а кредититѣ за ежемесечнитѣ помощи занаяпредъ се предвиждатъ ежегодно въ бюджета на Държавнитѣ дългове.“

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 4. Ежемесечнитѣ помощи ще се изплащатъ въ началото на всѣко тримесечие отъ Б. н. банка чрезъ задължение смѣтката „Дирекция на държавнитѣ дългове“ срещу разписки, които се задържатъ въ Дирекцията на държавнитѣ дългове, а разхода ще се оправдава предъ Върховната смѣтна палата по редътъ, по който се оправдаватъ изплащанията по държавнитѣ ценови.“

Забележка. Изплащанитѣ ежемесечни помощи за не проживното време не се търсятъ и оставатъ въ тежестъ на държавата.“

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 5. Разрешава се на министра на финанситѣ кредитъ 2.500.000 л., съ който да се усили кредита по § 40-а отъ бюджета на Държавнитѣ дългове за 1925/26 г.“

Въ текста първоначално бѣше предвиденъ кредитъ отъ 2.000.000 л., но понеже не ще достигне, въ комисията го увеличихме на 2½ милиона лева.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 6. Изплащанитѣ заплати, възнаграждения и дневни пари на убигитѣ отъ агентата държавни, окръжни, общински служители и народни представители до края на месецъ априлъ 1925 г. да се считатъ за правилно изплатени.“

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 7. Разрешава се на министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве кредитъ 650.000 л. за изплащане направенитѣ по разпорѣждане на властѣта общи разходи по даване първа помощъ на раненитѣ и за погребение на починалитѣ. Разхода да се отнесе къмъ бюджета за 1925/26 г. и се покрие отъ редовнитѣ приходи на държавата.“

Оправдаването на тия разходи ще става по разписки, надлежно проверени отъ комисия, състояща се отъ представител на Министерството на вътрешнитѣ работи, представител на данъчното управление и на Софийската община.“

Въ този членъ за по-голема ясностъ се направи една добавка, а именно следъ думитѣ „650.000 л.“ се добавятъ думитѣ „по новъ § 53“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ добавката, предложена отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 7 заедно съ гласуваната добавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 8. Ако се явятъ нови случаи на пострадали, несполменати въ настоящия законъ, за тѣхъ помощитѣ се отпускатъ отъ Министерския съветъ, по докладъ на министра на финанситѣ и се изплащатъ по предвидения въ тоя законъ редъ.“

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Цоню Бръшляновъ.

Ц. Бръшляновъ (д. ст): Г-да! Това постановление на закона е абсолютно необходимо, но азъ искамъ да се съгласите, што е евентуалнитѣ, възможнитѣ случаи на родени деца отъ заченали нѣколко съпруги на загинали въ атектата граждани да бѣдатъ обхванати отъ този членъ.

Д. Кьорчевъ (н. л): Законътъ за наследството ги обхваща.

Ц. Бръшляновъ (д. ст): Искамъ да се отбележи това въ протокола — г. министърътъ е съгласенъ — за да не става нужда отъ новъ законъ за ония новородени, които сж се появили, а други може би скоро ще се появятъ.

Министъръ-председател А. Ц. Цанковъ: Съгласенъ съмъ да се каже това за по-голема ясностъ.

К. Славовъ (с. д): Законътъ обхваща тѣзи случаи.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. Димо Кьорчевъ.

Д. Кьорчевъ (н. л): Г. г. народни представители! Азъ считамъ, че е неудобно тѣзи молби да се представятъ на Министерския съветъ, а трѣбва да се представятъ на министра на финанситѣ, и той отъ своя страна да ги докладва на Министерския съветъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Така се постановява въ законопроекта.

Д. Кьорчевъ (н. л): Тамъ е казано, че помощитѣ се отпускатъ отъ Министерския съветъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Отъ Министерския съветъ, по докладъ на министра на финанситѣ.

Д. Кьорчевъ (н. л): Азъ питамъ: лице, което ще се яви въ бъдеще, нѣма го въ тоя списъкъ и иска да получи помощъ, къмъ кого ще се обърне?

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Първо къмъ финансовия министъръ.

Д. Кьорчевъ (н. л): Добре. Азъ мислѣхъ, че къмъ Министерския съветъ.

Н. Николовъ (д. ст): И да се обърне къмъ Министерския съветъ, той ще го препрати до министра на финанситѣ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 8, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 9. Отъ същия кредитъ въ § 40-а на бюджета на Държавнитъ дългове за 1925/26 г. и по начина, предвиденъ въ настоящия законъ, се отпущатъ помощитъ и за наследниците на загиналитъ въ връзка съ сжщия агентатъ запасенъ генералъ К. Георгиевъ, Дълчо С. Илчевъ и П. Котевъ.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 9, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 10. Лицата които получаватъ помощи, съгласно този законъ, запазватъ правата си, каквито биха имали по закона за пенсиятъ на служителитъ при държавнитъ и изборнитъ учреждения.“

Върху тѣзи помощи не се налагатъ никакви запови и се освобождаватъ отъ гербовъ сборъ и всѣкакви данъци.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 10, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Д-ръ К. Милановъ и К. Николовъ (д. сг): Трѣбва да се констатира, че законътъ се приема съ пълно единодушие.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министъръ-председателтъ.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Г. г. народни представители! Съгласно вашето решение отъ 26 юний т. г., Негово Величество царътъ благоволи да се съгласи да се продължи сесията на Народното събрание до 10 септемврий. Ще ви прочета за целта съответния указъ: (Чете)

„У К А З Ъ

№ 8

НИЕ БОРИСЪ III

съ Божията милостъ и народната воля
царъ на българитъ

По предложението на Нашия председателъ на Министерския съветъ и министъръ на народното просвѣщение, представено Намъ съ доклада му отъ 26 юний т. г. подъ № 1.133 и възъ основа на чл. 129 отъ конституцията:

Постановихме и постановяваме:

„I. Да се продължатъ заседанията на втората редовна сесия на XXI-то обикновено Народно събрание до 10 септемврий т. г. включително.

„II. Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на Нашия председателъ на Министерския съветъ и министъръ на народното просвѣщение.

„Издаденъ въ София на 27 юний 1925 г.

„БОРИСЪ III.

„Председателъ на Министерския съветъ и министъръ на народното просвѣщение: **А. Ц. Цанковъ**“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): По този случай азъ желая да запитамъ г. министъръ-председателя и председателството следното. Ние продължихме сесията до 10 септемврий, по очевидно е, че заседанията ще се преустановятъ наскоро.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Утре.

А. Ляпчевъ (д. сг): Тогава азъ бихъ молилъ, г. министъръ-председателю, да се изработи единъ дневенъ редъ, който по възможностъ да обеме всички ония законоположения, които сж необходими и които трѣбва да се разгледаатъ и да бъдатъ приети. Такавъ е, напр. законопроектътъ за окръжнитъ съвети, както и други нѣкои

законопроекти. Народното събрание като има предъ видъ този дневенъ редъ, който, вѣроятно, днесъ или утре ще ни се представи, ще се постараетъ да го изчерпи преди да се преустановятъ заседанията. Та азъ желая да се обърне сериозно внимание на това и да не се изоставятъ известни законопроекти, които, споредъ менъ, сж необходими.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министъръ-председателтъ.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Г. г. народни представители! Въ срѣда ще трѣбва да си дадемъ почивка — една по-дълга ваканция, защото, вѣрвамъ, че и вие сте изморени. Заседаваме вече осемъ месеца съ една почивка само отъ единъ месецъ, която бѣше наложена, известно ви е по какви причини. А и правителството ще трѣбва да бѣде по-свободно — фактъ е, че то е по-свободно, когато нѣма камара — за да могатъ да се извършатъ нѣкои работи въ съответнитъ министерства. Азъ съмтамъ, че дневния редъ на Събранието до срѣда може да бѣде този: на се приеме утре на трето четене това, което днесъ бѣше прието на второ четене. Нека се постави на дневенъ редъ законопроектъ за окръжнитъ съвети.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д): Той не може да се гласува, г. министре, защото е единъ законопроектъ, който не може да мине за единъ-два дена.

С. Костурковъ (р): По него ще станалъ много дебати.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Г-да! Вие, ако искате, може да гласувате законопроектъ на първо четене, и въ комисията, която до септемврий може да бѣде събрана, да станалъ нужнитъ разисквания, та когато се съберемъ да продължимъ работата си, презъ септемврий или презъ октомврий, презъ редовната сесия, законопроектътъ да бѣде приетъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д): Не ще може, защото по този законопроектъ има принципиални различия. Г. Ляпчевъ е обещалъ изрично да го прокара презъ тази сесия на Народното събрание.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. Ляпчевъ казва да стоиме повече дни, да работите повече, за да свършите повече работа.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д): Обещание сте дали, че ще гласувате законопроектъ. Това е Ваше обещание.

А. Ляпчевъ (д. сг): Не съмъ далъ обещание.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Нѣма никакви обещания, г. Гиргиновъ. При добра воля законопроектътъ до срѣда може да мине на първо четене. Ако е въпросъ да се прави обструкция, той нѣма да мине и два месеца да заседаваме.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д): Нѣма обструкция.

Х. Христовъ (с. д): Ако г. министърътъ на вътрешнитъ работи не бѣше оттеглялъ първиятъ проектъ, той можеше да мине безъ разисквания. Но понеже г. министърътъ внесе втори проектъ, който е противъ автономията на окръжнитъ съвети, той не може да мине така леко, ще го разискваме.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Вѣрвамъ, че за това ще ви се даде възможностъ. Вие не можете да се оплачете никога, че въ тази Камара не сте приказвали. Тѣй или иначе въ срѣда заседанията на Камарата ще бъдатъ преустановени.

Х. Христовъ (с. д): Всички представители на окръжнитъ съвети се събиратъ да протестиратъ противъ този новъ законопроектъ, внесенъ така крадешкомъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Г-да! Тия ваши протести сж безкрайни. Чакайте да чуемъ, какво говори г. министъръ-председателтъ. Да се разберемъ.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Азъ гледамъ дневния редъ. Въ дневния редъ всичко е дреболии: най-важниятъ въпросъ е законопроектътъ за окръжнитъ съ-

вети. Утре ще мине на трето четене това, което днес мина на второ четене. Вие имате още два дни. Заседавайте най-сетне и следъ 8 часа, изкажете се; има време да мине на първо четене и законопроекътъ за окръжнитъ съвети.

С. Костурковъ (р): Това не е важно.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д): Нѣма смисълъ.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Важното е, че законопроекътъ ще отиде въ комисията, г. Костурковъ, и следъ това ще ви се даде възможностъ пакъ да приказвате. Въ тази Камара не е липсвала възможностъ да се приказва. Страдаме отъ много приказки.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Голѣмо значение има законопроекътъ да мине на първо четене.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Като не се приказва много, като не се държатъ дълги речи, а се говори само смъщенното, законопроекътъ за окръжнитъ съвети може да мине на първо четене презъ тия два дни и да отиде въ комисията, а презъ септември или октомври, когато бжде разглеждатъ на второ четене, пакъ ще можете да си кажете думата.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Да мине сега на първо четене, а после, при второто четене, да се дебатира.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Да мине законопроекътъ на първо четене, а принципалнитъ дебати да станатъ при второто четене.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димо Кьорчевъ.

Д. Кьорчевъ (н. л): Г. г. народни представители! Азъ мисля, че предложението на г. Ляпчевъ не се отнасяше до въпроса, дали до срѣда да мине законопроекътъ за окръжнитъ съвети или не, а да се продължи работата на Народното събрание съ още нѣколко дни, . . .

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Това е абсолютно невъзможно.

Д. Кьорчевъ (н. л): . . . тѣй като нѣма никакви, нито конституционни, нито други пречки за това, тѣй като сме въ сесия. Азъ така разбрахъ молбата на г. Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Тѣй е.

Д. Кьорчевъ (н. л): Той иска още нѣколко дни да поробитимъ. Г. министъръ-председателъ каза, че въ срѣда трѣбва да се преустановятъ заседанията.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Да.

Д. Кьорчевъ (н. л): Въпросътъ е, можемъ ли да се кантардисаме да заседаваме още нѣколко дни.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Може да се кантардисате, но ще работите безъ министри.

Д. Кьорчевъ (н. л): Това е предложението на г. Ляпчева.

А. Ляпчевъ (д. сг): Може и 10 дена да бжде.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Въ срѣда Народното събрание трѣбва да отиде въ почивка.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д): Това е ясно.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Пристъпваме къмъ следующата точка отъ дневния редъ, а именно второ четене на законопроекта за смѣнение и допълнение на закона за обезщетяването на действующитъ офицери и свръхсрочнослужещитъ подофицери, напуснали войската поради намалението и преустройството ѝ споредъ Ньойския миренъ договоръ — 1924 г.
Моля г. докладчика да го прочете.

Докладчикъ Д. Тодоровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Пожеже законопроекътъ е кратъкъ, азъ вървамъ, че ще може да мине скоро.

Проектътъ на комисията не се отдалечава отъ проекта на г. министра, приетъ на първо четене. Раздѣлихме офицеритъ, които получаватъ обезщетение вследствие уволнения имъ отъ армията при демобилизацията и следъ нея, на две групи. Въ една група сж отнесени всичкитъ офицери, които сж придобили своето звание въ Военното училище и които сж, тѣй да се каже, офицери отъ първа истинска категория; а въ втората група поставихме всички офицери, които сж добили този свой чинъ било по изслужено време, било по други причини.

Независимо отъ туй, трѣбваше да се направи изменение въ чл. 1, като се замѣни срокътъ 1 априль съ срока 20 юний въ свѣрка съ влизането въ сила на закона за военнитъ лица.

Следъ тия обяснения пристѣпвамъ къмъ четенето на законопроекта: (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за изменение и допълнение на закона за обезщетяването на действующитъ офицери и свръхсрочно-служещитъ подофицери, напуснали войската поради намалението и преустройството ѝ споредъ Ньойския миренъ договоръ—1924 г.“

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Азъ искамъ само да попитамъ има ли кредитъ за изпълнението на тия нови обезщетения по този законопроектъ, или нѣма. Защото азъ знам, че при прокарването на предшествующия законъ за обезщетенията вториятъ, следъ първиятъ — се говореше, че има достатъчно кредити, за да бждатъ изплатени тѣзи нови обезщетения, но подиръ това се оказа, че кредититъ сж недостатъчни и се гласува допълнителенъ кредитъ. Сега по тия нови обезщетения има ли кредитъ налице, или ще трѣбва новъ кредитъ да се гласува и последни ли сж тѣзи обезщетения, които ще гласуваме сега, поради Ньойския договоръ за миръ?

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Д. Тодоровъ (д. сг): Г-да! Въпросъ за нови обезщетения не става. Нѣма нови обезщетения. По-скоро има разяснение за група офицери, които Министерството на войната е смѣтало, че се подразбиратъ въ досегашния законъ, а Върховната смѣтна палата е искала да бждатъ изрично посочени. Кредити все още има. Тѣй че нови обезщетения, нови групи хора да влизатъ нѣма. Комисията разгледа всички претенции и остави въ тоя законпроектъ само ония категории военно-служещи, за които имаше абсолютно еднодушие между всичкитъ членове на парламентарната комисия, отъ всички групи. Нови хора фактически не сж вмъкнати, но е разяснено кои влизатъ въ втората категория офицери, придобили това си звание не чрезъ Военното училище, а чрезъ изслужено време или по други причини.

Н. Пждаревъ (д. сг): Въ рамкитъ на досега разрешенитъ кредити.

Докладчикъ Д. Тодоровъ (д. сг): Да, въ рамкитъ на досега разрешенитъ кредити.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Д. Тодоровъ (д. сг): (Чете)

„§ 1. Въ алинея първа отъ закона за обезщетяването на действующитъ офицери и свръхсрочнослужещитъ подофицери и пр., обявенъ въ „Държавенъ вестникъ“ бр. 37 отъ 21 юний 1924 г., думитъ „до 1 априль 1924 г.“ се зачеркватъ и вмѣсто тѣхъ се поставятъ думитъ „до 20 юний 1924 г.“

При печатането е пропуснато да се каже „Въ алинея първа на чл. 1“, затова, моля, следъ думитъ „Въ алинея първа“ да се прибавятъ думитъ „на чл. 1“.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. приложение № 70, Т. I.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приемат § 1 съ предложението отъ г. докладчика поправка, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тодоровъ (д. сг): (Чете)

„§ 2. Буква Г на чл. 1 се зачерква.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приемат § 2, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тодоровъ (д. сг): (Чете)

„§ 3. Къмъ чл. 2 се прибавятъ следниятъ пунктове:

„г) повишенитъ не за бойно отличие въ офицерски чинъ свърхочернослужачи подофицери, както и районнитъ началници-офицери, а така също запаснитъ офицери, изпълнявали длъжността младши офицери въ интендантскитъ части, конни заводи, дена и гарнизонни лазарети по бюджета за 1915 г., заварени на тѣзи длъжности отъ мобилизацията 1915 г.;

„д) военнитъ технически лица, заварени отъ мобилизацията по ведомството на военнотехническата и специална служба, признати за технически офицери отъ закона за прибавката въ закона за устройството на въоръженитъ сили въ царството и пр., обявенъ съ царски указъ № 24/1917 г., увеличени следъ 4 октомври 1918 г., по намаление на армията и стояли безъ служба въ последната поне една година.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приемат § 3, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тодоровъ (д. сг): (Чете)

§ 4. Въ чл. 3 се зачеркватъ думитъ „а така също действущитъ офицери и свърхочернослужачитъ подофицери, постъпили на действителна служба.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приемат § 4, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тодоровъ (д. сг): (Чете)

„§ 5. Въ чл. 6 буква В думитъ: „и че не сж постъпили на действителна служба въ армията“ се зачеркватъ.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приемат § 5, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тодоровъ (д. сг): (Чете)

„§ 6. Въ чл. 8 последната алинея думитъ „по тия два закона“ се замѣняватъ съ думитъ: „по досегашнитъ закони“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приемат § 6, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Утре този законопроектъ ще бѣде разгледавъ на трето четене.

Г-да! Пристъпваме къмъ опредѣлянето на дневния редъ. Моля да приемете следния дневенъ редъ:

А. Ляпчевъ (д. сг): Искамъ думата. — Моля да се постави на първо мѣсто въ дневния редъ законопроектътъ за окръжнитъ съвети.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Азъ съмъ го поставилъ на едно отъ първитъ мѣста.

А. Ляпчевъ (д. сг): Прави предложение да се постави на първо мѣсто. Нека го отхвърли Камарата.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Ляпчевъ! Искамъ да изброя точкитъ отъ дневния редъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Прави предложение на първо мѣсто да се постави законопроектътъ за окръжнитъ съвети.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: На първо мѣсто ще бѣдатъ законопроектитъ, които ще се докладватъ на трето четене, за да запазимъ реда. Искамъ да кажа ка-

къвъ е мойтъ проектъ, а следъ това ще се направятъ добавки. Следъ това остава на трето четене законопроектътъ за извънреденъ свръхкомитенъ кредитъ. Законопроектътъ за промѣняване имената на пѣтокъ населени мѣста въ царството го оставямъ назадъ. Следъ това законопроектитъ, които се изпратиха въ комисията, ги поставямъ на второ четене, ако сж готови, разбира се.

Г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда моли да се постави на второ четене законопроектътъ за признаване на морското акционерно дружество „България“ въ гр. Варна, права на индустриална концесия и пр.

М. Донсузовъ (с. д): Той не е раздаденъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Раздаденъ е. Законопроекта за окръжнитъ съвети азъ съмъ поставилъ напредъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ правя предложение да бѣде на първо мѣсто.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Ляпчевъ прави предложение, следъ законопроектитъ, поставени на трето четене въ дневния редъ, първа точка да бѣде законопроектътъ за окръжнитъ съвети.

А. Ляпчевъ (д. сг): Добре, съгласенъ съмъ, следъ законопроектитъ, поставени на трето четене, първа точка да бѣде законопроектътъ за окръжнитъ съвети.

Министър-председател А. Ц. Цанковъ: Ако има да минатъ на второ четене нѣкои дребни работи, да минатъ и тѣ, че тогава.

А. Ляпчевъ (д. сг): Гласувайте моето предложение. Може да се отхвърли.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Ляпчевъ! Въпросътъ е да се постигне едно споразумение.

А. Ляпчевъ (д. сг): Вне, г. председателю, казахте да минатъ законопроектитъ на трето четене най-напредъ и следъ това да бѣде поставенъ законопроектътъ за окръжнитъ съвети на първо четене.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Ляпчевъ! Въ мой проектъ за дневния редъ азъ съмъ поставилъ законопроекта за окръжнитъ съвети между първитъ точки, за да му дойде редъ да бѣде разискванъ, като се надявамъ, че Събранието ще го приеме и изпрати въ комисията.

И. Тодоровъ (д. сг): Главнитъ разисквания ще станатъ при второто четене.

А. Ляпчевъ (д. сг): Това не е редовно и никой нѣтъ не съмъ се съгласявалъ съ подобно нѣщо. Азъ всекога съмъ билъ на противно мнение.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Ляпчевъ! Следъ законопроекта за измѣнение на алинея трѣта отъ чл. 6 отъ закона за търговията съ външни платежни средства, който отива въ комисията, който утре ще се докладва, . . .

А. Ляпчевъ (д. сг): На второ четене ли?

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Да, на второ четене.

А. Ляпчевъ (д. сг): Добре. Той е по-спешенъ отъ законопроекта за окръжнитъ съвети. Съгласенъ съмъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Тогава следъ той законопроектъ ще бѣде поставенъ законопроектътъ за окръжнитъ съвети. Съгласни ли сте?

А. Ляпчевъ (д. сг): Добре, съгласенъ съмъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Димитъръ Тодоровъ.

Д. Тодоровъ (д. сг): Г. председателю! Искамъ да направя едно напомняне. Отъ Министерството на финан-

ситъ е внесен единъ законопроектъ за малии измѣнения въ закона за пенсиятъ. Той интересува единъ голѣмъ брой стари учители, които до 1 юлий трѣбваше да си подадатъ оставката, ако искатъ да се възползуватъ отъ досегашния законъ за пенсиятъ. Щомъ не приемемъ този законопроектъ на трето четене, учителитѣ, тѣзи стари ратници, които си подадоха оставкитѣ, имайки предъ видъ, че ще мине този законопроектъ, ще останатъ излъгани. Ще бѣде жестоко това, ще пострадаатъ хората. Ето защо, азъ бихъ молилъ и този малкъ законопроектъ да бѣде сложенъ на дневенъ редъ на второ и трето четене.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Семерджиевъ.

Г. Семерджиевъ (д. ст): Г. г. народни представители! Законопроектътъ за пенсиятъ на пострадалиятъ санитарни служители въ борба противъ петнистыя тифъ и пр., преди една година е разглежданъ отъ финансовата комисија и депозира въ бюрото на Събраниято за поставяне на дневенъ редъ. Досега е билъ, не знамъ причинитѣ, изоставянтъ все на заденъ планъ. Отнася се до пенсиятъ на хора напълно онеправдани. Законопроектътъ, повтарямъ, е миналъ презъ комисията, тя го прие, измѣни редакцията му, обаче година и половина така си стои. Мой дългъ, като докладчикъ на финансовата комисија, е да напомня това на г. г. народнитѣ представители и да замоля да се вземе решение да мине законопроектътъ на второ и трето четене още тази сесия.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Между първитѣ точки на дневния редъ турямъ и законопроекта за въздухоплаването, който нѣма да предизвика никакви разисквания.

Г. Ляпчевъ! Съгласни ли сте законопроектътъ за въздухоплаването да бѣде поставенъ предъ законопроекта за окръжнитѣ съвети?

А. Ляпчевъ (д. ст): Азъ съмъ съгласенъ това, което е най-необходимото, най-неотложното, то да се прокара преди прекратяването на заседанията.

Н. Кемилевъ (д. ст): Да работимъ до 10 ч.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Г. г. народни представители! Законопроектътъ за въздухоплаването трѣбва да мине. Той е свързанъ съ разни конвенции и съ положението на България, що се касае до военния контролъ. Това е една материя, която урежда международнитѣ отношения на България. Той е миналъ въ комисията безъ разискване, вървамъ, че и тукъ, понеже е въпросъ технически, нѣма никакви принципиални спорове, ще мине безъ разискване. Така че азъ моля непремѣнно и този законопроектъ да мине.

Законопроектътъ за пенсиятъ на учителитѣ, ако може, и той да мине.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Въпросътъ се изясни.

Г. Семерджиевъ (д. ст): Законопроектътъ за измѣнение и допълнение на закона за акцизитѣ и патентовия сборъ и пр. сѣщо трѣбва да мине. Той е поставенъ на дневенъ редъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Ако продължимъ заседанието, голѣма частъ отъ дневния редъ може да мине — за половинъ часъ ще ликвидираме съ голѣма частъ отъ законопроектитѣ.

С. Василевъ (д. ст): Да продължимъ до 10 ч.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Александъръ Гиргиновъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. ст): Г. г. народни представители! Понеже г. министъръ-председателъ отъ името на правителството изказва желание въ срѣда да бждатъ преустановени заседанията на Народното събрание, ние ще трѣбва да разчитаме, че утре и други день ще заседаваме. При такова положение, най-елементарното заклю-

чение, което можемъ да направимъ, е, че утре ще трѣбва да минатъ законопроектитѣ, които сѣ гласувани на второ четене. И желателно е, г. г. народни представители, въ края на една сесия, и то на една лѣтна сесия, въ края на м. юний, когато ще си разотиваме, да не почваме дебатитѣ по единъ законопроектъ, какъвто е законопроектътъ за окръжнитѣ съвети, безъ да имаме възможностъ за едно спокойно разглеждане на въпроса. Законопроектътъ за окръжнитѣ съвети трѣбва да бѣде гласуванъ. Азъ отъ дълги години съмъ ратувалъ и днесъ желая да помогна за една реформа на окръжното дѣло въ България. По този въпросъ, следователно, никой не може да ми върази нѣщо, нито мога и азъ да правя пречки комуто и да било. Но единъ новъ законопроектъ за окръжнитѣ съвети, какъвто е внесенитъ, който ще предизвика единъ или два дни най-малко общи дебати, въ който законопроектъ има прокаран принципални нововъведения, по които сѣщо трѣбва да се чуятъ мненията на отдѣлнитѣ политически организации и на парламентарнитѣ групи — такъвъ единъ законопроектъ, който сѣщевременно не съставлява нѣкоя неотложна нужда за момента, може да чака още единъ или два месеца, и заради това азъ мисля, че не трѣбва да почватъ дебатитѣ по него. Г. Ляпчевъ онзи день каза, че имало не знамъ какви финансови и фискални закони, които изискватъ часъ по-скоро гласуването на законопроекта за окръжнитѣ съвети. Това не е вѣрно. Прегледайте законопроекта за окръжнитѣ съвети и ще видите, че въ него се дава една нова организация, едно ново представителство, едно ново изборно право, една нова компетенция на окръжнитѣ съвети.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Казахте го.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. ст) . . . но нѣма абсолютно никаква връзка съ отдѣлнитѣ законоположения отъ фискаленъ и финансовъ характеръ.

Ето защо, азъ бихъ молилъ Народното събрание да се съгласи да се поставятъ преди всичко на дневенъ редъ въпроситѣ, които ще трѣбва да минатъ непремѣнно утре и други день, а да не се претоварваме съ такива приборвани работи; смѣтамъ, че Камарата не може да работи добре, когато се претоварва преждевременно и безъ нужда съ известни работи. Законопроектътъ за окръжнитѣ съвети при една спокойна обстановка презъ м. августъ или по-късно, когато ще заседава Камарата, ще може да бѣде приетъ. И тогава, разбира се, всички ще се изкажемъ по-спокойно. Г. Ляпчевъ има възможностъ да констатира, че сесията се продължава и, следователно, той още има възможностъ да изпълни своето обещание, че презъ тази сесия законопроектътъ за окръжнитѣ съвети ще бѣде гласуванъ. Това, обаче, за насъ не е задължително, непремѣнно да гласуваме утре и други день набързо законопроекта.

Права предложение, г. председателю, ако въ срѣда ще се преустановятъ заседанията на Камарата, да не бѣде разглежданъ законопроектътъ за окръжнитѣ съвети, да не почватъ дебатитѣ, разискванията по него, а всички други неотложни въпроси, така както се иска отъ правителството, да минатъ утре и други день.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. ст): Почитаемитѣ господа, които желаятъ да правятъ опозиция и които искатъ да бждатъ разговарени — въ това нѣма съмнение — тѣ сѣ разговарени; но тѣзи господа, които сѣ не нагърбили да поддържатъ управлението, тѣ сѣ натоварени — това е голѣмо известно. И, като е така, въпросътъ за разглеждането на законопроекта за окръжнитѣ съвети далечъ не стои така, както се разказва тукъ. Той се свежда до следното. Ние имаме финансова година, която свършваше на 31 декемврий. Отпосле се създаде финансова година, която започва на 1 априль и свършва на 31 мартъ. Законътъ за окръжнитѣ съвети е нагласенъ съ финансова година отъ 1 януарий до 31 декемврий и сесиятъ на окръжнитѣ съвети, въ които се разглеждатъ бюджетпроектитѣ, сѣ нагласени споредъ тази финансова година. Сега финансовата година е измѣнена и въ законопроекта сѣ измѣнили и сесиятъ на окръжнитѣ съвети.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. ст): До февруарий месецъ имаме време да разгледаме законопроекта.

А. Ляпчевъ (д. ст): Извинете, моли ви се. — Окръжните съвети се свикват на редовна сесия, споредъ съществуващия законъ, презъ м. септемврий за разглеждане на бюджета. Миналата година г. министърътъ на вътрешнитъ работи даде окръжна телеграма, споредъ която отложи свикването на окръжните съвети на редовна сесия за разглеждане на бюджета презъ м. септемврий — единъ бюджетъ, който ще започва отъ 1 априлъ — затуй защото е много рано и защото не е нужно. Обаче веднага пресата — и основателно — го обвини, че той не е правъ, като не е допусналъ да се свикатъ окръжните съвети на редовна сесия навреме. П г. министърътъ на вътрешнитъ работи бѣше принуденъ да свика окръжните съвети на редовна сесия презъ м. септемврий. Обаче окръжните съвети не бѣха готови въ тая сесия съ своитъ бюджетно-проекти, и не можеха да бждатъ готови. И безсмислица би било да се разглеждатъ бюджетитъ презъ септемврий, когато ще започватъ отъ 1 априлъ. Поради това въ Софийския окръженъ съветъ се занимахме съ всевъзможни други въпроси презъ м. септемврий. Дойде м. февруарий, дето ни праща г. почитаемиятъ членъ на опозицията (Сочи д-ръ А. Гиргиновъ) и ние трѣбваше да се занимаемъ вече и съ въпроса за бюджетно-проекта. Веднага се повдигна другъ въпросъ: тази сесия не е редовна, бюджетно-проектътъ трѣбва да се разглежда въ редовна сесия, а сега сме въ извънредна сесия. И станаха всевъзможни неприятни работи, отъ които при добросъвестност шумъ нѣма да се прави. Но опозицията — и азъ съмъ билъ въ нея — намира за нужно понекога да прави шумъ, и то голѣмъ шумъ. Азъ имахъ случая да бжда председателъ на Софийския окръженъ съветъ и затуй познавамъ тази работа много добре. Съжалявамъ крайно, че г. министърътъ на вътрешнитъ работи не е тукъ, защото той познава тояже много добре въпроса.

Ето защо, азъ моля настоятелно .

Д-ръ А. Гиргиновъ (д): Вие сте били председателъ, а ние сме били 18 години окръжни съветници.

А. Ляпчевъ (д. ст): Е, ти си 88 години, г. Гиргиновъ, а пъкъ азъ съмъ осемъ месеца! То е вече Вашъ активъ! И тъй, г. г. народни представители, въпросътъ не е за нѣкаквъ капризъ, не е за нѣкакво обещание, а е за редовностъ въ управлението. Господата отъ опозицията могатъ да бждатъ свободни и могатъ днесъ да ни заявятъ, че Народното събрание, което си дава отпускъ за два месеца не може да си даде трудъ да поработи още 5—10 дни, но азъ не мога да остава едно учреждение, каквото е окръжниятъ съветъ, безъ единъ законъ, който да отговаря на неговитъ назрѣли нужди, на неговото редовно функциониране.

И затуй азъ правя предложение и моля законопроектътъ за окръжните съвети да мине още сега, преди да се преустановятъ заседанията на Камарата.

Подпредседатели: { **Н. НАЙДЕНОВЪ**
Д-ръ Б. ВАЗОВЪ

А. Станковъ (р): На три четения ли?

А. Ляпчевъ (д. ст): Моето предложение е да мине на три четения. Това е моето предложение — то може да се отхвърли.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д): Бюджетното упражнение е почнало вече.

А. Ляпчевъ (д. ст): Азъ моля, проее, да се гласува, щото законопроектътъ за окръжните съвети да се постави на дневенъ редъ следъ всичките законопроекти, които досега сж минали на второ четене и предстои да минатъ на трето четене.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председателъ А. Ц. Цанковъ: Г. г. народни представители! Ние въ срѣда можемъ да отидемъ въ отпускъ. Съвсемъ криво мислятъ отъзи, които смѣтатъ, че подиръ два или три месеца ще се съберемъ пакъ. Заседанията ще бждатъ отложени така, че бюрото на Камарата, въ споразумение съ правителството, да може да свика Народното събрание въкога, когато потребва да бжде свикано.

Г. Пенчевъ (с. д), **М. Донсузовъ** (с. д) и други отъ лѣвицата: Така разбираме и ние.

Министър-председателъ А. Ц. Цанковъ: И затуй азъ моля ония законопроекти, които сж минали на второ четене, да минатъ и на трето четене; да минатъ на второ и трето четене нѣкои малки законопроекти, които могатъ да минатъ безъ дебати, и следъ туй да се постави на разискване законопроектътъ за окръжните съвети. До срѣда ще разискваме по него, ще преустановимъ тогаваша заседанията и, като се съберемъ отново, ще започнемъ пакъ дебатитъ, а тъй като може да се съберемъ скоро, нѣма да чакаме законопроектътъ да мине презъ февруарий, а може да мине и по-рано. По този начинъ ще се постигне онова, което иска г. Ляпчевъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Нѣма предложение да се продължи заседанието. Ето защо, ще гласуваме дневния редъ за следующето заседание.

Който приематъ дневния редъ, тъй както се обисни тукъ отъ мене, въ съгласие съ г. г. народнитъ представители, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието за утре.

(Затворено въ 20 ч. 15 м.)

Секретаръ: **А. ПИРОНКОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Стр.

Отпуски, разрешени на народнитъ представители:
Никола Борисовъ, Йосифъ Марулевъ, Захари Кръстевъ, Емилъ Агушевъ, Хюсни Аптуловъ, Александъръ Сталийски, Христо Славейковъ, Атанасъ Минковъ, Петко Търпановъ, Маринъ п. Николовъ, Велико Мочуровъ и Афузъ Садъкъ Алиевъ; неразрешенъ на Парашкевъ Дмитровъ 2273

Законопроекти:

1. за измѣнение на забележка III къмъ глава I отъ закона за бюджета на Министерството на правосъдието за 1925/1926 г. (Съобщение . . . . .) 2273
2. за въвеждане измѣнение въ административното дѣление територията на царството (Трето четене) 2273
3. за извънбюджетенъ (свръхсметенъ) кредитъ отъ 14.000.000 л. по бюджета за 1925/1926 финансова

	Стр.		Стр.
година за изкупуване отъ компанията на източнитъ желъзници правото на експлоатация на частта отъ желъзнопътната линия отъ 6.042 км., останала въ българска територия, съгласно Ньойския миренъ договоръ (чл. 1 отъ конвенцията отъ 20 май 1925 г. (Първо четене)	2277	срочнослужащитъ подофицери, напуснали войската поради намалението и преустройството ѝ споредъ Ньойския миренъ договоръ — 1924 г. (Второ четене)	2296
4. за измѣнение алinea трета на чл. 6 отъ закона за търговията съ външни платежни средства (Първо четене — продължение разискванията и приемане)	2277	Предложения:	
5. за отмѣнение на закона за запрещение вноса на стоитѣ, които не са отъ първа необходимостъ (Първо четене)	2291	1. за одобрение протокола за споразумение по решенитъ въпроси относно предаването на зърнени храни, съгласно заключителния протоколъ отъ 26 ноември 1923 г. (Едно четене — приемане)	2275
6. за даване помощи на пострадалитъ отъ атентата на 16 априлъ 1925 г. въ столичната катедрала „Св. Недѣля“ (Второ четене)	2292	2. за приемане на обществена служба въ България чужди поданици (Едно четене—приемане)	2276
7. за измѣнение и допълнение на закона за обзетяването на действующитъ офицери и свръх-		Указъ № 8 отъ 27 юний 1925 г. за продължение сесията на Народното събрание до 10 септември 1925 г. (Прочитае отъ министъръ-председателя)	2295
		Дневенъ редъ за следующето заседание	2297